

Tisdagen den 5 maj

Kl. 13.00–15.57
18.00–20.24

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 15 april justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Anna-Lena Sörenson* (S) avsåg sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet och att *Mathias Tegnér* (S) avsåg sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Carin Jämtin* som suppleant i konstitutionsutskottet och *Ida Karkiainen* som suppleant i konstitutionsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

suppleanter i konstitutionsutskottet

Carin Jämtin (S)

Ida Karkiainen (S)

§ 4 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde
att *Heidi Karlsson* (SD) inträtt som ersättare för *Margareta Larsson* (SD) under tiden för hennes fortsatta ledighet den 11 april–15 maj samt
att *Jakop Dalunde* (MP) skulle tjänstgöra som ersättare för *Maria Ferm* (MP) under tiden för hennes ledighet den 18 maj–14 september.

§ 5 Anmälan om ny ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Magda Rasmusson* (MP) skulle tjänstgöra som ersättare för *Per Olsson* (MP) under tiden för hans ledighet den 18 maj–14 september.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:523

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:523 Bostadssituationen för asylsökande och flyktingar

av *Roland Utbult* (KD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 22 maj 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 29 april 2015

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2014/15:524

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:524 Svensk angränsande zon
av *Allan Widman* (FP)

Interpellationen kommer inte att hinna besvaras inom föreskriven tid.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 29 april 2015

Utrikesdepartementet

Margot Wallström (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Jörgensen

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:526

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:526 Höjda arbetsgivaravgifter för unga inom Försvarsmakten

av *Hans Wallmark* (M)

Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom den föreskrivna tiden.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 28 april 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:527

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:527 Statsministerns uttalanden i regeringsförklaringen om vägslitageavgiften

av Carl-Oskar Bohlin (M)

Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom den föreskrivna tiden.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 28 april 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:531

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:531 Distansundervisning inom kommunal vuxenutbildning

av Ida Drougge (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 19 maj.

Skälet till dröjsmålet är tider för interpellationsdebatter den 28 april och den 5 maj är fullbokade.

Utbildningsdepartementet

Aida Hadzialic

Interpellation 2014/15:535

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:535 Regeringens hantering av ökande sjukskrivningar

av Johan Forssell (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 maj 2015.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 23 april 2015
Socialdepartementet
Annika Strandhäll (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:539

Till riksdagen
Interpellation 2014/15:539 TTIP:s betydelse för säkerhetspolitiken
av Hans Wallmark (M)
Interpellationen kommer inte att hinna besvaras inom förskrivnen tid.
Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 4 maj 2015
Utrikesdepartementet
Mikael Damberg (S)
Enligt uppdrag
Svante Liljegren
Tf. expeditionschef

Interpellation 2014/15:541

Till riksdagen
Interpellation 2014/15:541 Framtiden för svensk handel med
sälprodukter
av Åsa Coenraads (M)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 maj 2015.
Skälen till dröjsmålet är andra åtaganden samt att det är fullbokat i
kammaren.

Stockholm den 28 april 2015
Näringsdepartementet
Sven-Erik Bucht (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

§ 7 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade
kommit in från Riksrevisionen:
RiR 2015:7 Aktivitetsersättning – en ersättning utan aktivitet?

§ 8 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2014/15:116 till justitieutskottet

§ 9 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande

2014/15:UFöU3 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Civilutskottets betänkanden

2014/15:CU15 Modernare regler för internationell järnvägstrafik

2014/15:CU16 Förstärkt skydd för fartygspassagerare

Justitieutskottets utlåtande och betänkande

2014/15:JuU19 Arbetet i ständiga kommittén för operativt samarbete i frågor som rör den inre säkerheten

2014/15:JuU23 Brottsbekämpande myndigheters tillgång till informationssystemet för viseringar (VIS)

Finansutskottets betänkanden och utlåtande

2014/15:FiU14 Vidareutnyttjande av information från den offentliga förvaltningen

2014/15:FiU15 Riksrevisionens årsredovisning för 2014

2014/15:FiU18 Införande av vissa internationella standarder i penningtvättslagen

2014/15:FiU29 Grönbok om kapitalmarknadsunionen

Konstitutionsutskottets betänkande

2014/15:KU19 Kommittéberättelse 2015

Näringsutskottets betänkanden

2014/15:NU12 Redovisning av elnätsverksamhet

2014/15:NU19 Lokala aktionsgrupper

Trafikutskottets betänkande

2014/15:TU11 Sjöfartsfrågor

§ 10 Svar på interpellation 2014/15:492 om heltid

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Katarina Brännström har frågat statsrådet Åsa Regnér hur utfallet blev av löftet om heltid efter årsskiftet 2014 och vad statsrådet avser att göra för att löftena om rätt till heltid ska infrias för alla som arbetar i offentlig sektor.

*Svar på
interpellationer*

Ansvaret inom regeringen är så fördelat att jag besvarar interpellationer om arbetsliv.

Rätten till heltid är central för hela arbetsmarknaden. Heltid ska vara norm, och deltid ska vara en möjlighet.

Regeringen har tilltro till att parterna inom välfärdssektorn ska lösa frågan om heltid som norm. Det är glädjande att Sveriges Kommuner och Landsting som arbetsgivarpart har aviserat att man kommer att föreslå en skrivning i de centrala kollektivavtalen som gör att heltid ska vara norm i kommunernas och landstingens verksamheter och bolag.

Regeringen anser att rätten till heltid också handlar om att göra välfärdsyrkena attraktiva. Ska kommuner och landsting kunna anställa kompetent arbetskraft är det viktigt att kunna erbjuda heltidsarbete.

Jag kan avslutningsvis konstatera att det är betydligt vanligare att socialdemokratiskt styrda kommuner har infört överenskommelser om rätt till heltid än borgerligt styrda kommuner. Mycket skulle vara vunnet om Katarina Brännström kunde uppmuntra sina partikollegor runt om i landet att också införa överenskommelser om rätt till heltid.

Anf. 2 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag ska tacka statsrådet för svaret, men jag tyckte inte att det var så uttömmande. Nu hade jag ställt min fråga ur en jämställdhetsvinkel till Åsa Regnér. Ylva Johansson och jag har diskuterat heltider förut, men vi kan ta ett nytt tag om jämställdhetsvinkeln och frågan om goda arbetsvillkor för kvinnor.

Inför valet gick Socialdemokraterna återigen till val på rätt till heltid som en jämställdhetsfråga. Det är ett löfte som har ställts ut i närmare 20 års tid. Det finns till och med ett kongressbeslut från 2001 om att stifta lag om rätt till heltid, men det blev inte heller av under S-åren. Den 16 juni 2012 skrev partisekreteraren i Socialdemokraterna att alla S-styrda kommuner ska ha infört rätt till heltid. Varje ny tjänst skulle vara en heltid, och alla anställda skulle erbjudas heltidsanställning. Man lovade att redovisa detta efter årsskiftet 2013/14.

Någon redovisning går inte att återfinna någonstans. Jag har sökt i statistik och hittat en del om hur utfallet blev. Det svarar inte ministern på. En av mina frågor gällde hur utfallet blev av löftet. Statistiken visar ingen förbättring, och beslutet har alltså inte haft någon betydelse. De senaste siffrorna jag har fått fram visar att det i 12 procent av Sveriges kommuner finns en rätt till heltid. I kommuner med S-majoritet handlar det om 14 procent. Det Ylva Johansson sa i sitt svar om att det är betydligt bättre i S-kommuner är en sanning med modifikation. Inte ens i de kommuner där Socialdemokraterna har egen majoritet har det gått särskilt bra. Tvärtom går det trögt.

Jag har också frågat om vad statsrådet avser att göra för att någon gång uppfylla löftena om rätt till heltid för alla dessa kvinnor som jobbar särskilt i offentlig sektor med många gånger tuffa och dåliga arbetsvillkor. Nu säger hon att hon litar på att parterna ska sköta frågan åt oss. Det känns inte som den högst prioriterade frågan.

Det är klart att det blir missnöje och sjukskrivningar, dåliga arbetsvillkor och delade turer. Personalpolitiken i kommunerna förs av politikerna. Det är vi folkvalda som bestämmer vilken personalpolitik som ska råda.

Jag har några exempel från Gävle och Sandviken. Undersköterskor uttalar ett stort missnöje över den dåliga och usla personalpolitiken. De tvingas jobba täta helgturer och ha delade turer på dagarna. Villkoren är svåra.

Det skulle vara intressant att höra hur regeringen ser på dessa frågor. Vi vet alla att sjukskrivningstalen ökar, särskilt för yngre kvinnor. Vi vet också att det är svårt att rekrytera god arbetskraft till de yrken som krävs i framtiden för att vi ska klara äldreomsorg och annat i välfärden.

När ska det bli verklighet av alla de löften som Socialdemokraterna har ställt ut? Nu innehar man ordförandeskapet i SKL, och i år har löftet återkommit om att införa heltid i välfärdssektorn. Men nu ska det vara en norm, och så hoppas man på arbetsmarknadens parter. Det skulle vara intressant att höra om ministrernas kraftfulla åtgärder i den riktningen. Annars kan man inte inför val efter val lova att problemet ska lösas – men sedan inte göra något åt det.

Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Så länge man inte lagstiftar i frågan kommer frågan om heltid i den offentliga sektorn att ligga på kommunerna och landstingen. Då handlar det om att driva på enskilda kommuner och landsting. I Malmö, som jag kommer från, styr Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet, och där har rätt till heltid införts. Det har visat sig att det går alldeles utmärkt. Det kommer fram många undanflykter när frågan påtalas, men det går faktiskt. Alla har inte heltid i Malmö, men det är extremt få som vill ha heltid som inte redan har fått det. Vi jobbar mot målet att alla som vill ha heltid ska få det.

Alla problem löses inte över natt. Det finns till exempel problem med timanställningar i Malmö, som vi också jobbar med. Det är uppenbart att om ett tydligt mål sätts upp ökar chansen att också nå målet. Där finns ändå en skillnad med Lena Micko, ordförande i Sveriges Kommuner och Landsting. Nu är heltid inte bara ett mål utan också en norm. Heltid ska vara norm på arbetsmarknaden.

Det är klokt att man väljer den konstruktionen. Om man bara uttalar en rätt till heltid innebär det att deltid ska vara en möjlighet. Tyvärr hänvisar man ofta till att det finns så många med deltid därför att folk vill ha deltid. Det har ofta visat sig vara en sanning med modifikation. Det kan vara så att anställda under perioder av livet, till exempel småbarnsåren, vill ha deltid för att sedan gå upp till heltid, vilket kan vara svårt.

Man ska inte behöva jobba deltid under någon del av sitt arbetsliv på grund av att villkoren är för tuffa. Därför måste målet gå hand i hand med förbättrad arbetsmiljö. Det är ingen liten uppgift, men det är definitivt möjligt om viljan finns.

Det är bättre att vara djärv och säga att heltid ska vara norm. Då kan det bli en debatt om att det inte har gått tillräckligt bra i stället för att man inte vågar ta steget med hänvisning till att det inte går.

Där kan man se en skillnad om man jämför med tidigare styre i Sveriges Kommuner och Landsting: Då hade man inte heltid som norm, och nu har vi det.

Jag tycker också att det är alldeles för tidigt att döma ut det här. Det var ju inte länge sedan man införde det. Vi måste ge det lite tid att fungera,

och ansvaret ligger på oss alla att driva på kommuner och landsting i den här frågan så att vi uppnår det.

Det är helt klart att Sveriges Kommuner och Landsting kommer att prioritera den här frågan. Det är också viktigt. Det finns ofta tusen mål, men alla kan inte genomföras samtidigt. Därför är det viktigt att man nu lyfter fram detta som ett högt prioriterat mål.

Denna fråga är över huvud taget avgörande. Vi kan se att kvinnor i dag tjänar i genomsnitt 3,6 miljoner kronor mindre än män under arbetslivet. För pensionärerna ser det ännu värre ut: Varannan kvinna som går i pension blir garantipensionär, och bland dem som redan är garantipensionärer är 80 procent kvinnor.

Det här har ett samband med deltidsfrågan. Det finns definitivt män som är drabbade, till exempel bland bussförare i offentlig sektor. Där finns det en hel del män. Men överlag är det betydligt fler kvinnor som är drabbade av ofrivillig deltid. Därför är det en viktig jämställdhetsfråga.

Jag tycker att det borde tas emot positivt att vi sätter det här målet. Sedan får vi alla hjälpas åt för att se till att vi kommer närmare det. Vi kanske inte uppnår det helt, men det måste vi klara.

Anf. 4 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Jag hade inte tänkt ge mig in i debatten, men jag kunde inte låta bli.

Vi är rörande överens om att det är fler kvinnor än män som arbetar deltid, både frivilligt och ofrivilligt. Vi har koll på siffrorna och statistiken oavsett om vi tillhör vänsterregeringen, oppositionen eller Alliansen.

Men om jag tolkar ministern rätt i svaret och i debatten kommer hon inte att göra ett dugg av det här vallöftet. Återigen: Vad kommer ministern att göra med sitt vallöfte när det gäller rätt till heltid?

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är ett stort problem att så många människor arbetar deltid och att en stor andel av dem också gör det ofrivilligt. Men även om man har frivillig deltid lämnar man endast ett deltidsjobb efter sig när man till exempel blir föräldraledig eller går vidare till ett annat arbete, vilket gör att problemet liksom fortplantar sig. Det är alltså mycket viktigt att komma till rätta med problemet att en så stor andel av arbetsmarknaden är deltidsanställningar och att det huvudsakligen är ett problem för kvinnor.

Den förra socialdemokratiska regeringen tog fram ett lagförslag för att lagstifta om rätt till heltid. Det lagförslaget mötte betydande kritik i remissomgångarna från de allra flesta parter. Av det drar jag slutsatsen att det är svårt att lagstifta i den här frågan. Lagstiftning är ett ganska trubbigt instrument för att komma till rätta med de villkor som ska gälla på väldigt olikartade arbetsplatser. Kollektivavtal är en bättre väg att gå.

Nu har vi äntligen en ny majoritet i Sveriges Kommuner och Landsting. Jag förstår inte riktigt vad Katarina Brännström menar när hon säger att jag hoppas på arbetsmarknadens parter. Ja, Sveriges Kommuner och Landsting är en mycket betydande part på arbetsmarknaden. Man har en dryg miljon som man sluter avtal för. Det är mer än 20 procent av den svenska arbetsmarknaden. Det är klart att ett avtal som gäller 1,1 miljoner människor på allvar påverkar villkoren på svensk arbetsmarknad. Det är, tror jag, den bästa vägen att gå.

Av dem som är anställda inom SKL:s avtalsområde är 80 procent kvinnor. Av dem som jobbar inom SKL:s avtalsområde är det knappt en kvarts miljon människor som jobbar deltid. En betydande del av deltidspenningen finns alltså inom kommuner och landsting. Det är inte bara en stor del av arbetsmarknaden utan också en väldigt stor andel av deltidspenningen. Det är klart att om vi kan komma till rätta med det och göra heltid till norm i alla kommuner och landsting, då kommer det på allvar att påverka hela den svenska arbetsmarknaden.

Som jag inledde med att säga: Jag bedömer att avtalsvägen är en smidigare och bättre väg att gå än lagstiftningsvägen, även om jag inte utesluter det senare.

Jag känner inte riktigt igen de siffror som Katarina Brännström hänvisar till. När Kommunalarbetaren gjorde en genomgång kom tidningen fram till att man i ungefär 44 procent av kommunerna hade rätt till heltid. I den genomgången var det 54 procent i röda, socialdemokratiskt ledda kommuner och 36 procent i borgerligt ledda kommuner. Jag vet inte vad som är den exakta siffran, men jag tycker att siffran som Katarina Brännström hänvisade till är väldigt låg. Jag känner inte riktigt igen den.

Men jag vill inte förminska problemet. Det är ett stort problem, och det behöver lösas. Nu har vi en ny ledning för SKL som har utlovat att man i den avtalsrörelse som börjar nu i höst kommer att arbeta för – och jag kan inte se att man kommer att möta något motstånd från sin motpart – att göra heltid till norm på hela SKL:s avtalsområde. Det är någonting som jag verkligen ser fram mot och som kommer att göra skillnad på riktigt.

Anf. 6 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! I den här frågan tror jag att det många gånger är så att idealen och målen krockar med verkligheten. Jag tror att vi alla är överens om att villkoren måste bli bättre och att rätt till heltid bör bli betydligt vanligare. Men det kostar ju pengar. Det är därför det inte har genomförts. Min fråga till ministern är därför: Avser regeringen att tillföra extra pengar till kommuner och landsting för att kunna genomföra detta? I annat fall tror jag inte att vi når målen den här gången heller.

Ändå vet vi att det politiska styret har betydelse för hur personalpolitik sker i kommuner och landsting. Jag var stolt över att Stockholm gick före under förra mandatperioden och införde rätt till heltid. En stor kommun med jättemånga anställda visade att det gick att göra detta nu när man hade den politiska viljan – efter löften många år tidigare från Socialdemokraterna.

Jag håller med Ylva Johansson – jag tror att det är mycket bättre att gå avtalsvägen än lagstiftningsvägen. Jag förstår att lagförslaget fick kritik, för en lag slår över hela arbetsmarknaden. Där kan man inte begränsa sig till offentlig sektor.

Det är klart att en liten butik som säljer varor eller en liten restaurang som bara har kunder vissa dagar i veckan inte kan ha heltidstjänster. Det vore orimligt. Vi skulle förlora väldigt många jobb på det. Men jag tror att det finns risk att vi förlorar jobb även med alltför hårda krav på rätt till heltid, för det kostar pengar. Min fråga är därför: Kommer regeringen att tillföra extra pengar?

Sedan är det detta med vilka siffror vi använder oss av. Den siffra som ministern använder hittade också jag hos Kommunal. Den är några år

gammal. Men då handlade det om att man hade rätt till heltid ”i någon form”. Det var väldigt mycket delade turer, varannhelgstjänstgöring och annat som gjorde att människor i själva verket inte jobbade heltid. Man kan alltså mäta på olika sätt. Om man har rätt till heltid men arbetsvillkoren blir så dåliga och så svåra att man faktiskt inte klarar av det, då är inte den rätten mycket värd.

Allra vanligast med rätt till heltid är det i de kommuner som har blocköverskridande styre. Det tycker jag är ganska intressant. Man kanske måste komma överens lite vidare och över längre tid i fråga om hur man ska lösa ett problem som faktiskt är ett framtidsproblem.

Vi och våra föräldrar vill alla bli omhändertagna den dag då vi är så pass gamla att vi kräver omsorg i någon form. Därför måste vi se till att rekrytera yngre arbetskraft. Jag tror inte att unga människor i dag ställer upp på de dåliga villkor som har erbjudits år efter år i våra kommuner. Att inte ha något inflytande över sitt arbete, att alltid bara vara en robot som hela tiden flyttas hit och dit – det blir ingen god arbetsmiljö av det. Och som sagt, även där Socialdemokraterna har egen majoritet och aldrig har behövt kompromissa finns det många exempel på att det inte har blivit bättre.

För att det här ska bli verklighet måste nog regeringen tillföra smörjmedel till processen. Annars kommer vi att stå här igen om något år utan att se något bättre resultat.

Anf. 7 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! När vi diskuterar ekonomin i detta kan man konstatera att vi i Malmö, trots att vi har haft en tuff ekonomisk utmaning nästan har klarat målet. Det är ytterst få personer som önskar heltid som inte har fått det än. Det visar att om viljan finns är det också möjligt om man prioriterar frågan.

Vi vill satsa på välfärden och se till att det är tillräckligt många anställda i skola, vård och omsorg och i hela den offentliga sektorn. Det innebär också att man klarar uppdraget på ett bättre sätt, så att det blir högre kvalitet, bättre arbetsmiljö och därmed också förutsättningar att orka jobba heltid. Vi måste också ta med i beräkningen att en del jobb är så tuffa att personalen knappt orkar jobba heltid. Därför måste detta gå hand i hand med fler anställda, där det behövs, och bättre arbetsmiljö. Det är två områden som vi också satsar på.

Målet om heltid måste vi ha. Det är klart att man kan kombinera det med dålig arbetsmiljö och delade turer. Men min uppfattning är snarare att det har gått hand i hand – man har försökt koppla ihop rätten till heltid med att ta bort de delade turerna. Inom till exempel äldreomsorgen är det vanligt att man kommer tidigt till jobbet och ordnar med frukost och morgonrulljansen med de äldre. Sedan är det lunch. På eftermiddagen är det lite lugnare, och då har det förekommit obetalda timmar. Sedan får de jobba på kvällen igen, när det är kvällsmat och läggdags. Där försöker man hålla ihop arbetsdagen. Det är egentligen helt naturligt att man låter målet om heltid gå hand i hand med sammanhållna turer.

Det viktigaste är dock att man faktiskt vågar sätta upp målet om rätt till heltid.

Anf. 8 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Precis som har sagts i tidigare inlägg är det vanligt förekommande att kvinnor jobbar deltid, särskilt inom vård och omsorg. Här ska kommuner och landsting ta ansvar. Det verkar vi vara rörande överens om, jag och arbetsmarknadsministern.

Det talas dock lite med kluven tunga här i plenisalen. I sitt första inlägg sa Hillevi Larsson att man ska lagstifta i frågan. Sedan kommer arbetsmarknadsministern och säger att man inte ska lagstifta – det har varit ute på remiss, och det är ett trubbigt instrument att lagstifta i denna fråga. Däremot ska man ha rätt till heltid som norm, vilket jag tycker är rimligt och ställer mig bakom. Som man eller kvinna ska man ha möjlighet att arbeta heltid. Det är därför det är så viktigt att fråga arbetsmarknadsministern vad som är Socialdemokraternas linje. Det talas ju med kluven tunga. Är det heltid som ska lagstiftas eller inte? Heltid ska absolut göras till en norm, och Katarina Brännström frågade: Tillför regeringen, som har ansvar i dag, några pengar till SKL för att se till att detta verkställs? Detta är en viktig fråga, särskilt inom vård och omsorg, där 75 procent av kvinnorna jobbar deltid, frivilligt och ofrivilligt. Vad gör ministern på området?

Anf. 9 HANIF BALI (M):

Herr talman! I min värld är rätt till något detsamma som en rättighet. Man har rätt till yttrandefrihet, rätt till sjukvård och en massa andra rättigheter.

På socialdemokratiska affischer runt om i landet stod det med stora bokstäver att man skulle byta regering så att vi skulle få rätt till heltid. Som vanligt med socialdemokratiska vallöften har det hela ändrats när man väl kommer till regeringsmakten. Plötsligt var det inte längre en garanti utan bara en målsättning, och den här ”rätten” blev en ”norm”. Återigen ser vi den ohederlighet i kommunikationen gentemot väljare och andra som regeringen och Socialdemokraterna gjort till en paradgren. Man säger en sak, men när det kommer till kritan ändrar man sig och säger: Åh, det var komplicerat. Det där hade vi inte tänkt på.

Man var lite oförberedd. Sedan blev det en ”norm” och sedan en ”målsättning” och till sist bara lite så där. Det är väl ungefär Socialdemokraterna i sitt esse.

Man tar exempel från Malmö, denna värdiga kommunala vinnare av Darwin Award, där man slagit sönder välfärden. Trots att Socialdemokraterna har haft makten länge och att man får miljarder i utjämning och har miljarder på banken lyckas man fortfarande inte få sin ekonomi och sin personalpolicy att gå ihop, så att man faktiskt gör något åt de delade turena och de dåliga arbetsvillkoren. Detta visar på hur Socialdemokraterna talar med kluven tunga, inte bara här utan även när man är ute hos väljarna. Man säger en sak, men när man får regeringsmakten gör man en annan.

Därför är det intressant att fråga ministern: Vad ämnar regeringen, som du sitter i, göra för att fler ska få heltid? Socialdemokraterna hade ju detta som vallöfte. Och vad är regeringens målsättning? Hur många procent av dem som i dag har deltid ska upp i heltid? Hur många procent av dem som i dag har ofrivillig deltid kommer att ha heltid när det är dags för val nästa

gång? Vad är ert mål, och hur planerar ni att nå dit? Det vore väldigt intressant att veta.

Anf. 10 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Om ett arbete som motsvarar 200 procent, alltså två heltidstjänster, ska utföras, är det inte dyrare att låta två personer utföra det på heltid än att låta tre eller fyra personer utföra arbetet på deltid. Det är alltså inte per definition dyrare att ha heltidsanställningar än deltidstjänster. Däremot kan man säga att om man samtidigt kan öka bemanningen går det lättare att få fram bra scheman för dem som går upp till heltid. Det är också ett av skälen till att regeringen nu tillför stora resurser för ökad bemanning i äldreomsorgen, vilket är ett av de områden där vi har allra störst andel deltidstjänstgörande.

Jag delar inte uppfattningen att det per definition skulle vara dyrare att ha heltidsanställda än deltidstjänstgörande. Det finns också en hel del forskning om detta som visar precis samma sak.

Utöver detta står vi inför stora rekryteringsbehov inom offentlig sektor. Inte minst gäller det undersköterskor, som är den grupp som kanske allra mest drabbas av deltidstjänstgöring. Det behöver rekryteras närmare 130 000 nya undersköterskor de närmaste sju åren, enligt SKL:s egna bedömningar. Det är klart att detta blir omöjligt att klara om man inte samtidigt förbättrar villkoren i yrket. Att misslyckas med den rekryteringen blir väldigt dyrt.

Jag delar inte uppfattningen att det är dyrt att införa heltid som norm, men ändå tillför regeringen resurser för ökad bemanning i äldreomsorgen, huvudsakligen för att höja kvaliteten i äldreomsorgen, men det för det positiva med sig att det också underlättar för att få fram bra scheman när man går över till heltid som norm.

Jag är glad över att Katarina Brännström talar så positivt om blocköverskridande samarbete. Det var överraskande men roligt att höra. Jag tror mycket på blocköverskridande samarbete, och jag är helt säker på att SKL:s nya ledning kommer att söka brett stöd för en arbetsgivarpolicy som gör heltid till norm, vilket man nu vill gå igång med.

Det ställs olika frågor här om vallöften. Det var det socialdemokratiska partiet som ställde ut vallöfte, och det socialdemokratiska partiet kommer att leverera vallöftet om heltid som norm inom hela SKL:s avtalsområde. Den nya ledningen där tillträdde för en dryg månad sedan, när den valdes på kongressen.

Avtalsrörelsen börjar efter sommaren – på allvar. Nytt avtal ska slutas om ungefär ett år. Det är då vi får se om man kan leverera det som vi har lovat.

Man kan lyssna till Heléne Fritzon, som är ansvarig och ordförande i förhandlingsdelegationen. Hon visar precis den höga ambitionsnivå som vi socialdemokrater har. Vi ska inte bara ge rätt till heltid. Det kan nämligen finnas ganska många individer som av olika skäl tackar nej till den rätten. Vi ska göra heltid till norm, vilket innebär att alla tjänster är heltid. Den som då jobbar deltid är deltidstjänstledig från sin tjänst. Det är ambitionen.

Jag hoppas att man kan nå en bred politisk majoritet för detta inom SKL, att det ska finnas fler partier som vill ställa upp på den policyn, så att vi får en annan ordning på denna stora del av arbetsmarknaden. Det är

en enormt stor del av arbetsmarknaden för deltidsanställda som anställningar i kommuner och landsting utgör.

Låt mig bara säga något alldeles sist, herr talman! Hanif Balis hårresande anklagelser mot Malmö kommun och helt verklighetsfrånvända beskrivning av hur verkligheten ser ut i Malmö kommun svär mot det som gäller och går faktiskt över alla gränser.

Anf. 11 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Det här med vallöften är en paradgren som Socialdemokraterna har. Man ställer ut olika vallöften. Man tar tillbaka dem efter valet eller skjuter dem på framtiden. Eller så skjuter man över dem på någon annan som ska ordna eller lösa dem.

Socialdemokraterna gick till val på frågan om rätt till heltid. Det var en av Löfvens stora valfrågor. Jag har här ett utdrag ur lördagsintervjun med Löfven den 10 maj 2014. Socialdemokraterna lovar alla anställda i vård och omsorg rätt till heltidsarbete om partiet vinner valet. Löfven säger: Jag levererar något bättre än en lag. Jag levererar ett kollektivavtal, ett nationellt kollektivavtal där heltid blir norm.

Heltid ska bli norm i all offentligt finansierad vård och omsorg. Det ska gälla alla som i dag ofrivilligt arbetar deltid. De som jobbar delade turer, kanske både morgon och kväll, ska slippa det.

Då undrar jag: Hur ska detta inte kosta pengar? Ylva Johansson säger: Det blir inte dyrare. Det är klart att det blir, om man inte ska ha delade turer och om man inte ska jobba täta helgturer. Vilken personalpolitik tänker ni föra om det inte ska kosta mer pengar? Det vore intressant att få höra det.

Socialdemokraterna slingrar sig som en orm. Jag upprepar Hanif Balis frågor: Vilket är målet med era vallöften? När ska detta vara infört? När ska Carin Jämtins kaxiga uttalande från 2012 faktiskt bli verklighet? Det gäller ju också någon gång att efter ett val leverera det man har sagt före ett val. Det måste väl ändå finnas någon plan för det här målet, det viktiga och största vallöftet.

Anf. 12 HANIF BALI (M):

Herr talman! Jag tror att vi kan summera arbetsmarknadsministrarnas utspel här om vad regeringen kommer att göra i den här frågan. Man ska förlita sig helt på SKL. Regeringen ämnar inte göra någonting. Det socialdemokratiska partiet ämnar göra någonting, men regeringen har ingen plan i den här frågan.

Regeringen verkar inte ha någon målsättning heller. Egentligen hamnar vi i någon form av teknisk diskussion om att SKL ska lösa det. Vi ska inte ha rätt till heltid. Vi ska ha heltid som norm. Sedan ska människor få ta tjänstledigt.

Men det vore seriöst intressant att veta vad arbetsmarknadsministern ämnar göra. Arbetsmarknadsministern började den här interpellationsdebatten med att säga att det här var hennes ansvarsområde. Då vill jag fråga henne vad hon och regeringen ämnar göra för att minska andelen som ofrivilligt arbetar deltid men även vad regeringens målsättning är.

Låt oss säga att arbetsmarknadens parter inte klarar av det här och att den här normen inte fungerar! Stänger då Socialdemokraterna dörren för rätt till heltid, den paroll som har funnits i 20 år? Är det borta nu?

Nu ska heltid vara norm. Det ska vara det enda, och det handlar endast om arbetsmarknadens parter. Är det detta som är regeringens löfte, helt enkelt? Jag fick nämligen intrycket i många debatter och många diskussioner under valrörelsen att man faktiskt sökte väljarnas förtroende för att bilda regering och för att sedan göra någonting i den här frågan. Hillevi Larsson förklarade det också, nämligen att lagstiftning var en väg. Det verkar alltså som att ni inte har synkat er retorik. Det vore bra att veta vad regeringen ämnar göra.

Anf. 13 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är roligt med den stora omsorg om socialdemokratiska löften som visas här från de moderata ledamöterna.

Katarina Brännström läste upp vårt vallöfte. Det var ett citat av Stefan Löfven. Han lovade att om Socialdemokraterna fick majoritet skulle vi inom SKL leverera ett nationellt kollektivavtal som gör heltid till norm för alla de 1,1 miljoner personer som arbetar inom det avtalsområdet. Det är också det som håller på att ske.

Det valdes en ny ledning inom SKL för en dryg månad sedan. Man arbetar nu med att ändra den arbetsgivarpolicyen, och man går in i en avtalsrörelse. Jag tror inte att man kommer att möta motstånd från sin motpart när man vill införa heltid som norm. Vi kommer att leverera precis det löfte som vi ställde ut.

Självklart kan man inte utesluta lagstiftning. Men jag tror inte att lagstiftning är det bästa sättet att lösa problemet med så många deltidsanställningar, som är ett stort problem på arbetsmarknaden. Jag tror att det viktigaste området är vård och omsorg, där vi har de största problemen. Där har vi numera en politisk ledning som har en annan ambitionsnivå än den gamla. Det har den tack vare att den består av bland annat mitt parti men också av andra partier som delar övertygelsen om att vi ska göra heltid till norm. Detta ska vi göra för att framför allt kvinnor – en majoritet är nämligen kvinnor; nio av tio deltidsanställda inom SKL:s avtalsområde är kvinnor – ska få heltidsanställning.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2014/15:494 om riktiga jobb i stället för låtsasåtgärder

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Hanif Bali har frågat mig vilka jobb jag anser vara riktiga jobb och hur många unga som i dag har låtsasåtgärder.

Den höga ungdomsarbetslösheten är en av regeringens högst prioriterade arbetsmarknadspolitiska utmaningar. Unga ska inte vara arbetslösa. Alla människors färdigheter och kompetenser ska tas till vara. Att alla människor arbetar och försörjer sig möjliggör en bra välfärd, ett samhälle som håller ihop och ökad jämlikhet. Det är viktigt att öka

sysselsättningsgraden, arbetskraftsdeltagandet och antalet arbetade timmar i ekonomin. Regeringen är övertygad om att framgång i kampen mot ungdomsarbetslösheten förutsätter bred mobilisering och samverkan mellan bland annat arbetsmarknadens parter, kommuner och landsting, det privata näringslivet och det civila samhällets organisationer.

Regeringen avser att stegvis införa en 90-dagarsgaranti för arbetslösa ungdomar. Denna syftar till att sätta en borte gräns för hur länge en ung person ska kunna vara arbetslös innan han eller hon erbjuds ett jobb, en insats som leder till ett jobb eller en utbildning. Denna gräns ska successivt kortas till 90 dagar. Garantin kommer att utgöras av befintliga arbetsmarknadspolitiska insatser för arbetslösa ungdomar, inklusive de nya insatserna traineejobb och utbildningskontrakt.

Traineejobb innebär en möjlighet för unga att kombinera arbete med en relevant yrkesutbildning inom en sektor där allt fler går i pension eller där det finns bristyrken, vilket kommer att stärka deras förutsättningar till varaktig anknytning till arbetsmarknaden. Möjligheten att få ett traineejobb föreslås finnas på plats från augusti 2015 men utökas 2016, vilket förutsätter Europeiska kommissionens godkännande.

Utbildningskontrakt är en annan viktig del av 90-dagarsgarantin för arbetslösa ungdomar. Utbildningskontraktet syftar till att arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år ska påbörja eller återgå till studier med målsättningen att fullfölja en gymnasieutbildning. Inom ramen för ett utbildningskontrakt ska det vara möjligt att studera på heltid, men det ska också vara möjligt att kombinera deltidsstudier med arbete eller praktik utifrån de individuella förutsättningarna. En förutsättning för att utbildningskontrakt ska komma till stånd är en utvecklad statlig och kommunal samverkan. Utbildningskontrakt föreslås träda i kraft tidigast i augusti 2015.

I december 2014 tillsatte regeringen en delegation med uppdrag att verka för att arbetsmarknadspolitiska insatser mot ungdomsarbetslösheten ska få större genomslag på lokal nivå. Delegationen tilldelas medel för att lämna bidrag till insatser som främjar lokal samverkan med Arbetsförmedlingen.

När det gäller slopad nedsättning av socialavgifter för unga visar studier från bland andra Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) att nedsättningen generellt har haft små effekter på sysselsättningen i förhållande till dess kostnad. Regeringen anser i stället att resurserna ska riktas till de ungdomar som står långt från arbetsmarknaden.

Arbetslösheten bland unga, 20–24 år, utan gymnasieutbildning uppgick 2014 till drygt 40 procent. Dessutom finns en grupp unga som varken arbetar eller studerar och som står helt utanför arbetsmarknaden, i vissa fall sedan flera år. Även i denna grupp finns unga som är i behov av stöd. För dessa ungdomar är regeringens satsningar i vårpropositionen för 2015 på fler utbildningsplatser inom bland annat kommunal vuxenutbildning, utbildningskontrakt och traineetjänster mycket viktiga.

Anf. 15 HANIF BALI (M):

Herr talman! Jag vet inte om det är mitt fel eller ministerns, men jag fick inte svar på min fråga. Jag kanske var otydlig i den interpellation jag skrev.

Där skrev jag: Vilka jobb anser ministern vara riktiga jobb? Jag kan formulera det annorlunda: Vilka jobb anser Ylva Johansson vara riktiga jobb? Den andra frågan är: Hur många unga har i dag låtsasåtgärder, enligt ministern? Jag har inte fått svar på den frågan heller, så jag skulle vara tacksam om ministern kunde svara på den. Frågorna är helt enkelt: Vilka jobb anser ministern vara riktiga jobb? Och rimligtvis: Hur många unga har i dag låtsasåtgärder, enligt ministern?

Det var det ministern talade om på regeringens hemsida: Nu ska vi lösa ungdomsarbetslösheten på riktigt. Vi ska inte sätta ungdomar i låtsasåtgärder. Det var det hon sa. Dessa låtsasåtgärder måste alltså antingen finnas nu, eller så hade ministern planer på att sätta in sådana men har skrotat det nu. Det vore intressant att få höra från ministern vilka dessa låtsasåtgärder är.

Anf. 16 CHRISTIAN HOLM (M):

Herr talman! Jag har tagit del av debatten, och jag har läst och hört svaret från arbetsmarknadsministern. Även jag vill upprepa den fråga som Hanif Bali ställer: Vad är riktiga jobb? Vi får många olika svar från arbetsmarknadsministern när det gäller olika typer av åtgärder. 90-dagarsgarantin är inte helt olik den 100-dagarsgaranti som infördes en annan gång när arbetsmarknadsministern satt i regeringen. Den kallades då 100-dagarsgarantin, och det var 1998.

IFAU, som regeringen ofta hänvisar till i sina diskussioner, utredde detta och kom fram till att denna garanti inte var till någon hjälp för ungdomarna. Det är alltså inte mitt påhitt att säga så, utan det står att den inte var till någon hjälp. Man har till och med undersökt detta, och det har visat sig att möjligheterna att få en plats i denna åtgärd var större i de kommuner där garantin inte hade införts.

Det talas om traineejobb, och frågan är om det enligt ministern är riktiga jobb. Samtidigt har vi en regering som gång efter annan levererar förslag som gör det dyrare att anställa ungdomar, gör det svårare att driva företag och gör det mindre attraktivt att anställa personer i allmänhet och ungdomar i synnerhet på riktiga jobb i vanliga företag.

Jag ser inte riktigt hur regeringens politik på något sätt kan leda till fler riktiga jobb för ungdomar. Jag ser inte riktigt någon definition i det jag kan läsa eller i det jag hör. Vad är riktiga jobb, enligt arbetsmarknadsministern?

Anf. 17 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Man har sett under de åtta år som vi har haft borgerligt styre i Sverige att arbetslösheten har ökat. Ungdomsarbetslösheten ligger på en mycket hög nivå, och den har ökat trots de insatser som man säger har gjort det billigare att anställa unga – inom en begränsad sektor, men ändå. Det har inte fungerat. Vi har massarbetslöshet bland ungdomar, och då är det detta vi måste göra någonting åt. Vi kan inte använda samma misslyckade åtgärder som har orsakat problemet för att försöka lösa det.

Det man kan se är att bland dem som saknar fullständig gymnasieutbildning är arbetslösheten dubbelt så hög som bland andra grupper. Det gäller inte minst ungdomar. Då är det där vi ska sätta in insatserna, se till att fler kan fullfölja gymnasiet och se till att man genom vuxenutbildning kan få en andra chans att fullfölja gymnasiestudier.

Jag minns att bland andra dåvarande rektor för Lunds universitet gick ut och vädjade till regeringen: Snälla, skär inte ned på högskolan! Ni måste i stället satsa på fler utbildningsplatser! Man kunde se att de som går dessa utbildningar har stor chans att få jobb. Det gäller såklart i synnerhet bristyrkesutbildningar, alltså där det råder brist på arbetskraft. Men det gäller även andra utbildningar. Trots detta satsade inte regeringen på högskolan.

Det är det vi gör nu. Det är därför vi har denna 90-dagarsgaranti, som är positiv och som gör att man inte passiviseras. Vi gör även satsningar på vuxenutbildningar, på yrkesutbildning och på högskole- och universitetsutbildning.

Vi måste se på arbetslösheten. Samtidigt som vi har massarbetslöshet har vi brist på personal som har rätt utbildning. Vart femte jobb tillsätts aldrig därför att arbetsgivarna inte hittar rätt kompetens. Det gäller såklart alla arbetslösa; vi ska föra in dem som vi kan i bristyrkesutbildningar. Det gäller inte minst ungdomar.

Arbetsmarknadsministern har precis beskrivit detta att arbetslösa ungdomar får möjlighet att komplettera sin utbildning och även få relevant yrkesutbildning, inte minst inom de områden där vi redan har brist i dag eller där vi riskerar att få brist i framtiden. Det är motsatsen till låtsasjobb, och det är motsatsen till att krävlöst ge bidrag till företagen. Tvärtom måste vi se till att ungdomarna får rätt kompetens så att de kan få riktiga jobb. Det ska inte behövas bidrag till företagen, utan man ska vara så attraktiv att man blir anställd på vanligt sätt.

Tidigare har ungdomarna fått vänta i tre månader innan de har fått hjälp från Arbetsförmedlingen. Det måste vara mycket bättre med denna 90-dagarsgaranti; i stället för att man ska sitta passivt och vänta i tre månader ska man senast efter tre månader ha fått hjälp av Arbetsförmedlingen. Det är en rejäl ambitionshöjning, och det måste väl ändå vara ett steg i rätt riktning. Jag tycker att det är obegripligt att man kan kritisera detta. Tvärtom ska alla aktiveras.

Det är märkligt att det hänvisas till att vi kanske inte uppnår målet. Om man sätter ett djärvt mål får man också ta kritiken om man inte uppnår det. Men man når mycket längre än när man inte vågar sätta upp målet. Det blir också märkligt när det hänvisas till tidigare åtgärder, som har gjorts i en annan tid. Det finns såklart mycket självkritik som vi kan ägna oss åt, och det ska vi också göra. Men vi ska inte på förhand döma ut en åtgärd som faktiskt är någonting nytt och som möter behoven på svensk arbetsmarknad i dag.

Anf. 18 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Tack, Hillevi Larsson, för att du ger mig möjlighet att bemöta några felaktiga påståenden! Ibland undrar man vilken verklighet de socialdemokratiska ledamöterna befinner sig i. Det här med att man inte fick hjälp från dag ett som ung arbetslös är ett felaktigt påstående. Däremot identifierades de som hade ofullständiga gymnasiebetyg, som Hillevi nämnde, och så vidare. För dem sattes det in åtgärder direkt.

Det är fel väg att gå att låsa in alla ungdomar i en garanti. Det påpekar flera olika instanser och utvärderare. De säger att det är orimligt, för då går man miste om chansen att komma i arbete som ung – att komma in i ett riktigt, vanligt jobb i ett vanligt företag. Det var det jag ville bemöta.

Arbetsmarknadsministern och regeringen har haft möjlighet att genomföra förslag som kan leda till att människor som står långt från arbetsmarknaden faktiskt kommer i arbete. Tyvärr saknas de förslagen från vänsterregeringen. Men det är ju så – är man inte förberedd tar det längre tid, och det kostar desto mer. Det tar tid att komma med förslag om man inte hade dem innan man vann valet och hamnade i regeringsställning.

Frågan till arbetsmarknadsministern kvarstår: Vad är ett riktigt jobb? Jag kan ställa en enda fråga. Det kanske är enklare för arbetsmarknadsministern att svara på den. Vad är ett riktigt arbete?

Vänsterregeringen har nämligen i den vårbudget som lades fram haft möjlighet att föra en aktiv näringspolitik och föra fram ett bra företagsklimat för företagare och entreprenörer runt om i Sverige, så att jobben skulle kunna bli fler. Det är som bekant inte vi här i kammaren – även om vi är många som tycker att alla vi 349 ledamöter är fantastiska – som skapar jobb. Det gör företagare runt om i vårt land. Vi kan dock göra skillnad här i kammaren, för politiken spelar roll. Vi kan skapa förutsättningar och möjligheter för företag och entreprenörer att växa – att våga starta, driva och utveckla företag i vårt land.

Det är därför oroande att se den politik som förs i dag. Det är en politik som driver Sverige i fel riktning. Vi ser att företag beskattas och att det ska bli dyrare att anställa unga. Unga och nyanlända är två grupper som, även om individerna i dem ser olika ut, har haft det svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Just de grupperna gör man det svårare och dyrare att anställa.

Vad är ett riktigt jobb, arbetsmarknadsministern?

Anf. 19 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig först säga till Jenny Petersson att regeringens budget, som vi lade fram direkt efter regeringsskiftet, röstades ned i kammaren av Jenny Petersson tillsammans med Sverigedemokraterna och andra. Det har gjort att regeringen har tappat ett halvår i tid. Jag har nu återkommit med nya förslag som jag hoppas att riksdagen ska besluta om så att de kan börja verkställas. Då kan vi äntligen börja ta itu med de stora problem som finns på arbetsmarknaden.

Det är ju så att det blir fler jobb. De har ökat med ungefär 80 000 det senaste året. Jobben kanske inte växer till i den takt som skulle behövas, men de växer till. Det stora problemet är dock att 20 procent av arbetsgivarna uppger att de inte får tag i personal med rätt kompetens. Det är en hämsko på jobbtillväxten. Det gör att företag får tacka nej till en order de annars hade kunnat säga ja till, vilket hade skapat ännu fler jobb och bättre tillväxt i Sverige.

Arbetsmarknadspolitikens uppgift är framför allt att se till att vi har en väl fungerande arbetsmarknad, att arbetsgivarna får tag i personal med rätt kompetens och att de arbetslösa kommer i arbete.

Jag ska gärna förklara mina ord, som jag skulle vilja säga att ni har förvrängt lite grann. Låt mig ta den första delen. Jag sa: Vi ska inte sätta ungdomar i låtsasåtgärder. Vad är en låtsasåtgärd? Ja, fas 3 är ett bra exempel på en låtsasåtgärd. Där finns i dag 35 000 personer som av den gamla regeringen placerades i en åtgärd där de skulle göra någonting som inte behövde utföras och samtidigt inte få betalt. Det är en låtsasåtgärd som

inte leder vidare. Den typen av åtgärder ska den nya regeringen inte ägna sig åt.

Jag sa också att vi ska lösa ungdomsarbetslösheten på riktigt. Då måste man se hur problemet ser ut. Det svåra problemet är inte att komma ut på arbetsmarknaden till ett första jobb, utan det svåra är att bli kvar. Ungdomar som inte har rätt kompetens blir strax arbetslösa igen. Det är därför allt det nya som regeringen gör handlar om utbildning. Ungdomar som saknar gymnasiekompetens ska rustas med gymnasiekompetens. Det kommer inte att bli lätt – många av dem längtar inte tillbaka till plugget. Det handlar om att vara uppfinningsrik och flexibel och att söka samarbete med många olika aktörer för att hitta det som är motiverande.

Ungdomar som kanske inte har rätt kompetens för att bli varaktigt anställda på arbetsmarknaden ska utbildas inom de många bristyrken vi har i dag. När man utbildar ungdomar i de yrken där det i dag råder brist och där det framöver kommer att råda ännu värre brist gör man inte bara att de får jobb, utan man ser till att de varaktigt blir kvar på arbetsmarknaden. Det är det jag menar med att lösa ungdomsarbetslösheten på riktigt i stället för att sätta ungdomar i åtgärder som när de tar slut resulterar i en ny period av arbetslöshet.

Vi ska göra investeringar i utbildning som gör att människor rustas för att kunna få jobb och för att kunna vara kvar på arbetsmarknaden. Det goda med detta är att det även tillgodoser arbetsgivarnas behov av kompetens så att vi kan få en ännu större tillväxt av nya jobb.

Anf. 20 HANIF BALI (M):

Herr talman! Jag vill bara säga att det är glädjande att arbetsmarknadsministern har dragit slutsatser av Socialdemokraternas tidigare arbetsmarknadspolitik. Det finns ju buzzwords som dyker upp; det fanns till exempel en tid då vi talade mycket om cirkulär migration. Socialdemokraterna har snarare tagit till sig begreppet ”cirkulär arbetslöshet”, nämligen att människor efter lång arbetslöshet hamnade i plusjobb, kvalificerade sig till a-kassa i den åtgärden och sedan återgick till arbetslöshet. Det är bra att man nu har kommit på bättre tankar.

Jag tänkte bemöta några av de socialdemokratiska myter som slängs fram av Hillevi Larsson, till exempel att ungdomsarbetslösheten orsakas av sänkta arbetsgivaravgifter. Hur kan man på något sätt påstå detta? Vi hade och har en hög ungdomsarbetslöshet. Vi har haft det under de senaste 20 åren i det här landet, oavsett vem som har styrt. Det är delvis ett resultat av att många pluggar i högre utbildning och därmed räknas som arbetslösa när det kommer till vår, till exempel. NEET-talet, alltså de som är utan jobb och utbildning, har faktiskt minskat.

Det var den första myten. Den andra är att Hillevi Larsson kallar sänkta arbetsgivaravgifter ett bidrag till företagen. Om jag som bagare knegar ihop pengar i mitt företag och vill anställa någon – med mina pengar, som jag har jobbat ihop – dyker Hillevi Larsson upp och vill ha pengar för att jag ska anställa. Hon vill ha skatt för detta. Om jag då på något sätt får en skatteminskning har företaget i Hillevi Larssons ögon fått ett bidrag.

Det visar på den socialdemokratiska synen på vem som äger pengarna. Vems är pengarna? I min värld tillhör pengarna den som har knegat ihop dem, inte Hillevi Larsson. Det är inte du som äger de pengarna och ger

dem tillbaka i form av bidrag, Hillevi Larsson, utan den personen får minskad skatt. Nu har vi rätt ut det.

Hillevi Larsson tycker att det är obegripligt att vi inte är för 90-dagarsgarantin. Det är obegripligt att Socialdemokraterna inte har förstått att 100-dagarsgarantin, som infördes på Göran Perssons tid, inte gav några resultat över huvud taget. Jag förstår att Hillevi Larsson tycker att det är obegripligt med till exempel det IFAU, institutet för forskning om arbetsliv och utbildning, kom fram till i sin forskning. De visade att ungdomar som sätts in i åtgärder för tidigt fastnar i åtgärderna i stället för att vara ute och söka arbete.

Forskning kanske är obegripligt för Hillevi Larsson, men det är viktigt att lyssna på vad arbetsmarknadsministern säger. Hon sa det själv: Trots den alliansbudget ni dagligen klagar på har det skapats 80 000 nya jobb. Det sa arbetsmarknadsministern själv. Det tyder ju på att Sverige är på rätt väg, och det tycker ni är fruktansvärt. Ni vill såklart dra i handbromsen.

I slutändan kokar det ned till just synen på var jobben skapas och var ekonomin växer. Det är ute hos företagen. Och nej, att de får mer pengar över för att kunna anställa och växa är inte ett bidrag. Det är deras pengar. Det är det som är tillväxt. Det är det som driver människor att driva företag, skapa jobb och se till att vi får en bättre värld tillsammans. Det är just att människor får växa som driver in skatteintäkter.

Anf. 21 CHRISTIAN HOLM (M):

Herr talman! Det här är en interpellationsdebatt med arbetsmarknadsministern. Men jag har deltagit i ett antal interpellationsdebatter genom åren, och jag tror faktiskt att jag aldrig har deltagit i en interpellationsdebatt i något ämne någonstans där inte Hillevi Larsson har dykt upp som en liten joker i leken. Hon gör det även i dag med någon typ av revolutionärröd svada som jag kanske inte ska ställa arbetsmarknadsministern till svars för. Men som min kollega Hanif Bali sa är det en väldigt konstig syn på jobbskapande, pengar, bidrag och skatter som Hillevi Larsson för fram.

Man kan vända på Hillevi Larssons resonemang. Hon kan säkert ha synpunkter på hur många nya jobb för ungdomar en sänkt arbetsgivaravgift har skapat. Vi kan se att många nya jobb har skapats. Det vi däremot kan vara ganska säkra på är att om man chockhöjer kostnaden för att anställa unga, exakt så som Hillevi Larsson vill, blir det ju inte fler ungdomsjobb, utan det bör bli färre. Och det är inte bidrag till företag att reducera skatter, på samma sätt som det inte är bidrag till löntagare att sänka deras inkomstskatt. Det innebär att de får behålla mer av det som de själva arbetat ihop. Möjligtvis får vi som håller på med politik lite mindre pengar per person att administrera, och det tycker jag möjligtvis kan vara sunt.

Arbetsmarknadsministern tar upp rekryteringsutmaningar, svårigheten att hitta rätt kompetens. Där måste man definitivt göra stora insatser.

Sedan talas det om att sysselsättningsfasen fas 3 ska bort. Det talades det mycket om före valet och efter valet. Det skulle ske fort, sedan blev det ingen tidsgräns, och nu talar man om 2019. Vad är det egentligen som gäller?

Vi kan konstatera att det är skillnad när socialdemokrater är i opposition och när de är i majoritet när det gäller behovet av att leverera.

Anf. 22 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det som är felet med de sänkta kostnaderna för att anställa unga är att det är en felprioritering. Man använder våra skattepengar till denna subvention i stället för till att ge ungdomar utbildning, för det är ju där det stora behovet finns. Det är det som är problemet.

Det är klart att det inte är sänkningen i sig som orsakar arbetslöshet inom de områden där ungdomar söker anställning. Men när man använder skattepengar på ett sätt som inte ger resultat är det ju det som orsakar ungdomsarbetslösheten. De som saknar gymnasieutbildning har dubbelt så hög risk att bli arbetslösa. Då är det ju där man ska gå in och se till att ungdomar klarar gymnasieutbildningarna och får en andra chans.

Den tidigare regeringen gjorde precis tvärtom. De satsade på anställningsstödet för unga men skar ned på vuxenutbildning, och några år skar de till och med ned på gymnasieskolan och högskolan, på allt det som skulle ha kunnat ge ungdomarna jobb och på utbildningarna till bristyrken. Vart femte jobb tillsattes inte. Hade det inte varit bättre att se till att flera av ungdomarna kunde ta en femtedel av alla jobb än att ge de här stöden till arbetsgivarna?

Det jag menar med kravlösa bidrag handlar inte om när man nyanställde unga, men det gynnade till exempel McDonalds som redan hade väldigt många unga anställda. Jag syftade även på fas 3. Det är också ett bidrag till arbetsgivarna som inte gav utdelning i form av riktiga jobb. Det var gratisarbete. Det är en felprioritering och felsatsning.

Avslutningsvis: Vad tjänar det till att unga utan gymnasieutbildning söker hundratals jobb? De får ju ändå inte jobben. Då borde man satsa på att ge dem utbildning så snabbt som möjligt, inom tre månader.

Anf. 23 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Jag vill bara få noterat i protokollet att arbetsmarknadsministern säger att jobben växer till och att vi har en alliansbudget i dag. Ja, jag kan bara beklaga att Sverigedemokraterna frångick praxis och inte röstade på sin egen budget, men det är en annan debatt. Det var ju inte för att de gillar de sänkta arbetsgivaravgifterna för unga, ett exempel på en jobbskapande åtgärd, utan där står Sverigedemokraterna tvärtom långt ifrån Alliansen.

Matchningsanställningar är en grej som jag tycker att ministern borde nämna. De skapar förutsättningar att sänka trösklarna och öka möjligheterna för personer som står lite längre från arbetsmarknaden. Ministern har haft flera inlägg där hon hade kunnat belysa vad regeringen gör på området.

På frågan vad regeringen avser med riktiga jobb är ministerns svar otydligt, herr talman. Det är snarare frånvarande, och det gör mig väldigt orolig.

Politiken går kanske inte alla gånger i takt med verkligheten. Hillevi Larsson säger att arbetslösheten ökade under Alliansens tid. Ja, absolut. Det var en finanskris och oroligheter ute i världen som påverkade även Sverige som ett exportberoende land. Det är en tydlig skiljelinje att Socialdemokraterna inte ser att världen förändras och därmed arbetsmarknaden.

Frågan igen: Vad är riktiga jobb, och vad avser arbetsmarknadsministern att göra för att fler riktiga jobb i verkliga företag ska växa till?

Anf. 24 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag hade för ett par veckor sedan flera interpellationsdebatter om matchningsanställningar. Jag har utvecklat min syn på dessa, och hänvisar till det.

Jag har svarat tydligt på frågan om de två citat som jag hänvisade till i interpellationen. Vad jag menar med låtsasåtgärder är till exempel fas 3. Jag menar att man blir inlåst i en åtgärd om åtgärden utformas som fas 3, där det i princip råder utbildningsförbud och där man inte får betalt för att utföra arbetsuppgifter som inte behövs. Det är ett exempel på en låtsasåtgärd och ett exempel på inlåsning.

Jag har också sagt att vi ska lösa problemet med ungdomsarbetslösheten på riktigt. Med det menar jag att vi ska rusta ungdomar för att de ska kunna inte bara få jobb utan behålla sin plats på arbetsmarknaden, och då handlar det om att rusta dem med utbildning.

Jag tror inte att det i första hand är nya subventioner eller subventionerade anställningar som behövs för att unga som i dag är arbetslösa ska kunna få en fast ställning på arbetsmarknaden, utan det är i kombination med utbildning. De ska nå gymnasiekompetens, och det kommer att krävas en del för att alla ungdomar verkligen ska göra det. En del har en längre resa att göra än andra. En del har större motstånd eller större svårigheter än andra. Då måste man vara lite uppfinningsrik för att ta sig fram den vägen.

Ungdomar ska också rustas med den yrkeskompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden. Det är att slå två flugor i en smäll att rusta ungdomar med den yrkesutbildning som behövs på de delar av arbetsmarknaden där det råder brist och där bristerna enligt alla prognoser ser ut att förvärras de kommande åren. Det är mycket god politik att rusta dem med den utbildningen.

Herr talman! Att kalla det inlåsning när unga människor går i utbildning tycker jag är alldeles uppåt väggarna galet. Om man kallar det inlåsning när en ung människa som saknar gymnasieutbildning går in för att skaffa sig en gymnasieutbildning, då är man snart emot hela utbildningssystemet. Eller är det inlåsning när en ung människa gick på gymnasiet men på ett program som inte ledde vidare och som inte hade lust eller möjlighet att läsa vidare på högskolan och sedan skaffade sig en yrkesutbildning för att bli bagare, fordonsmekaniker eller undersköterska? Nej, det är en mycket god investering. Det är precis så vi ska nå en 90-dagarsgaranti för unga, genom att rusta människor med rätt kompetens.

Herr talman! Låt mig bara säga något om detta med bidrag kontra skatter.

Sociala avgifter betalar arbetsgivaren för att arbetstagaren ska få rätt till sociala förmåner. Det finns en koppling däremellan. Det är för att man ska få rätt till sociala förmåner som arbetsgivaren betalar sociala avgifter. Om vi med politiska beslut bestämmer att vissa arbetsgivare inte ska betala sociala avgifter för vissa personer men samma personer ändå ska ha rätt till samma sociala förmåner, då är det klart att någon annan får betala dem.

Då får resurserna tas någon annanstans ifrån. Det är naturligtvis möjligt att göra, men det är så det hänger ihop.

Anf. 25 HANIF BALI (M):

Herr talman! Jag delar Ylva Johanssons analys att utbildning är viktigt, speciellt för dem som kallas neets och som varken är i utbildning, träning eller så. Som tur är har Sverige en positiv utveckling eftersom dessa utgör en minskade andel.

Man talar om den generella arbetslösheten och slänger sig med 25-procentssiffran, men det är knappast så många arbetslösa som saknar gymnasieutbildning. Det stämmer dock att det krävs utbildning för dem som har det svårast och tuffast.

Alliansen införde till exempel ett profiling-verktyg som identifierade de ungdomar som hade hoppat av gymnasiet. De erbjöds att plugga in gymnasiet från dag ett och berördes inte av 90-dagarsregeln.

Jag välkomnar den korrekta analysen. Dessa ungdomar har inte så hög produktivitet att de kan ta jobb på en reguljär arbetsplats.

Men det finns en mycket större grupp, nämligen de ungdomar som har en hög produktivitet men har svårt att få jobb. Det handlar om dem som behöver extrajobb, jobb under studietiden och jobb efter studenten. Här gäller det att vidta åtgärder som får jobben att växa till, men regeringen står ganska svarslös.

Många av de bristjobb ni talar om är specialiserade jobb som kräver hög utbildning. Regeringen har inte heller någon plan för att ungdomar i större utsträckning ska välja ingenjörsyrken i stället för humaniora, där arbetsmarknaden är mycket tuffare.

Det är tyvärr för lite från regeringen.

Anf. 26 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Att unga som har rätt kompetens och är attraktiva på arbetsmarknaden inte får jobb beror ofta på bristande matchning. Ett av skälen till det är att den gamla regeringen sa att de inte skulle få hjälp av Arbetsförmedlingen. Var man inte en person med mycket stora behov var det ingen mening att gå dit, för man fick ingen hjälp att matchas mot lediga jobb.

Nu lägger vi om arbetsmarknadspolitiken så att Arbetsförmedlingen kan hjälpa arbetsgivarna att hitta rätt kompetens, för många av dem söker ungdomar som har rätt kompetens.

Precis som Hanif Bali säger är det de ungdomar som saknar gymnasiekompetens som har sämst prognos på arbetsmarknaden. Bland ungdomar utan gymnasiekompetens är arbetslösheten drygt 40 procent. Därför är det den kanske viktigaste gruppen att nå.

Detta med bristyrken är också viktigt. De yrken som jag har fokuserat på i de åtgärder som vi har presenterat som traineejobb är bristyrken inom gymnasial kompetens. För de ungdomar som har gått en gymnasieutbildning men vill skola om sig till fordonsmekaniker, plåtslagare eller undersköterska handlar det bara om yrkesämnena eftersom de redan har de andra ämnena. Efter en inte särskilt lång utbildning är de rustade med den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar och som ger dem inte bara jobb utan även en stark ställning på arbetsmarknaden.

Så löser vi ungdomsarbetslösheten på riktigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2014/15:495 om snabbspår och etablering för nyanlända

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Hanif Bali har frågat vilka egna förslag jag och regeringen har för att nyanlända fortare ska komma i jobb.

Sverige behöver på ett bättre sätt än tidigare ta till vara nyanländas kunskaper och färdigheter. Det är uppenbart att delar av etableringsuppdraget inte fungerar tillfredsställande. Uppdraget behöver ständigt anpassas efter nya förutsättningar. Exempelvis vill vi avskaffa systemet med etableringslotsar.

Regeringen vill tillsammans med arbetsmarknadens parter och Arbetsförmedlingen hitta former och insatser för att på bästa sätt ta till vara värdefull kompetens hos nyanlända med utbildning eller erfarenhet i bristyrken så att dessa snabbare kan matchas mot branschens och företags behov.

Regeringen har därför nyligen inlett samtal med arbetsmarknadens parter för att skapa ett så kallat snabbspår in på arbetsmarknaden. En bättre fungerande matchning och validering skulle kunna bli viktiga beståndsdelar i ett snabbspår liksom handledning och yrkesinriktad svenskundervisning.

I regeringens vårandringsbudget föreslås ett flertal satsningar som möjliggör en mer effektiv etablering. Exempelvis avsätts medel för valideringsinsatser inom ramen för Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag.

Regeringen föreslår även satsningar som syftar till att mer effektivt ta vara på den tid som personer väntar i Migrationsverkets anläggningsboenden. Bland annat föreslår regeringen utökade medel till kommuner avseende sfi för de personer med uppehållstillstånd som inväntar en kommunplacering.

Arbetsförmedlingen föreslås även ges i uppdrag att genomföra en pilotverksamhet avseende tidig kompetenskartläggning av dessa.

Vidare föreslås olika satsningar som möjliggör för civilsamhället att spela en större och viktigare roll för etableringen av nyanlända.

Regeringen planerar även att förstärka Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag inom etableringsuppdraget, vilket skapar bättre möjligheter för utvecklingsarbete och matchning.

Därtill föreslås utbyggnad av komvux och yrkesvux, vilket även möjliggör fler utbildningsplatser för nyanlända.

I dag är över 50 miljoner människor på flykt i världen. Antalet nyanlända som ska etablera sig i Sverige beräknas öka de närmaste åren. På kort sikt medför detta utmaningar, men på längre sikt innebär det möjligheter för Sverige. Regeringens fokus är därför att skapa bra förutsättningar för att nyanlända snabbare ska komma i arbete eller utbildning.

Anf. 28 HANIF BALI (M):

Herr talman! Det är kul att se att integrationsministern verkar vara återuppstånden. Integrationen skulle ju vara allas ansvar i den nya regeringen, men den tycks ha hamnat på Ylva Johanssons bord. Det är bra att någon tar detta ansvar, och Ylva Johansson redogör mycket bra för vad regeringen planerar att göra.

Det är lite märkligt i Sverige. Det finns stor potential att skapa nya arbetstillfällen på svensk arbetsmarknad genom till exempel matchning. Men en av de främsta orsakerna till att vi har både arbetskraftsbrist och arbetslöshet i Sverige är att unga väljer fel högre utbildning.

Antalet jobb som kräver enbart grundskolekompetens är dubbelt så stort som antalet människor med grundskolekompetens i Sverige. Problemet är att vi har en kraftig undanträngning eftersom människor som har gått en högskoleutbildning tar jobb som kräver enbart gymnasiekompetens. De med enbart gymnasiekompetens tränger i sin tur undan dem med enbart grundskolekompetens från de jobb som kräver enbart grundskolekompetens. Vad händer då med de nyanlända och med de ungdomar som saknar gymnasieutbildning? Jo, det står utan jobb. Detta används som en selektor av arbetsmarknaden. Det blir en kraftig undanträngning.

Samtidigt har vi grav arbetskraftsbrist i högspecialiserade och välbetalda yrken som i sin tur skapar jobb. Varje anställd ingenjör skapar tre nya jobb.

När det gäller nyanlända är problemet det motsatta. En hög andel av de nyanlända har låg kunskapsnivå. I analysen ligger vi nästan 20 år efter. På 1980- och 1990-talen kom många högutbildade. Nästan hälften av de iranier och irakier som kom hit då var högutbildade. Men nu ser det inte ut så. Av de syrier som kom hit mellan 2009 och 2013 har 5–10 procent en högskoleutbildning. Vi lägger stor kraft och mycket energi på de högskoleutbildade trots att ungefär 50 procent av de nyanlända har grundskolekompetens eller mindre.

Låt mig vara självkritisk: Vi har gjort alldeles för lite. Här krävs större satsningar på grundvux, på att man ska kunna plugga svenska samtidigt som man pluggar flera ämnen – matematik, historia och samhällskunskap – på sitt hemspråk. Det finns forskning som visar att det fungerar bra.

Jag tackar för Ylva Johanssons svar. Det vore intressant att höra vad hon har för idéer för att lågutbildade och de med lägre produktivitet ska få en plats på arbetsmarknaden.

Det handlar främst om kvinnor. Av dem som kommer nu är det mest män som har högre utbildning. Kvinnorna har låg utbildning eller ingen utbildning alls. Det är alltså en stor feministisk frigörelsefråga att kunna erbjuda denna grupp utbildning.

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag välkomnar Hanif Balis konstruktiva ton i denna debatt. Han ger en bra beskrivning av konsekvenserna av den moderatledda arbetsmarknadspolitiken och styrningen av Arbetsförmedlingen, nämligen att många i dag har arbeten under sin kompetensnivå.

Personer med högskoleutbildning, oavsett om de är svenskfödda eller kommer från ett annat land, har i princip inte kunnat få hjälp av

Arbetsförmedlingen eftersom man har varit inriktad på att hjälpa dem som står allra längst från arbetsmarknaden, vilket per definition inte har varit personer med högskoleutbildning.

Många har inte kunnat matchas mot rätt jobb, trots att det råder brist i många yrken. Det håller vi nu på att ändra på. Det är bra att Hanif Bali är självkritisk.

Hanif Bali tog upp de positiva effekterna när jobb kan tillsättas. Om det till exempel fattas en civilingenjör och man får tag i rätt person får det positiva effekter. Företaget kan expandera, tacka ja till order och anställa fler så att det blir positiva effekter också på andra jobb.

Det regeringen nu gör genom det vi kallar snabbspår kommer på intet sätt att beröra alla personer som finns i etableringsuppdraget. Men om vi kan se till att de som kommer hit och som har rätt kompetens – utbildning eller yrkeserfarenhet inom områden där det råder brist – kommer i arbete kan vi lösa det för individen, för om man går arbetslös länge riskerar yrkeskunskaperna att kallna.

Då hjälper vi också till att klara kompetensförsörjningen i många branscher där man har brist. Det kommer nämligen ganska många civilingenjörer. Det är förstås inte en majoritet, men det finns några hundra civilingenjörer i etableringsuppdraget. Det är klart att de ska i arbete.

Det finns ganska många läkare. Det är klart att de ska arbeta inom vården medan de väntar på att få sin legitimation godkänd, vilket ska snabbas på.

Det kommer rätt många lärare och byggnadsarbetare. Det kommer en del biomedicinska analytiker. Det kommer många inom yrken där vi har brist, och vi ska lösa detta för att få andra positiva effekter på arbetsmarknaden. Det är viktigt.

Hanif Bali tog upp en av de stora utmaningarna, nämligen den stora grupp som är lågutbildad eller kanske inte har någon utbildning alls. I dag har ungefär 50 procent av dem som finns i etableringsuppdraget gymnasiekompetens eller högre. Ungefär hälften har lägre kompetens, det vill säga högst grundskolekompetens.

Av dem med högre utbildning har 30 procent högskoleutbildning. Det är ganska många. I den gruppen finns en könsskillnad, men den är inte så stor. Men om man tittar på gruppen som har riktigt låg utbildning ser man att det finns en könsskillnad där. Kvinnorna är fler och tenderar att ha lägre utbildningsnivå. Männerna har kanske gått i grundskola i sitt hemland medan kvinnorna kanske inte har gått i skolan över huvud taget.

Där har vi en väldigt stor utmaning. Det är kvinnor som kanske aldrig har yrkesarbetat men som har arbetat och utfört många arbetsuppgifter. En av de stora utmaningarna är att tillsammans med kommuner och landsting diskutera hur vi kan använda den arbetskapacitet och kompetens som många, inte minst kvinnor med låg formell utbildning, har på den svenska arbetsmarknaden, som tenderar att ha ganska höga kvalifikationskrav när det gäller formell utbildning.

Det kommer att krävs nya och kanske okonventionella lösningar. Men det är också viktigt att satsa på utbildning såsom grundvux, sfi och kombinationer av det.

Precis som Hanif Bali säger är det viktigt för både nyanlända vuxna och nyanlända barn att kunna få utbildning på sitt hemspråk så att de inte

Anf. 30 HANIF BALI (M):

Herr talman! Jag tänkte lite snabbt bemöta att det skulle vara Arbetsförmedlingens fel – att de inte prioriterar den högutbildade gruppen och att det är orsaken till att företag har svårt att få tag på ingenjörer.

Det stämmer inte. Om man har pluggat till statsvetare eller journalist, som vi utbildar tusentals till, eller hälsopedagog – en utbildning där endast 5 procent av dem som går ut får ett jobb inom sitt examensområde – och man dyker upp på Arbetsförmedlingen är det klart att de inte kan matcha en till ett ingenjörsjobb.

Det är ett mer grundläggande problem än bara matchning. Problemet är att vi har feldimensionerade utbildningar. De utbildningar där det är stor arbetskraftsbrist är för små, och de utbildningar där det är arbetskraftsöverskott är för stora.

Det gäller att vara självkritisk också här. Vi gjorde inte tillräckligt för att åtgärda detta. Det är ett stort samhällsproblem. Som Ylva Johansson sa är det kanske någon procent hit eller dit av de nyanlända som är ingenjörer.

Om man räknar på det mest generösa sättet för etableringsreformen pratar vi om kanske 5 000–10 000 nyanlända som är högutbildade och kan matchas in. I den gruppen är det tiotusentals varje år som blir felutbildade. Vi har inte en överutbildning i Sverige, utan vi har en felutbildning och en snedutbildning. Detta drabbar såklart nyanlända med låga kvalifikationer.

Jag blir lite orolig när Ylva Johansson pratar om okonventionella metoder för de lågutbildade. När det gäller ungdomar tycker jag att man är på rätt väg i den bemärkelse som rör de utbildningskontrakt som finns, nämligen att man avkräver ungdomar att gå reguljär utbildning och gå färdigt gymnasiet.

Vi borde rimligtvis använda samma modell för utrikesfödda, nämligen att inte ha någon specialutbildning utan en reguljär utbildning – grundvux, gymnasieskola, yrkesgymnasium och yrkesvux.

Det är en rimligare modell. När man dyker upp på en arbetsintervju kan man visa upp exakt samma kvalifikationer som vem som helst. Annars får vi ett A- och B-lag när man dyker upp hos arbetsgivaren. Någon har gått en okonventionell specialutbildning, och någon annan har gått ett vanligt gymnasium eller yrkesvux. Det tror jag vore en beklaglig utveckling.

Vi måste även kunna fundera i Sverige på att göra som med utbildningskontrakten, nämligen kräva att människor ska gå vissa utbildningar. Skolplikt är ett hårt ord, men vi ska komma ihåg att vi inte införde skolplikt i det här landet för att ungdomarna inte ville gå till skolan utan för att de levde i en social kontext där man var tvungen att få barnen att gå till skolan.

Jag tror att samma princip gäller nu. Vi måste få speciellt kvinnor och lågutbildade att gå färdigt grundskolan så att de kan fungera i samhället. Samma omsorg som vi har om barnen måste finnas för vuxna lågutbildade.

Anf. 31 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är alldeles underbart att höra Hanif Bali tala om skolplikt som en social förmån. Jag delar den uppfattningen.

Det är därför vi har slagits för skolplikt. Det är därför vi slåss för att gymnasieskolan ska höra till den nivå som man i dag behöver på arbetsmarknaden. Det är därför vi inför utbildningskontrakt. Vi ser utbildning som en social förmån som rustar människor och som en rättighet.

Låt mig vara tydlig. Jag menar inte att människor som har kommit till Sverige från andra länder ska gå en sämre eller annan utbildning. Det jag menar är att om man är en 45-årig kvinna som har kommit hit från Afghanistan och kanske helt saknar formell utbildning ska man inte bara bli bedömd utifrån sin låga utbildningsnivå utan också utifrån sin faktiska arbetskapacitet. Den kan vara ganska stor även om man har en låg formell utbildningsnivå.

Jag menar att man självklart ska ha rätt och möjlighet till utbildning. Utbildning är ett helt nödvändigt inslag. Men man måste kanske inte gå färdigt hela grundskolan och gymnasieskolan innan man börjar arbeta. Vi kan hitta vägar så att man kommer ut i arbetslivet tidigare. Man kanske kan kombinera utbildning och arbete under en längre tid och komma ut i yrkeslivet snabbare.

En viktig del i att få känna sig och vara vuxen är att man får jobba. Det finns ingen motsättning mellan arbete och utbildning, utan för de flesta vuxna är en kombination av arbete och utbildning bra. Det gäller även för den som har kommit hit och har en mycket låg formell utbildningsnivå.

Om man inte får komma ut i arbetslivet förrän man har nått det som i dag krävs på svensk arbetsmarknad när det gäller formell utbildning blir väntan väldigt lång, och det tror jag får andra negativa effekter.

Det handlar inte om någon annan typ av utbildning som skulle vara lägre värderad, men jag tror att vi måste vara lite mer flexibla än hittills när det gäller att se möjligheten i den arbetskapacitet som människor har även om de har en låg formell utbildningsnivå.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2014/15:528 om arbetsintegrerande sociala företag som påverkas av regeringens politik

Anf. 32 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Lotta Finstorp har frågat mig dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att kompensera alla sociala företag som drabbas av regeringens förändringar till exempel avseende RUT, dels om jag anser att det är en lämplig ordning att avisera borttagande av fas 3 utan att ha ett konkret förslag som ersätter insatsen.

Regeringen avser att förändra RUT-avdraget så att det riktas mer till vanliga barnfamiljers och pensionärens behov av hushållsservice. Detta kommer inte att innebära någon skillnad för de allra flesta som i dag gör RUT-avdrag. Ett slopande av läx-RUT gör vidare att RUT-avdraget inte längre bidrar till ökade klyftor mellan elever. Dessa förändringar minskar orättvisorna och bedöms ha mycket begränsade effekter för kunder och företagare i RUT-branschen.

Regeringen tänker avskaffa fas 3. I budgetpropositionen för 2015 fanns förslag om att införa extratjänster och en möjlighet för deltagare i

sysselsättningsfasen att studera kortare kurser med bibehållet aktivitetsstöd. Budgeten föll, och regeringen återkom därför i vårändringsbudgeten för 2015 med dessa förslag.

Jag ser det värdefulla arbete som många arbetsintegrerande sociala företag gör för långtidsarbetslösa. Det är också därför som jag anser att avskaffandet ska ske genom en utfasning där vi kan tillvarata möjligheter till bra arbetsuppgifter för långtidsarbetslösa. Individer har olika behov och olika förutsättningar, och vi behöver därför en bred palett av insatser. Omkring 70 miljarder avsätts varje år på arbetsmarknadspolitik. Det är viktigt att lägga medlen på sådana insatser som gör nytta.

Anf. 33 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack, arbetsmarknadsministern för svaret!

Regeringens mål är att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet. Det kräver en väldigt jobbskapande politik. För de personer som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden införde alliansregeringen en mängd olika åtgärder. En var att underlätta för arbetsintegrerande sociala företag, bland annat genom halverad arbetsgivaravgift för unga, RUT och ROT. Det är grundläggande reformer för att de här företagen ska kunna fungera bra på arbetsmarknaden. Det är ju inte en särskild företagsform, utan de finns på marknaden precis som andra företag.

Jag ser det som att man borde vidareutveckla reformerna i stället för att rulla tillbaka dem till hur det var tidigare. Det finns mycket mer att göra, och det finns många människor som fortfarande väntar på att få sitt första viktiga arbete men som står en bit ifrån arbetsmarknaden.

Målet med socialt företagande är att integrera människor. Men det finns också en samhällsnytta i socialt företagande. Ett sådant företag skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, anställning, avtal eller andra former av kontrakt. De ska vara organisatoriskt fristående från offentlig verksamhet och återinvestera eventuellt överskott i verksamheten så att fler kan anställas. Det är en mycket solidarisk företagsform som borde tilltala inte minst en rödgröna regering.

Men det finns en stor oro därute. Därför har jag skrivit den här interpellationen och ställt den här frågan till arbetsmarknadsministern. Många av de sociala företagen lever just på RUT- och ROT-tjänster, och många har också unga anställda som då har halverad arbetsgivaravgift. De är oroliga för hur de ska kunna vidareutveckla sina sociala företag och kunna skapa fler arbetsplatser för personer som har varit långtidsarbetslösa eller som på andra sätt har stått långt ifrån arbetsmarknaden. Många har varit sjukskrivna under flera år och kommit in och blivit delägare i sociala företag. Det finns fantastiska berättelser om hur människor har kommit tillbaka i arbete tack vare det.

Jag har läst svaret och hört i medier och förstår att regeringen avser att förändra RUT. Svaret från ministern ger mig egentligen ännu fler frågor. Det står bland annat: "Regeringen avser att förändra RUT-avdraget så att det riktas mer till vanliga barnfamiljers och pensionärens behov av hushållsservice." På vilket sätt kan de sociala företagen få det svar som de skulle vilja ha? På vilket sätt måste de förändra sin verksamhet så att de kan fortsätta att leva, blomstra och ge fler anställda arbete? Det är några av de frågor som jag gärna skulle vilja att vi diskuterade i debatten.

Om RUT-avdraget har gett mycket liten kostnad för det som överstiger 25 000 kronor, som jag såg i en rapport i går, kan omöjlig den kostnaden för staten ha varit så stor. Det måste ha varit en liten kostnad för statskassan att man har haft gränsen 50 000 kronor.

Jag tycker att man skulle vidareutveckla detta. Eva-Lena Jansson och jag var på samma debatt hos Skoopi. Då fick jag med mig att man borde kunna vidareutveckla så att RUT skulle gälla även ideella föreningar, så att fler kunde få arbete inom sociala företag.

Anf. 34 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt hoppa in i debatten, men eftersom Lotta Finstorp ändå poängterar detta med RUT och den oro som fanns och som uttrycktes kan man väl konstatera att den oron till stor del bygger på att borgerliga politiker försöker beskriva det som att den rödgröna regeringen nu avskaffar RUT – men riktigt så är det inte.

Enligt den rapport som kom från TT i går var det 2 procent som hade utnyttjat RUT-avdraget för över 25 000 kronor. Det är en ganska välbeställd grupp. Det handlar naturligtvis om en politisk prioritering. Det kommer säkert regeringen via Ylva Johansson att berätta om. Man kan välja var man prioriterar att lägga pengar: på dem som har väldigt mycket pengar och ge dem extra avdrag eller inte – jag vet inte riktigt varför Lotta Finstorp tycker att det är viktigt.

Jag vill också poängtera en sak. Arbetsintegrerande sociala företag har funnits länge. Ett av de företag som var med på konferensen ligger i Örebro och startades för tolv år sedan. Det var innan den borgerliga regeringen tillträdde. Man kan konstatera att det finns arbetsintegrerande företag som har fungerat också under socialdemokratisk politik och fortsätter att fungera.

Däremot tror jag att det är viktigt att ta till vara de erfarenheter som sociala företag visar upp och hur de jobbar med personer. Det handlar om att ge människor stöd för att kunna komma ut också i andra jobb, inte bara vara kvar. Många av de här personerna jobbar ju direkt på uppdrag av Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Det tror jag är viktigt att Lotta kommer ihåg: En stor del av de pengar som man får in där kommer via det gemensamma.

Anf. 35 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag välkomnar den här interpellationen, även om jag inte riktigt delar frågeställningen – jag ska återkomma till det.

Låt mig först klargöra en sak: Arbetsintegrerande sociala företag utgör i dag en oerhört viktig aktör på arbetsmarknaden. Det är regeringens avsikt att föra en politik som gör att arbetsintegrerande företag kan växa och anställa fler och också gör att fler företag kan skapas. Det är vår ambition, och vi har för avsikt att föra en politik som ska leda dit. Det är viktigt.

De förändringar som regeringen föreslår i RUT-avdraget påverkar i princip enbart de individer som i dag har avdrag på uppemot 50 000 kronor per år. Det är oerhört få, precis som Eva-Lena Jansson berättade.

Viktigare är att fler skulle kunna köpa tjänster. De företag som levererar RUT-tjänster kommer i princip inte att påverkas av de förändringar som regeringen gör, utom just de företag som säljer läx-RUT. I övrigt är det inte någon märkbar påverkan på de företagen. Däremot blir

det en påverkan på de individer som har haft råd att köpa väldigt mycket tjänster. Där sätter vi ett tak som är lägre än det tak som den gamla regeringen ville ha.

De arbetsintegrerande sociala företagen är en viktig fråga. Det är också ett bra exempel på skiljelinjen i arbetsmarknadspolitiken. Det handlar om personer som står långt från arbetsmarknaden, och det är dem som de arbetsintegrerande sociala företagen anställer. Många av de personerna står så långt från arbetsmarknaden att de statliga insatserna inte har lyckats.

De arbetsintegrerande sociala företagen lyckas ofta där ingen annan lyckas. De tar sig an personer som många gånger står väldigt långt från arbetsmarknaden – med mycket gott resultat. Det är ett bra exempel på varför det är viktigt att rikta de arbetsmarknadspolitiska insatserna till de individer som står långt från arbetsmarknaden i stället för att smeta ut pengarna till alla personer som till exempel råkar vara unga, varav endast en bråkdel har svårigheter på arbetsmarknaden – det blir en väldigt dyr och ineffektiv åtgärd.

Regeringen kommer att återkomma även med andra förslag som stärker arbetsintegrerande sociala företags möjligheter att fortsätta att växa och anställa personer som står långt från arbetsmarknaden. De gör ett oerhört viktigt arbete, och vi skulle inte klara oss utan dem. Jag vill se att de kan ta på sig ett större ansvar och anställa fler.

Jag bjöd in ett antal arbetsintegrerande sociala företag för att diskutera insatser där de ser sin roll när det gäller avskaffandet av fas 3, och jag fick många konstruktiva förslag som regeringen nu bereder.

Anf. 36 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Det är glädjande att vi har en samsyn när det gäller att detta är en mycket viktig företeelse i samhället. Det är också intressant att se hur de sociala företagen har vuxit i antal. Det är i dag ungefär 9 000 personer som antingen är delägare eller anställda i dessa företag. Det finns dessutom en stolthet över att jobba och äga ett företag som verkar på den öppna marknaden tillsammans med övriga företag. Man lägger anbud på upphandling till kommuner, och man bedriver en mängd olika verksamheter. Jag skulle därför väldigt gärna se att man kan vidareutveckla detta på något sätt.

Det är bara 2 procent som har använt RUT-avdrag upp till 50 000 kronor. Med det som detta har kostat för staten skulle man kunna vidareutveckla RUT. Inte minst skulle en rödgrön regering ha siktet på dem som står längst från arbetsmarknaden. Jag tror att det skulle bli en vinna-vinna-funktion om man kunde skruva och vidareutveckla detta i stället för att rulla tillbaka det och minska en mycket viktig reform som också har gjort att många svarta jobb har blivit vita.

Sofisam, som är samverkan mellan myndigheter och SKL, har bland annat tagit fram en handbok för att förenkla för uppstart och upphandling och för hur man ska förhålla sig för att finnas på en öppen marknad när man ska sälja varor och tjänster.

Precis som Eva-Lena Jansson sa är en del av tjänsterna arbetsträning, rehabilitering eller sysselsättning med Arbetsförmedlingen eller en kommun som kund. Visst kan det vara skattepengar som betalar tjänster som ett socialt företag ger. Det är väl inga problem utan alldeles utmärkt. Det är nämligen på så sätt som många inom sysselsättningsfasen, eller

fas 3 som den kallas i folkmun, har kommit in i ett socialt företag. Det är tack vare att sociala företag har kunnat få betalt för att anordna sådana platser. Annars skulle inte de heller kunna göra det.

Det har också lett till att många som har kommit in via sysselsättningsfasen sedan har blivit kvar i det sociala företaget och blivit till exempel delägare.

9 000 personer är alltså verksamma i dessa företag i dag. Av dem är det fler än 3 000 som har fått en anställning. Övriga är i olika åtgärder.

Själva affärsidén och det som man arbetar med är exempelvis hunddagis, trädgårdsarbete, bilrekonditionering, hotellverksamhet, park- och fastighetsskötsel, restaurang, catering och städning. Mycket av detta går in under RUT och ROT. Dessutom jobbar man med att lära sig administrera ett företag, vilket är mycket bra kunskap när man sedan kommer ut och kanske går vidare från sitt sociala företag till någonting annat.

På den konferens som Eva-Lena Jansson och jag deltog i framkom det en mycket stor oro för vad som ska hända framåt. Det är otroligt bra om regeringen snarast kan sätta ned foten, så att alla dessa människor och företag slipper vara oroliga. Det är bara att leverera in det, så att vi får veta vad som gäller.

Fas 3, eller sysselsättningsfasen som det formellt heter, är fortfarande det som ofta kommer upp. Vad kommer att hända för de människor som är inom sysselsättningsfasen just nu? Jag och många med mig skulle vara mycket tacksamma om vi kunde få svar på detta från arbetsmarknadsministern.

Anf. 37 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Det råder samsyn mellan Lotta Finstorp och mig om vikten av sociala arbetsintegrerande företag. Men när det gäller synen på att behålla RUT-avdrag över 25 000 kronor är vi helt oeniga.

Jag förstår faktiskt inte detta kramande och att man ska ge bidrag till dem som köper RUT-tjänster för 50 000 kronor per år. Det handlar om mycket pengar.

Då kan Lotta Finstorp säga att det inte är så mycket pengar. Varje förslösad krona är en stöld från folket. Det var partikamraten Gustav Möller som sa det en gång. Detta handlar också om symbolvärdet och om man tycker att det är viktigt att finansiera dessa tjänster för dem som redan i dag har råd att köpa dem.

Jag vill poängtera att bara för att människor börjar köpa en tjänst vitt betyder det inte att de människor som redan köpte en tjänst svart har slutat med det. Det finns ingen sådan typ av forskning. Vi vet sedan tidigare att det har funnits exempel på högt uppsatta politiker bland annat från Stockholms stad – jag ska naturligtvis inte nämna namnen på dem – som köpte tjänsten svart även efter att RUT-avdraget infördes.

Anf. 38 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig först säga att fas 3 ska fasa ut. Det är 35 000 personer som befinner sig i fas 3. Därför är detta självklart inte gjort i en handvändning. Varje individ ska nämligen få möjlighet till arbete eller till utbildning som leder till arbete. Det är klart att det måste ske successivt.

Men i den vårandringsbudget som regeringen nu har återkommit med, efter att den tidigare budgeten föll, finns det konkreta förslag om resurser

för nya tjänster och för nya utbildningsmöjligheter för människor som i dag befinner sig i fas 3. Jag vill gärna se att fler av dem också kan få anställningar inom sociala företag.

Sociala företag skulle nästan kunna beskrivas som en modell för socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik. De konkurrerar på en öppen marknad. Det är ingen subventionerad bransch. Det är företag som konkurrerar precis som alla andra och som säljer sina tjänster på en marknad. De säljer till exempel så kallade RUT-tjänster. Däremot är det många individer som finns inom de sociala företagen som har särskilda svårigheter på arbetsmarknaden och som därför har någon typ av subvention eller betalas med skattemedel. Det kan vara arbetsträning, rehabilitering, praktik, rustande insatser och subventionerad anställning. Forskningen visar, och vi socialdemokrater är övertygade om, att det är en god arbetsmarknadspolitik att rikta resurserna till de personer som behöver det och som står längre från arbetsmarknaden och som har särskilda svårigheter och att låta företag konkurrera på en öppen marknad.

Jag kan lugna Lotta Finstorp och eventuella arbetsintegrerande sociala företag som är oroliga för att det ska ske några radikala förändringar av RUT-avdraget. Så blir det inte, utan dessa företag kommer att kunna fortsätta sälja sina tjänster till alla som i dag köper RUT-tjänster.

Anf. 39 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Diskussionen om fas 3 är intressant. Den 21 april stod det i Dagens Arena att Arbetsförmedlingen i ett pm hade skrivit att det bör finnas kvar en del som motsvarar fas 3. Det är möjligt att man kommer att döpa om det, vilket har hänt förr, men att det kommer att se likadant ut. Men vi, och framför allt de människor som detta berör, ser fram emot att regeringen återkommer med detta.

När Eva-Lena Jansson och jag debatterade med Skoopi – de arbetsintegrerande sociala företagens intresseorganisation – på Sociala Företagsmässan 2015, kom det fram ett tydligt förslag om att utveckla RUT till att gälla även ideella föreningar. Jag tycker att det är mycket intressant att titta vidare på detta. Ideella föreningar har nämligen ofta lite pengar och är ofta mycket bra på att hjälpa människor som står långt från arbetsmarknaden till en vettig och bra sysselsättning, som en bro över till den ordinarie arbetsmarknaden.

Man skulle även inom samordningsförbunden inom Finsam kunna vidareutveckla och hitta ännu tydligare broar över till sociala företag.

Jag besökte med socialförsäkringsutskottet Sunderby Folkhögskola utanför Luleå. Där är man helt otroligt bra på att hjälpa till med att få igång sociala företag. Jag skulle gärna vilja se att folkhögskolorna hade detta som ytterligare ett av sina uppdrag.

Jag hoppas verkligen att RUT-debatten fokuseras mer på tjänsterna än på den köper dem. Det är så som dessa företag kan leva vidare på ett ännu bättre sätt.

Anf. 40 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Lotta Finstorp vill diskutera skattesubventioner till fler områden, och det kan man självklart göra. Jag ska inte strypa en sådan diskussion, men jag vill i så fall hänvisa den till finansministern.

Vi delar nog uppfattningen att sociala företag är viktiga och bör ha förutsättningar att växa. Jag välkomnar en bred samsyn i att vi ska underlätta för företagen att växa för att de ska kunna åta sig fler personer i rehabilitering, praktik och arbetsträning, men också fler anställda och fler delägare. På det sättet kan företagen växa totalt sett på arbetsmarknaden.

Herr talman! Låt mig avsluta med att kommentera detta med fas 3. Lotta Finstorp säger att det har hänt förr att man har döpt om fas 3. Ja, det har det. Den gamla regeringen döpte ju om fas 3 till sysselsättningsfasen, och det blev ingen skillnad.

Jag kan försäkra Lotta Finstorp om att vi ska fasa ut både fas 3 och sysselsättningsfasen för att människor i stället ska få arbete och utbildning.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2014/15:499 om stängning av kontor i Sankt Petersburg

Anf. 41 Statsrådet KRISTINA PERSSON (S):

Herr talman! Hans Wallmark har frågat hur jag och Sverige inom ramen för arbetet i Nordiska ministerrådet kan gå vidare med att markera mot det tilltagande försämrade politiska klimatet i Ryssland, inklusive stämplingen av det nordiska informationskontoret i Sankt Petersburg som ”utländsk agent”. Hans Wallmark har även frågat om hur jag och Sverige inom ramen för det breda nordiska samarbetet fortsatt kan ha kontakt och utbyte med oberoende krafter inom det ryska civila samhället.

De nordiska samarbetsministrarna beslutade den 11 mars 2015 att verksamheten på Nordiska ministerrådets informationskontor i Nordvästryssland ska avvecklas på obestämd tid. Beslutet rör verksamhet från kontoren i Sankt Petersburg och Kaliningrad samt de mindre informationscentrum i Murmansk, Petrozavodsk och Arkhangelsk.

Herr talman! Nordiska ministerrådet kan i år se tillbaka på 20 års närvaro i Ryssland. Kontoret har i väsentlig grad bidragit till att bygga upp kontakter mellan administrationerna och näringslivet i de nordiska länderna och nordvästra Ryssland samt varit kontakt för och stöttat det ryska civilsamhället, inte minst inom kultur- och utbildningsområdet. Det är min bestämda uppfattning att det tjugoåriga samarbetet mellan Nordiska ministerrådet och Nordvästryssland varit till ömsesidig nytta för båda parter. Det har varit bra för Norden, bra för Ryssland och bra för regionen. Sveriges utgångspunkt är därför att Nordiska ministerrådet fortsatt ska verka i nordvästra Ryssland. Men det var och är oacceptabelt för de nordiska ländernas regeringar att fortsätta verksamheten under statusen ”utländsk agent”.

Det ligger i Sveriges och i övriga Europas intresse att stärka förutsättningarna för att Ryssland ska kunna gå mot ett mer demokratiskt och öppet samhälle. Den politiska utvecklingen i Ryssland visar på ett stort behov av att verka för att demokrati och respekt för mänskliga rättigheter utvecklas och fördjupas.

De nordiska samarbetsministrarna eftersträvar nu att fortsätta kontakterna och utbytena med oberoende krafter inom det ryska civilsamhället under nya former. En nytillsatt arbetsgrupp ska därför gå

igenom Nordiska ministerrådets verksamhet för att se vilka projekt som eventuellt kan drivas vidare genom andra kanaler.

Samarbetet mellan de nordiska länderna och ryska aktörer kan även ske inom Östersjöstaternas råd, CBSS, Arktiska rådet och EU:s Nordliga Dimension, ND.

I sammanhanget vill jag också nämna det Östersjösamarbete som Svenska institutets, SI, östersjöenhet hanterar från svensk sida.

Svenska organisationer kan söka stöd från SI för att genomföra projekt tillsammans med aktörer från andra Östersjöländer, inklusive Ryssland. Det gäller universitet och högskolor, kommuner, regioner, regionförbund och landsting, näringslivets branschorganisationer, enskilda organisationer och ideella föreningar.

Också inom Barentsregionen finns ett institutionaliserat samarbete som pågår mellan regionens länder. Det finns flera exempel på samarbeten på regional nivå mellan Västerbotten och Karelen som bland annat har resulterat i näringslivsutveckling, akademiskt och kulturellt samarbete, även erfarenhetsutbyten inom sociala frågor samt ungdomsutbyten.

Anf. 42 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Att Nordiska ministerrådet finner sig föranlåtet att stänga informationskontoret i Sankt Petersburg och dessutom kontoren på en del andra ryska orter, som inrättades för ungefär 20 år sedan, säger rätt mycket om den utveckling som vi har sett under de två senaste decennierna.

I mitten och slutet av 90-talet präglades samverkan runt Östersjön av förhoppningar om att vi skulle kunna hitta en ordning för utbyte, dialog, handel och relationer. Den typen av förhoppningar kom också att präglade mycket av nordisk Rysslandspolitik under åren från 2000 till 2008. Sedan kom attacken och kriget mot Georgien, och därefter blev det en gradvis försämring i takt med en upprustning från rysk sida. Till detta kommer putinismens starka grepp i Ryssland.

Nu stämplas olika former av civilt samhälle, välgörenhets- och stödorganisationer, NGO:s inklusive Nordiska ministerrådets kontor som "utländska agenter". Vi kan tycka att uttrycket utländska agenter låter illa på svenska, och det gör det. Men tro mig, det låter än mer illa på ryska och för dem som har varit med om bakgrunden till hur det har använts historiskt i Ryssland.

Herr talman! Därför tycker jag att det är klokt av Nordiska ministerrådet att på det här sättet göra en markering. Vi har nog en lång serie av olika markeringar framför oss. Då är det naturligtvis bra – precis som ministern pekar på – att man från ministerrådet ska utreda hur man kan gå vidare och vilka kanaler som man kan använda för att hitta utbyten med oberoende krafter i det ryska civila samhället. Min första fråga till ministern är: Finns det den typen av oberoende krafter? Många av organisationerna som representerar de officiella organen i dag, oavsett om de verkar på regional eller nationell nivå, tenderar att företräda det putinistiska Ryssland.

Hur kan vi verkligen genuint nå de allt färre oberoende röster som alltmer behöver de omkringliggande samhällenas stöd och hjälp? Det är en viktig utmaning som delas av regeringssidan i form av Nordiska ministerrådet, av den parlamentariska sidan i form av de nationella

parlamenten och även i det samarbete som vi har inom ramen för Nordiska rådet.

Herr talman! Sedan skulle det vara intressant att höra vad ministern har för funderingar om hur vi ska hitta ett utbyte med Ryssland. Vi vill finna de oberoende och civila krafterna; det är vi överens om. Så min andra fråga är: Hur hanterar vi den här typen av officiella delegationer och det utbyte som sker?

Jag kan nämna att vi från Nordiska rådet försöker att pröva den ordningen att vi tar emot delegationer samtidigt som vi inser vad de kan representera. Men vi gör det på vår sida eftersom vi då kan kontrollera agendan och miljön. I möjligaste mån försöker vi att undvika att vara på den ryska sidan för att inte bli verktyg eller lekbollar i händerna på propagandisterna.

Jag har en tredje fråga till ministern, som företräder Nordiska ministerrådet. En av de stora utmaningarna som vi ser i Östersjöområdet i dag är ju propagandan, historieförfälskningen och informationsstridsföringen.

Min enkla undran är om det finns någon tanke på att växla ut informationskontoret och närvaron i Sankt Petersburg mot andra informationsinsatser mot Ryssland, inte minst mot det ryska civila samhället, som kan motarbeta de rätt aggressiva, ilskna och fientliga propaganda- och informationsattacker som vi ser. De är inte bara riktade mot våra nordiska länder utan kanske än mer mot våra baltiska vänner i de tre republikerna.

Anf. 43 Statsrådet KRISTINA PERSSON (S):

Fru talman! Det är viktiga frågor som Hans Wallmark tar upp. Vi är eniga om att det är mycket angeläget att hitta former för ett fortsatt samarbete där vi kan möta andra, oberoende krafter i Ryssland och förmedla kunskap och erfarenheter från de nordiska demokratierna.

Vi vet att det arbete som vi bedrivit har varit efterfrågat och uppskattat. Vi vet att många tusen har deltagit i projekt med utbildningsinsatser för unga företagare och för arbetslösa ungdomar samt i andra projekt som vi bedrivit i Sankt Petersburg. Sammantaget har vi haft ett sextiotal projekt, och vi är angelägna om att hitta former för att kunna fortsätta med 15–20 av dem. Det bygger på att våra partner är angelägna om fortsatta relationer och om att samarbeta.

Graden av det fortsatta oberoendet är svår för oss att bedöma. Vi kan inte heller vara säkra på hur våra partner kommer att behandlas, var gränserna för samverkan med oss går, oavsett i vilka former vi bedriver samverkan. Men vi är bestämda på att vi ska fortsätta för att hitta formerna. Det är arbetsgruppens uppdrag att identifiera formerna för det fortsatta samarbetet.

Vi har inte för avsikt att spela med i något spel där vi blir verktyg för intressen som vi inte företräder. Tvärtom är det våra egna värderingar som står i förgrunden. Det är våra värderingar om mänskliga rättigheter och demokrati som vägleder oss.

Samtliga nordiska länder har konsulat i Ryssland. Ministerrådet har kontor i de baltiska länderna och bedriver viss verksamhet också gentemot den ryska befolkningen. Vi har naturligtvis möjlighet att bedriva verksamhet från huvudstäderna i samarbete med civilsamhället i våra egna länder. Vi vet att det går att fortsätta med vissa projekt eftersom de redan

nu administreras från exempelvis ministerrådet i Köpenhamn. Det gäller bland annat ett journalistprojekt.

Det är en utmaning att finna former som gör att vi kan komma framåt och hitta de nya partner som vi behöver identifiera. Vi kommer till exempel att fortsätta planeringen av den nordiska veckan, som ska äga rum på tre platser i höst, bland annat i Sankt Petersburg. Där visar vi upp vad vi gör i våra nordiska länder. Vi har även andra informationsinsatser som tills vidare kommer att kunna fortsätta, tror vi. Vi kommer att göra allt vi kan för att de ska kunna fortsätta i olika former.

Anf. 44 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Efter den här debatten har jag en interpellation med försvarsministern om militärt och säkerhetspolitiskt Östersjösamarbete. Egentligen är dessa interpellationer olika sidor av samma mynt. Ytterst handlar det om både mjuk makt och hård makt, soft power och hard power. Om försvarsintressena representerar den hårdare makten har Nordiska ministerrådet, i likhet med exempelvis Nordiska rådet, andra möjligheter, nämligen den mjuka makten.

Det rätt allvarliga läge som Europa i allmänhet och Östersjöregionen i synnerhet befinner sig i efter Rysslands flagranta inkorporering av Krim, de fortsatta striderna i Ukraina och det alltmer hårdnade språkbruket föder rätt otäcka känslor. Vi har ett nordiskt ministerkontor, som funnits i Sankt Petersburg i 20 år, som stämplas som utländsk agent. Den typen av misstro och historieförfalskning utsätts inte minst Estland, Lettland och Litauen för. Där tror jag att vi måste göra mer. Om vi inte gör mer nu kan vi få betala ett än högre pris längre fram.

Fru talman! Nordiska rådet, det vill säga den parlamentariska församlingen som består av 87 ledamöter, bildades i någon mening i kalla krigets skugga. Under många decennier undvek nordiska parlamentariker av hänsyn till Finlands speciella relation till Sovjetunionen att, i alla fall offentligt, diskutera försvars- och säkerhetspolitik. Nu tror jag att de kvinnorna och männen var tillräckligt listiga för att ändå tala varav hjärtat var fullt men utan att det nödvändigtvis noterades i alla protokoll som sedan kunde läsas av Moskva.

I dag vill jag hävda att ett av de mest centrala områdena när nordiska politiker kommer samman är just försvars- och säkerhetspolitiken, detta alldeles oavsett att tre länder har valt Natomedlemskapet som sin lösning och två länder, varav Sverige är det ena, fortfarande står allianslösa. Det är försvars- och säkerhetspolitiken som i dag är det verkligt centrala.

Därför tror jag att man kan göra mer, inte minst från ministerrådets sida, i relation till de tre baltiska republikerna Estland, Lettland och Litauen. Jag tror nämligen att just informationsattackerna är som hårdast och mest fräna när de riktas mot de tre länderna. Jag undrar därför om det finns några sådana tankar eller idéer från Nordiska ministerrådets sida. Jag hoppas att ministern själv vill beskriva Sverige som en av de ledande nationerna i det nordiska samarbetet för att uppmärksamma och driva den typen av frågor.

Fru talman! Jag vill dessutom ge beröm; nu vet jag inte om ministern är rätt person men som regeringsföreträdare kan hon ta till sig det. Jag tycker att det blev en bra lösning de nordiska länderna emellan när det gällde att finna rätt nivå för representationen i Moskva i samband med

uppmärksammandet av att det är 70 år sedan fredsslutet. Man valde att landa på att länderna representeras av sina ambassadörer, inte av några på högre nivå än så, det vill säga inte av regeringsföreträdare. Dessutom görs det samfällt av de fem nordiska länderna.

Jag tror att den typen av markeringar syns, noteras och behövs för att markera att de nordiska länderna står sida vid sida och har en likartad hållning. Ett av de operativa målen för Ryska federationen är att försöka sprätta sönder sammanhållningen och samarbetet mellan EU:s 28 länder, de nordiska länderna och inte minst den transatlantiska länken och USA.

Det vore intressant att höra om ministern har några tankar om hur man kan fördjupa samverkan med Estland, Lettland och Litauen i den rätt svåra miljö vi befinner oss i.

Anf. 45 Statsrådet KRISTINA PERSSON (S):

Fru talman! Vi har redan ett ganska djupt samarbete med de baltiska staterna. Vi har samarbetsorganisationen. Vi har olika aktiviteter. Vi bedriver projekt i Baltikum, bland annat i form av projekthantering för unga företagare så att de ska kunna bli bättre på att utveckla nya verksamheter. Det handlar om stöd till kulturverksamhet, till kreativ verksamhet. Det finns även miljöprojekt. Dessutom har vi många projekt som civilsamhället och kommunerna är engagerade i.

Nu blir det pengar över, tyvärr kan man säga, eftersom vi inte kommer att kunna genomföra hela programmet på närmare 20 projekt som vi hade planerat att genomföra under det kommande året. Vi för just nu en diskussion om hur dessa medel ska omfördelas. Det beredningsarbetet pågår vid Nordiska ministerrådet i Köpenhamn. Jag kommer ganska snart att besöka dem och då höra mig för om hur diskussionerna går beträffande hur man ska kunna omfördela resurserna. Jag föreställer mig att projekt i Baltikum skulle kunna vara än mer angelägna med tanke på det läge som vi hamnat i.

Ryssland är, trots allt, vår största granne. Det är oerhört viktigt för freden i vår region att vi fortsatt har kanaler för samarbete med Ryssland. Därför får vi utgå ifrån att hard power ska kombineras med soft power. Soft power är viktigt för att förbereda för den tid då det blir möjligt att återigen öppna kontoren. Verksamheten är stängd, men kontoren finns där än så länge, åtminstone ett tag till. Vi har ett samarbetsavtal, och vi hoppas att det ska bli möjligt att öppna kontoren igen för att fortsätta det fredliga utbyte som jag är övertygad om har varit till stor nytta också för ryska motparter, inte minst för de kommuner och städer som vi verkat i.

Vi kan säkert göra ännu mer. Beredningsarbetet pågår som sagt i Köpenhamn för att planera verksamheten för de år som kommer.

Anf. 46 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det är inte bara svenska medborgare som ibland följer det som sker i kammaren. Även utländsk diplomatpersonal brukar stundom visa ett visst intresse, och konstiga publikationer som Sputnik och allt vad de heter brukar försöka beskriva vad som händer i Sverige. Då finns det väl anledning, fru talman, att vara tydlig på en punkt. Ja, Ryssland är en stor granne. Men det är oerhört viktigt att slå fast att det inte är Sverige eller något av de andra nordiska länderna som provocerar eller attackerar. Det är inte något av de fem nordiska länderna, inklusive Sverige, eller de

tre baltiska republikerna som pekar ut något annat land som fiende. Detta är oerhört viktigt när vi nu pratar om Ryssland.

Det är beklagligt att Nordiska ministerrådets informationskontor i Sankt Petersburg måste stängas på grund av att det stämplats som en utländsk agent. Jag tror dock dessvärre att det är nödvändigt att stänga informationskontoret när det nu har stämplats på detta sätt.

Därför tycker jag, fru talman, att det som ministern öppnar för ändå är hoppfullt och i linje med den interpellation jag ställt. Blir det pengar över som en trist men acceptabel konsekvens av att man stänger verksamheten är frågan hur man skulle kunna använda resurserna på annat sätt. Jag tror att det vore klokt, fru talman, att tillsammans med de övriga nordiska länderna göra det genom riktade ambassad- och diplomatsatsningar i huvudstäderna Riga, Tallinn och Vilnius, kanske inte minst just mot rysktalande personal. Vi vet att det finns ett tryck specifikt mot de rysktalande minoriteter som finns i de tre republikerna. Inte minst bör vi delta aktivt genom att berätta sanningen där andra – på ryska – kommer med lögnen, propagandan och informationsförfalskningen.

Anf. 47 Statsrådet KRISTINA PERSSON (S):

Fru talman! Vi finns ju där ändå. Alla de nordiska länderna finns i Baltikum. Vi finns också i Ryssland i form av våra ambassader och generalkonsulat. Jag skulle för egen del gärna se att vi kunde samarbeta mer för att få ökad utväxling av våra gemensamma resurser. Om detta står på agendan för det beredningsarbete som i dag pågår i Köpenhamn vet jag inte, men jag skulle gärna se att vi samarbetar mer genom våra ambassader för att kunna uträtta mer.

Det var nödvändigt att stänga kontoret nu. Vi kunde inte arbeta i rollen som så kallad utländsk agent. Men vi har fortsatta relationer och kontakter med många organisationer. Vi vet att vi är väl sedda, också hos lokala företrädare. Det finns säkert många även i Ryssland som gärna ser att det blir någon form av fortsättning. Jag är personligen full av optimism för att det ska vara möjligt. Jag ser detta som en övergående period. Vi måste utgå från att det är en övergående period. Vi måste bygga för att de frostiga relationer som i dag råder mellan Europa och Ryssland inte ska vara för evigt.

Det är i det skenet, i det sammanhanget man ska se den senaste tidens utveckling för Nordiska ministerrådets verksamhet. Vi ska se till att motverka de krafter som vill underblåsa motsättningarna, samtidigt som vi måste stå fasta i vårt försvar för vad vi tror på och vad vi anser är viktigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2014/15:540 om breddning av det nordiska försvarssamarbetet

Anf. 48 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig hur jag avser att använda de erfarenheter vi får av det svensk-finska försvarssamarbetet och även utbytet inom ramen för Nordefco för att på ett konkret sätt fördjupa

samarbetet med andra viktiga länder i närområdet, som Tyskland, Polen, Estland, Lettland och Litauen.

Det svensk-finska samarbetet har en lång historisk bakgrund och har intensifierats i och med handlingsplanen från maj 2014 och försvarsmakternas slutrapport från den 30 januari 2015. Ett gemensamt analys- och implementeringsarbete pågår nu såväl vid Försvarsdepartementet i Stockholm som vid Försvarsministeriet i Helsingfors för att arbeta vidare med förslagen. Försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige särskiljer sig från övrigt bilateralt samarbete eftersom det sedan februari även tar sikte på att samarbeta kring operativ planering för att skapa en option för att kunna agera gemensamt i olika scenarier, inklusive vid kris eller konflikt, vilket är ett viktigt steg för våra länder.

De erfarenheter departementet har gjort hittills av det svensk-finska samarbetet gäller bland annat vikten av att ha förståelse för att det tar tid att utveckla ett kvalitativt bilateralt samarbete och att det förutsätter en nära dialog och ömsesidigt förtroende. Det är vidare betydelsefullt att ha kunskap om varandras olika förvaltningsmodeller för att gemensamt hitta lösningar för att komma framåt i olika komplexa frågor. Nyckelområden för att kunna fördjupa samarbetet är bland annat att få till stånd säker kommunikation mellan de strategiska och operativa nivåerna i respektive land och att säkerställa att det finns legala förutsättningar för att fördjupa samarbetet.

Även det nordiska försvarssamarbetet har intensifierats under de senaste decennierna. Sedan 2009 utgör Nordefco en struktur för samarbetet. Under 2015 har Sverige ordförandeskapet i Nordefco. De svenska ordförandeskapsprioriteringarna omfattar bland annat att stärka den nordiska rösten på det säkerhets- och försvarspolitiska området, öka informationsutbytet rörande kränkningar och incidenter, stärka samarbetet inom internationella operationer samt utveckla övningsverksamheten i Norden. Regeringen ser möjligheter till ett än mer fördjupat nordiskt samarbete.

Liknande erfarenheter finns för det nordiska samarbetet som för det ovan beskrivna svensk-finska samarbetet. En annan erfarenhet är att multilateralt samarbete ibland kan gå snabbare att utveckla om två länder startar ett samarbete och de övriga sedan ansluter sig när det är möjligt. Ytterligare en erfarenhet är att det är viktigt att först fördjupa det nordiska samarbetet och ge försvarsmakterna tid att böttna i de olika samarbetsområdena innan ytterligare länder erbjuds ett nära samarbete.

Sverige har en tradition av att samarbeta med Estland, Lettland och Litauen såväl bi- som multilateralt. Sedan lång tid tillbaka hålls nordisk-baltiska möten på flera nivåer. Minst en gång per år träffar jag mina försvarsministerkollegor i detta format. Under hösten 2014 besökte jag mina kollegor i Estland, Lettland och Litauen. Samtliga baltiska länder deltar i NBG 15. Inom ramen för Sveriges ordförandeskap i Nordefco är en av prioriteringarna att fortsätta utveckla det nordisk-baltiska samarbetet. Estland, Lettland och Litauen deltar i valda delar av Nordefco. Ett närmare samarbete med de baltiska länderna samt med andra länder och aktörer i vårt närområde bidrar till att stärka säkerheten i regionen och höjer långsiktigt tröskeln för militära incidenter och konflikter. Regeringen vill se ett fördjupat och breddat samarbete med Estland, Lettland och Litauen till exempel genom ökad övningsverksamhet.

Regeringen ser också möjligheter att utveckla och fördjupa samarbetet med Polen och Tyskland. Sverige har sedan lång tid tillbaka samarbetat med dessa länder såväl bi- som multilateralt inom ramen för EU, Nato och Norra gruppen.

Anf. 49 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Ärade försvarsminister! Det finns mycket i svaret som är klokt och som jag i allt väsentligt instämmer i. I den tid och den miljö vi nu befinner oss i tror jag att det gäller att gå fram på flera tåter samtidigt. Jag tror därför att den ena formen av samverkan och samarbete inte nödvändigtvis behöver utesluta den andra.

Före den här interpellationsdebatten med försvarsministern hade jag en interpellationsdebatt med den nordiska samarbetsministern om stängningen av Nordiska ministerrådets kontor i Sankt Petersburg, som stämplats som utländsk agent. Egentligen handlar dessa interpellationer om två sidor av samma mynt. Det handlar om vår närvaro i Östersjöområdet, som måste följas av både hård makt, det vill säga det vi gör på försvars- och säkerhetspolitiska området, och mjuk makt, nämligen hur vi arbetar diplomatiskt.

Fru talman! Jag vill ändå hävda att det är ett nytt, starkt försämrat och allvarligt läge som Europa i allmänhet och Östersjöregionen i synnerhet befinner sig i. Den regeringskollega som företrädde Peter Hultqvist i talarstolen nämnde att hon hoppas att perioden med försämrade relationer med Ryssland är övergående. Det kan man möjligtvis tycka. Jag är dock rädd för att Ryssland kommer att fortsätta att försämma sina relationer med de omkringliggande länderna. Det är väldigt viktigt att slå fast att det inte är Sverige, Norden eller något av de andra grannländerna runt Östersjön som provocerar, vidtar felaktiga åtgärder eller uppträder illa. Det är Ryska federationen som uppträder illa, attackerar och vidtar felaktiga åtgärder.

Det vi nu ser i Östersjöområdet är ett växande antal kränkningar och incidenter. Nu senast för några dagar sedan jagade man undervattensverksamhet i den finska skärgården. I övrigt har vi noterat ett antal kränkningar och incidenter över luftrummet i Estland, i Finland, i vårt eget luftrum, i Polen, och i höstas i oktober konstaterades en undervattenskränkning i Stockholms skärgård.

Det finns skäl att fördjupa och förbättra samarbetet rätt väsentligt ungefär som försvarsministern beskriver. Det svensk-finska är någonting som jag uppfattar att regeringen och försvarsminister Peter Hultqvist har vidareförädlat från den tidigare regeringen. Då inleddes de första mer organiserade utbytena mellan Carl Haglund och Karin Enström. Det har fortsatt med en intensitet och en uppskattning sedan Peter Hultqvist blev försvarsminister. Det tycker jag i allt väsentligt är bra.

När man vidtar den typen av åtgärder är det viktigt att man i sin glädje över att hitta Sverige och Finland glömmer bort att det finns andra kombinationer som är minst lika viktiga. Vi har Sverige och Norge. Vi har inte minst de tre baltiska republikerna Estland, Lettland och Litauen, och vi går ned mot Polen och Tyskland.

Fru talman! Det är lätt hänt att vi glömmer bort just Polen och Tyskland eftersom vi uppfattar att de ligger en bit härifrån. Det är de stora folkrika länderna, och inte minst Polen som har egen erfarenhet av gräns mot Ukraina. Därmed blir konfliktmönstret som vi ser i Europa så mycket mer

påtagligt och känsligt. Därför är det viktigt med ett utbyte. Avslutningsvis är det väldigt väsentligt att vi berättar det för länder i vårt närområde som vi vill ha ett utbyte med alldeles oavsett Finland – Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland, Danmark och Norge. Som en händelse är alla de Natomedlemmar.

Det gör att när människor är rädda för Nato ska man inte skrämmas med en abstraktion. Nato är precis detta: Norge, Danmark, Tyskland, Polen, Estland, Lettland och Litauen. Det är viktigt att man inser att det finns alla skäl att ytterligare fördjupa det. Delar försvarsministern den synpunkten, eller ska vi fortsätta att uppfatta oss som geografiskt fria områden?

Anf. 50 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar för Hans Wallmarks inlägg. Jag vet inte i vilken mån det avviker från de uppfattningar vi har framfört från regeringens sida i olika sammanhang. Jag kan göra följande kommentarer, om jag ska tydliggöra någonting.

Det var Ryssland som annekterade Krim och ingen annan. Det strider mot internationell lag och folkrätt. Det är Ryssland som ägnar sig åt aktiviteter i de baltiska gränsområdena som uppfattas som pressande. Det är Ryssland som driver ett omfattande övningsmönster i Östersjön. Det var Ryssland som nyss genomförde en stor militärövning i Arktisområdet och också förklarade sig ha militära ambitioner i området eller militära intressen.

Det är dessutom Vladimir Putin som sitter i tv och talar om hur det gick till när de planerade annekteringen av Krim och när beslutet fattades kl. 7 på morgonen. Där finns det egentligen ingen tvekan om vad det är för grundinställning som råder.

Det fördjupade samarbetet är någonting som vi har varit överens om i Försvarsberedningen. Det präglar också det underlag som nu finns i inriktningspropositionen som är framlagd till riksdagen och som ska behandlas av riksdagen före sommaren.

Det är klart att vi ska fortsätta att fördjupa samarbetet i den nordiska kretsen. Jag är nu ordförande i Nordefco i år. Hela idén med Nordefco är att det ska leda till ett fördjupat samarbete när det gäller övning, utbildning, materiell försörjning och olika sådana saker.

Vi har också i en särskild artikel som vi försvarsministrar i den nordiska länderna publicerade för ett litet tag sedan markerat vår oro över den utveckling som är i vårt närområde. Vi har också markerat på vilket sätt vi samarbetar inom ramen för Nordefco och att vår gemensamma ståndpunkt är att slå vakt om de folkrättsliga grundprinciperna.

När det gäller Estland, Lettland och Litauen kan vi nämna övningar som genomförs som Baltic Training Event. Vi har sjöminröjning inom ramen för Open Spirit. Vi har landminröjning inom projektet Detonator. Vi har attachéer i alla tre huvudstäderna. Vi genomför stabssamtal var 18:e månad. Vi genomförde stora materialdonationer till deras försvarsmakter på 90-talet. Vi har stött Baltic Defence College, och vi har MOU-avtal med samtliga baltiska länder. Vi har stora möjligheter att utöka övnings-samarbete och utbildning på olika sätt. Det är frågor som diskuteras inom ramen för Nordefco.

När det gäller Tyskland har vi samarbetat i internationella operationer. Vi har förbindelseofficerare i Potsdam och Berlin. Vi har elever på deras generalstabsutbildning. Vi har det i Hamburg, infanteriskolan i Hammelburg och en skola i Münster. Vi deltar i den tyskledda övningen Northen Coast, och vi har ett MOU sedan 2009.

Vi har också ett samarbete med Polen där vi har ett MOU för material, forskning och utveckling. Vi håller på att jobba fram ett nytt framework agreement, ett nytt samarbetsavtal som jag hoppas ska undertecknas under sensommaren eller hösten i år. Vi genomför stabssamtal. Polen är med i Sucbas, sjöövervakningen som vi driver tillsammans med Finland, Danmark, Estland, Lettland och Litauen. Vi har också ett bilateralt ubåtsräddningsavtal där vi kontinuerligt har övningsverksamhet.

Här finns en lång rad kontaktytor och verksamheter som jobbar oss samman. Men vi ska självklart göra mer.

Anf. 51 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det Peter Hultqvist räknade upp de senaste två minuterna, 120 sekunder, är riktigt bra. Det är precis den slutsats jag landade i som också försvarsministern landade i: Det bör göras mer.

Det finns två linjer i detta. För det första har jag inte samma beröringsångest med de länderna som andra har. För mig känns det naturligt att vi ska vara med i samma försvars- och säkerhetspolitiska samarbete i form av Nato just med de länder som vi nu fördjupar och intensifierar med: Norge, Danmark, Polen, Tyskland, Estland, Lettland och Litauen. Jag tror att det berikar och fördjupar både svensk säkerhet och också Östersjösäkerheten.

Fru talman! För det andra är det väldigt viktigt att vi oavsett om vi företräder oppositionen eller regeringssidan i Sveriges riksdag fastslår det som nu har fastslagits från båda dessa talarstolar de senaste minuterna. Det är Ryssland som provocerar. Det är Ryssland som ockuperar. Det är Ryssland som driver fram det kraftigt försämrade säkerhetsläget i Europa. Man överger den ordning som har varit grundläggande, nämligen att vi inte flyttar europeiska gränser med våld eller ett hot om vapenmakt. Det är vad som skedde genom den illegala annekteringen av Krim.

Den slutsats som dras i Försvarsberedningen och som sedan har kommit till uttryck i det förslag till försvarsinriktning som riksdagen ska behandla de kommande veckorna och som precis landade på riksdagens bord för någon dag sedan vilar på en försvarsuppgörelse mellan fem partier. Jag är glad över att Moderaterna är ett av dem. Det andra är Socialdemokraterna, som företräds av Peter Hultqvist. Dessutom deltar Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna.

Där fastställs bland annat: Den nordiska regionen utgör ett viktigt geostrategiskt område. Ett närmare samarbete i såväl Norden som de baltiska staterna bidrar till fredlig utveckling och höjer långsiktigt tröskeln för militära incidenter och konflikter bland annat genom att visa på en gemensam förmåga att uppträda i större förband.

Jag tycker att det är väldigt bra. När vi nu fördjupar med exempelvis Finland och hittar den nordiska dimensionen får vi inte glömma bort att växla ut den även mot Baltikum. Jag tycker att försvarsministern har varit rätt tydlig med att bekräfta det här i dag. Men det gäller också vidare mot Tyskland och Polen. Det handlar om övning och träning, och det kan hand-

la om gemensam upphandling av olika former av projekt. Till det skulle jag vilja tillföra ytterligare en dimension. Det handlar om de informations-attacker, den propaganda och den historieförfalskning som länder som Estland, Lettland och Litauen utsätts för.

Allt detta blir väldigt intressant om man ser det i ljuset av att Peter Hultqvist företräder en tvåpartiregering i minoritet om än i koalition. Där har du ledande miljöpartister som nu går ut och ifrågasätter att vi har övningsverksamhet inom ramen för Nato och specifikt med USA.

Fru talman! Försvårar det inte försvarsministrarnas roll att få sin egen auktoritet undergrävd på det sättet av miljöpartister som säger emot klokheten i att vi ska öva, träna och ha militär upphandling med Natoländer som Estland, Lettland, Litauen, Polen och Tyskland? De säger också emot att vi ska samverka med USA och att vi ska förstärka den transatlantiska länken. Dina regeringspartner, Peter Hultqvist, desavouerar den politiken som är i grunden vettig för Sverige.

Anf. 52 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Nu tror jag att Wallmark överdriver situationen lite. Jag känner mig varken undergrävd eller underminerad i någon mening. Arctic Challenge Exercise kommer att genomföras, punkt slut. Det finns ingenting annat.

Det som vi har en bred förankring kring i Försvarsberedningen och som också bekräftas i inriktningspropositionen, som jag räknar med kommer att ha en bred majoritet i riksdagen och som även Miljöpartiet står bakom, ser jag som den riktlinje som vi ska följa när vi utvecklar. Där står allting om transatlantisk länk, partnerskap med Nato, hur vi ska fördjupa i Baltikum och så vidare. Jag upplever det i alla fall inte som ett problem i vardagen över huvud taget. Sedan får andra ägna sig åt att göra politisk affär av någonting. Jag ägnar mig inte åt sådan verksamhet utan utgår från de riktlinjer och beslut som vi är överens om i bredare sammanhang.

När det gäller beröringsångest känner jag inte att den här regeringen har någon form av det. Vi är synnerligen aktiva inom ramen för partnerskapet med Nato och EOP. Jag har själv haft kontakt med alla baltiska och nordiska länder under den här perioden. Det enda vi har gjort är egentligen att diskutera hur vi ska fördjupa och utveckla vårt samarbete. Och jag tycker att vi tar tydliga steg framåt. Den artikel som vi skrev, "Vi fördjupar det nordiska försvarssamarbetet", gav dessutom en hel del reaktioner och genklang. Där markerade vi också publikt en gemensam ståndpunkt. Jag känner att det i den tid som vi lever i var viktigt att göra det.

Vi har en historia när det gäller Ryssland, och jag tycker att det är bra att det nu finns en bred uppslutning bakom en mer realistisk och relevant Rysslandsanalys än för ett par tre år sedan. Då var det behäftat med visst motstånd och ibland nästan förklenande omdöme när man försökte peka på utvecklingen i Ryssland. Jag är nöjd och glad över att vi har en bredare politisk uppslutning i dag och att vi inte längre behöver kämpa för anpassningar till realiteterna i den frågan. Det är helt okej.

Jag vill peka på en annan sak som vi också måste titta på. Vi har det psykologiska försvaret, vi har påverkansoperationerna och vi har cyber-attacker. Det är sådant som nu också markeras i inriktningspropositionen, som vi är överens om. Med anledning av den upplevelse och erfaren-

het som vi har av situationen och händelserna kring Krim och det som hela tiden sker i olika informationsoperationer är det viktigt att peka på sådant.

Vi går från defensiv till aktiv förmåga på cybersidan. Det är alltså en direkt tröskelhöjande åtgärd som vi kommer att vidta efter ett riksdagsbeslut i ärendet. I den nya sfär som har vuxit fram under senare år, i och med teknikens utveckling och annat, flyttar vi alltså också fram positionerna. Där har vi, som jag uppfattar det, tvekat lite grann tidigare. Men nu tar vi steget, och det är jag glad för.

När det gäller att uppträda i gemensamma förband gör vi det veckovis uppe i Nordkalotten, i Cross Border Training. Det är det stora, fina exemplet på hur stora enheter kan öva tillsammans i ett nordiskt koncept. På det viset kan vi tillsammans visa en större förmåga och också signalera till omvärlden att det finns en kapacitet här som, om det skulle behövas och om de besluten fattas, kan användas.

Anf. 53 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Aktiv cyberförmåga, förstärkta försvarsunderrättelseförmågor, mer pengar till försvaret – allt detta tycker jag är rätt och riktigt. Det är också en förklaring till att Moderaterna var med om den försvarsuppgörelse som fem partier undertecknade för ett par dagar sedan. Skillnaden mellan Moderaterna och en del av de andra partierna som deltog är möjligtvis att det, mig veterligen, inte fanns några reserver mot uppgörelsen i den moderata riksdagsgruppen. Det tycker jag är klokt.

Det finns en koppling mellan den syn vi har på vårt närområde och den aggression som Ryssland uppvisar. Den måste man följa upp, vilket nu görs med försvarsuppgörelsen som sedan kommer att leda till ett försvarsbeslut. Det har inte alltid varit på det sättet. Jag har stått här i Sveriges riksdag och kämpat mot krafter som, för bara något år sedan, ville göra neddragningar i det svenska försvaret.

Det är bra att man ser alla olika former av samarbete och samverkan. Men skillnaden mellan försvarsministern och undertecknad är ärligt talat inte rasande stor när det gäller den generella inriktningen. Möjligtvis finns det ett väldigt viktigt undantag. Jag ser att det naturliga slutsteget av samverkan och samarbetet när man rör sig med länder som Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland, Danmark och Norge är att man söker samverkan inom ramen för en gemensam försvarsallians i form av Nato. Då har man dessutom bindande säkerhetsgarantier.

Jag förstår att försvarsministern har svårigheter med det, av rent ideologiska skäl. Det finns säkert 112 kongressbeslut som förhindrar det. Det finns dessutom ett regeringsparti, om än mindre än försvarsminister Hultqvists eget regeringsparti, som redan nu går ut och ifrågasätter att vi har övningar, verksamhet och utbyte med Nato i allmänhet och vissa länder, som USA, i synnerhet. Jag förstår att det är bekymrande för försvarsministern.

Anf. 54 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag vill upprepa att jag i mitt dagliga arbete inte upplever något bekymmer med övningsverksamheten och planeringen för ett djupare samarbete i Norden. Jag märker inte av den typen av effekter. Jag undertecknar papper om detta samarbete och för dialoger om det. Jag

upplever inget motstånd mot detta på några regeringssammanträden. Det som speglas i medierna stämmer kanske inte alltid överens med den verklighet som man själv har att hantera.

För mig handlar det om att inte bara prata om samarbetena. För mig handlar det också till stor del om att fylla dem med ett innehåll genom att vi hela tiden söker övningstillfällen och tar initiativ. Inom Nordefco vill vi därför genomföra Northern Flag, för att etablera en stor gemensam flygövning i ett nordiskt koncept som kan utgå från svenskt territorium i norra Sverige. Jag tror att det är ett sådant bra steg. När man tänker samarbete måste man hela tiden fylla upp med aktivitet. Och det är ett beting som vi måste ta. Och jag hoppas att Sverige kan ha en bra, ledande roll i de sammanhangen.

Jag vill också säga att det är bra att vi nu har en bred uppgörelse i botten. Det skapar en väldig stabilitet. Jag kan tänka mig vilket läge vi hade varit i om vi inte hade haft den – parlamentariskt kaos, spekulationer och en omvärld som inte skulle ha varit särskilt glad över hur det såg ut i Sverige. Nu har vi också ett trendbrott när det gäller pengar till att öka den militära förmågan.

Såväl Wallmark som jag och andra måste se till att följa upp det här inom ramen för den försvarsgrupp som vi har beslutat att tillsätta så att vi kan se till att allt som vi har kommit överens om också fullföljs och blir verklighet. Det är ett minst lika svårt arbete som att få fram en uppgörelse.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2014/15:500 om villkor för det palestinska biståndet

Anf. 55 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Mikael Oscarsson har frågat utrikesministern hur regeringen ska tillse att det bistånd som betalas ut till Palestina tjänar syftet att nå en långsiktig och hållbar fred i regionen. Han har även frågat om utrikesministern avser att ta med sig frågan om indoktrinering i kommande förhandlingar som ett kriterium för ett fortsatt bistånd till Palestina. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som biståndsminister som ska svara på interpellationen.

Sverige har tagit ett stort ansvar för att bidra till statsbyggande och utveckling i Palestina. Det övergripande syftet med strategin för utvecklings-samarbetet avseende Palestina för perioden 2015–2019, som beslutades den 30 oktober förra året, är att bidra till att få till stånd ett demokratiskt, självständigt, sammanhängande och livskraftigt Palestina. Det ska vara ett Palestina som existerar sida vid sida med Israel, i fred och säkerhet, med 1967 års gränser som utgångspunkt och med Jerusalem som en huvudstad för två stater.

Utvecklingssamarbetet avseende Palestina förväntas bidra till stärkt demokrati, ökad jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter, förbättrad miljö och ökad motståndskraft mot miljöförändringar, klimatpåverkan och katastrofer samt stärkt privatsektorutveckling. Utbildning ingår inte som ett specifikt område i strategin.

Genomförandet av Palestinastrategin är tillsammans med humanitärt bistånd ett viktigt verktyg med vilket Sverige kan bidra till en långsiktig och hållbar fred. Strategin ska följa gällande riktlinjer för genomförande och uppföljning av utvecklingssamarbetet, vilka bland annat betonar vikten av transparens, kostnadseffektivitet och uppföljning. Riktlinjerna stipulerar även att om förutsättningarna för att genomföra strategin ändras under en strategiperiod, exempelvis gällande oegentligheter eller korrup­tion, kan strategin revideras under pågående strategiperiod.

I stödet till demokrati och mänskliga rättigheter i Palestina ingår även ett villkor att verksamhet med svensk finansiering inte får bidra till uppvigling. Det är därför regeringens bedömning att uppfyllelsen av strategins resultatmål även kommer att bidra till minskad risk för indoktrinering. Vidare innehåller det samarbetsavtal Sverige och Palestina har undertecknat ett antal partnerskapsprinciper, däribland ett ömsesidigt åtagande att verka för demokratisering och ökad respekt för såväl mänskliga rättigheter som jämställdhet i Palestina.

Utöver detta har regeringen inga planer på att införa ytterligare villkor för strategins genomförande. Samarbetsavtalet skapar en god grund för ett effektivt genomförande av strategin och för fortsatt dialog för att stärka fred och stabilitet i regionen.

Anf. 56 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Bakgrunden till interpellationen är att Mahmoud Abbas var i Sverige i februari i år. Det slöts ett samarbetsavtal mellan Palestina och Sverige, och Sverige beslöt att öka sitt bistånd med 50 procent till 1,5 miljarder för den kommande femårsperioden.

I flera olika sammanhang har den omfattande korrup­tion som finns i den palestinska myndigheten påtalats. Europeiska revisionsrättens rapport har lyfts fram, och även ordföranden för EU:s utskott för budgetkontroll har alldeles nyligen påpekat att det är orimligt mycket oreda och korrup­tion. Den fråga jag vill ställa är om vi inte måste fråga oss vilka principer Palestina ska leva upp till för att biståndet ska fortsätta utbetalas. Vi måste se till att pengarna utnyttjas rätt och effektivt.

Tittar man ut över världen, fru talman, ser man exempel. Bland annat i Nordirland visade det sig att en viktig punkt för att komma vidare i fredsprocessen var just att ta itu med indoktrineringen i skolböckerna. Att ta bort den propaganda som fanns där visade sig vara helt nödvändigt för att komma vidare i fredsprocessen. Jag tror att det är på samma sätt när det gäller Palestina och Israel.

Hillary Clinton har angående denna fråga sagt så här: Jag tror att utbildning är en av nycklarna till varaktig fred i Mellanöstern. Det har inte skett någon förändring på området trots att vi för flera år sedan tog upp frågan med den palestinska myndigheten. Det som är ännu mer oroande är att problemet verkar ha blivit värre. Dessa läroböcker ger inte palestinska barn en utbildning – det ger dem indoktrinering.

Det är det som är så viktigt, fru talman: Barn har rätt till utbildning som är fri från politisk indoktrinering där folk ställs mot folk och nation ställs mot nation. Det är därför jag tror att det är av yttersta vikt att Sverige, som är en stormakt här nere, nu använder sin position till att hitta sätt att stämna av att utvecklingen går i rätt riktning.

Som det är nu utgör nämligen inte palestinska myndigheten någon solid grund för en framtida fredlig samexistens med den judiska staten. I palestinska skolor i Jerusalem undervisas eleverna om en palestinsk arabisk stat utan något Israel, och i den palestinska myndighetens tv-kanal visas program där man uppmuntrar till att döda judar. Dessutom döper den palestinska myndigheten gator, torg och skolor efter terrorister – vanligtvis sådana med många civila liv på sitt samvete.

Förutom att barn blir indoktrinerade med antisemitism och hat mot Israel har Fatah, som är ett systerparti till Socialdemokraterna här i Sverige och som leder den palestinska myndigheten, en Facebooksida som är fylld med antisemitiska och antiisraeliska inlägg. Där uppmuntras palestinier att köra över judar med sina bilar, och man hyllar de senaste knivattackerna mot judar. Sidan är våldsförhålligande och porträtterar judar som nazister, svin eller apor.

Därför undrar jag: Måste vi inte ta in detta och låta det bli ett kriterium för fortsatta utbetalningar att propagandan tas bort?

Anf. 57 FREDRIK MALM (FP):

Fru talman! Det är ett väldigt angeläget ämne vi diskuterar. Palestina är en av de största mottagarna av svenskt bistånd. Samtidigt vet vi att det i praktiken handlar om en av världens mest korrupta administrationer där halva delen av territoriet styrs av en organisation som Sverige inom Europeiska unionen har stämplat som en terroristorganisation. Vi vet också att man befinner sig i ett konstant krigstillstånd med staten Israel och givetvis den israeliska ockupationsapparaten på Västbanken.

Det är klart att det då är viktigt att Sverige tar ansvar för det stora bistånd vi ger till den palestinska myndigheten och till palestinska organisationer, så att pengarna inte hamnar på villovägar eller uppmuntrar till antisemitism och massakrer på judar utan i stället kan främja en demokratisk utveckling. Jag har därför en konkret fråga till biståndsministern.

Sverige har sedan mitten av 1990-talet gett ett omfattande bistånd till någonting som heter Media Development Center vid Birzeituniversitetet i Ramallah på Västbanken. För förra året, detta år och nästa år ger vi sammanlagt 21 miljoner svenska kronor till detta medicenter. Det har alldeles utmärkta målformuleringar, för övrigt, och min uppfattning är att det är rimligt. Jag tycker dessutom att det är bra att Sida stöder palestinsk utbildning. Det är någonting som är viktigt. Jag och Folkpartiet är varma anhängare av en tvåstatslösning, och vi tycker att utbildning är en grundbult för att nå detta.

Samtidigt finns det en annan sida av detta. Vad jag har förstått står Sida för 100 procent av finansieringen av det här institutet vid Birzeituniversitetet – som har en skriftlig policy som inte tillåter judar att vistas på universitetsområdet. Sverige stöder alltså detta med över 20 miljoner kronor, för utvecklingen av ett demokratiskt och öppet mediesamhälle i Palestina med transparens och yttrandefrihet, samtidigt som själva lärosätet har en skriftlig policy som säger att judar inte får vistas på området.

Det här har ganska specifikt drabbat en kvinna som heter Amira Hass. Hon är mycket känd i Israel och en mycket erkänd journalist på den liberala, vänsterinriktade dagstidningen Haaretz. Amira Hass var inbjuden

att tala på ett seminarium som en socialistisk tysk tankesmedja organiserade den 23 september förra året, och rubriken var ”Alternativ till en nyliberal utveckling i de ockuperade palestinska territorierna – kritiska perspektiv”.

Jag har svårt att se detta som någon sorts prozionistiskt seminarium. Det var ordnat av en socialistisk organisation. Man hade bjudit in en av Israels mest kända ockupationskritiker. Men hon fick lämna området efter att funktionärer vid Birzeituniversitetet kommit fram och meddelat att judar inte har tillträde till universitetsområdet, till ett center som till 100 procent är finansierat av den svenska biståndsmyndigheten.

Min fråga till biståndsministern är: Anser biståndsministern att det är rimligt att Sverige ger bistånd till institutioner som har en direkt formaliserad rasism? Vi hade inte tyckt att det var rimligt att skicka någon till Belgrad där man sa att albaner inte fick komma in eller att skicka någon till Kurdistan där man sa att araber inte fick komma in. Men är det rimligt att detta sker på detta sätt i de palestinska områdena? Det skulle jag vilja ha ett svar på.

Anf. 58 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Erkännandet av staten Palestina innebär ett ökat ansvar. Ett kravlöst erkännande kan inte följas av ett kravlöst stöd till Palestina.

På DN Debatt i höstas skrev utrikesministern att det svenska erkännandet av staten Palestina kommer att följas av förstärkta insatser för att stödja utvecklingen av demokrati och mänskliga rättigheter i Palestina. Utrikesministern betonar här att erkännandet innebär ett ökat ansvar. ”På samma sätt som vi ställer tydliga krav på Israel kommer vi också att göra det på Palestina.” Jag skulle vilja be biståndsministern att klargöra ytterligare vilka dessa tydliga krav är.

Fru talman! Parallellt med erkännandet kom strategin för Sveriges internationella utvecklingssamarbete avseende Palestina. I strategin framgår det att Israel bär huvudansvaret för situationen i Palestina. Och självklart har Israel ett stort ansvar, men det är uppseendeväckande att ingen kritik över huvud taget riktas mot Hamas agerande och vilka effekter det har i att försvåra för inompalestinsk försoning, för fredssamtal, för mänskliga rättigheter och för utveckling. Detta är inte att ställa tydliga krav.

Anf. 59 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Ja, det stämmer att vi har höjt beloppen till Palestinastrategin från 200 miljoner om året, som det har varit i sju år hittills, till 300 miljoner om året. Det är i princip en kostnadsjustering för att inte de facto sänka det bidrag som vi ger till det palestinska folket, som ju har en mycket, mycket svår situation i dag.

När det gäller EU:s revisionsrätt och den rapport som publicerades i december 2013 behandlade EU:s ministerråd rapporten i juni förra året. Man välkomnade i slutsatsen att EU lyckats genomföra det finansiella stödet under synnerligen svåra omständigheter, det vill säga under pågående ockupation. Man konstaterade att Gaza kontrolleras av Hamas med vilka EU inte har några kontakter, ej heller Sverige, att de finansiella systemen är robusta och att det inte finns några tecken på korruption eller att pengar har använts felaktigt. Ministerrådet konstaterade även att flera

av rekommendationerna redan har genomförts och att mekanismen Pegasus för EU:s bistånd ständigt ses över och att stödet bidragit till målet om en tvåstatslösning.

Uppgifterna om EU:s kritik är omhändertagna. Ministerrådet har sagt att man behöver ett nytt resultatramverk för fortsatta reformer, en bedömning som Sveriges regering delar. Men den svåra kritiken från revisionsrätten kvarstår inte.

När det gäller villkor för utbetalandet har Sverige inte något direkt budgetstöd till den palestinska staten, utan vi verkar via FN-organisationer, människorättsorganisationer, civilorganisationer och så vidare. Det är viktigt att klargöra att vårt stöd riktar sig till det palestinska folket.

Vi kan naturligtvis inte gå i god för allt som står i skolböcker, allt som sägs i tv, radio och annat. Men vi har mycket klart i vår dialog med den palestinska myndigheten och den palestinska staten förklarat vår syn på extremism och är också nöjda med att president Abbas vid upprepade tillfällen helt tagit avstånd från användandet av våld och arbetar aktivt med att uppvigling inte ska förekomma inom Palestina.

Vi anser naturligtvis att barn har rätt till en bra utbildning. Det är något som vi naturligtvis stämmer av i tät dialog med den palestinska staten och myndigheten. Vi tar erkännandet av Palestina på mycket stort allvar och ser att vi nu har bättre förutsättningar att ta upp de här frågorna i dialog med den palestinska staten.

Situationen, framför allt på Västbanken, är just nu väldigt kritisk. Om vi talar om barns situation är det drygt 200 000 barn som i dag är i behov av akut psykosocialt stöd på grund av de trauman som de genomled under kriget förra året. Här är svenskt bistånd mycket aktivt och viktigt för att ta hand om dessa barn genom psykosocial hjälp. Här har vi en väldigt viktig funktion att fylla.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2014/15:500 om villkor för det palestinska biståndet

Anf. 60 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar biståndsministern för svaret. Det finns dock några saker som förtjänar fortsatt diskussion. Biståndsministern säger att Sverige inte ger något direkt bidrag till palestinska myndigheten utan till

frivilligorganisationer. Men faktum kvarstår att vi ökar bidraget med 50 procent, och det finns långt ifrån några garantier för att det inte finns korruption i dessa organisationer. Därför måste det kollas upp.

Apropå skolböckerna sa ordföranden för Jerusalems lärarförbund, Issa Salman, följande den 15 november förra året i palestinska myndighetens officiella tv-kanal: ”I våra skolor lär vi ut det vår religion och samvete dikterar: Att Jerusalem är arabiskt och att Palestina – från norr till syd, från floden i Jordanien till Medelhavet, är Islamiskt Palestinskt Arabiskt, och kommer att förbli sådan trots den förbannade ockupationen.”

Är det inte denna typ av uttalande ett problem och något som vi måste tala om i den fortsatta diskussionen om utbetalningen av biståndet?

Abbas själv har hyllat palestinska terrorister. Efter ett misslyckat mordförsök på en civil israel i oktober förra året skickade Abbas ett kondoleansbrev till terroristens familj där han skrev att terroristen skulle ”komma till himlen som en martyr som har försvarat vårt folks rätt”.

När Israel i december 2013 släppte palestinska terrorister ur fängelse för att starta fredsförhandlingarna välkomnade Abbas terroristerna och kallade dem hjältar. Han konstaterade att det var en glädjens dag för den palestinska nationen. Efter frisläppandet belönades de med stora summor pengar som en bonus för sina handlingar.

Utöver att uppmuntra och hylla terrorism betalade palestinska myndigheten ut ersättningar och löner till fängslade och frisläppta palestinska terrorister.

Herr talman! Ju allvarligare terrorhandlingar och ju dödligare de har varit, desto större blir belöningen. Under 2012 betalade palestinska myndigheten 600 miljoner kronor till fängslade terrorister och 624 miljoner kronor till familjer till avlidna terrorister, inklusive självmordsbombare. Dessa belopp uppgår tillsammans till mer än 16 procent av det årliga utländska biståndet till palestinska myndigheten.

Biståndsministern sa i sitt svar att det i stödet till demokrati och mänskliga rättigheter i Palestina även ingår ett villkor att verksamhet med svensk finansiering inte får bidra till uppvigling.

Med tanke på det jag har sagt och de antisemitiska uttalandena undrar jag om det verkligen går ihop med den överenskommelse vi har. Är det inte rimligt att vi ställer krav och motkrav om vi ska betala ut dessa bidrag?

Anf. 61 FREDRIK MALM (FP):

Herr talman! Jag noterade att ministern inte berörde den fråga jag ställde i mitt förra inlägg.

Eftersom Sverige är en stor givare till palestinska myndigheten och palestinska organisationer är det extra viktigt att vi följer upp vart pengarna går.

Min fråga rör det mediecenter som Sverige under förra året, detta år och nästföljande år sponsrar med 21 miljoner svenska kronor. Det verkar för övrigt vara en hundra procentig finansiering, men jag kan ha fel.

Detta center befinner sig på ett lärosäte som har en skriftlig policy som inte tillåter judar att vistas på universitetets område. I höstas hölls det en socialistiskt inriktad paneldiskussion om nyliberalismens problem på Västbanken. När en reporter från tidningen Haaretz kom dit och gick fram till podiet och satte sig i panelen som hon skulle delta i kom funktionärer från Birzeituniversitetet fram och ledde ut henne i salen och sa: Du får inte

vistas här, för vi har en skriftlig policy som säger att judar inte får vistas på området.

Är detta rimligt, ministern? Är det rimligt att Sverige med 20 miljoner kronor sponsrar ett lärosäte som har formaliserad rasism inskrivet i sina regler? Jag menar att det inte är det.

Här måste vi få till stånd ett principbeslut som säger att Sida inte ska stödja institutioner som har formaliserad rasism.

Vi hade inte accepterat detta i något annat sammanhang, så varför ska vi acceptera det när det handlar om palestinska myndigheten? Jag vill gärna ha ett svar på den frågan.

Anf. 62 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Låt mig börja med den sista frågan. Birzeituniversitetet har offentligt bett Amira Hass om ursäkt för det som hände och förklarat att det inte finns någon skriftlig policy som förbjuder judar att vistas på universitetsområdet. Det är givetvis helt oacceptabelt att ha denna typ av policyer, och jag gläds åt att universitetet offentligt har tagit avstånd från detta och bett om ursäkt.

Vilka krav ställer Sverige på Palestina när det gäller vårt bistånd? Vi verkar knappast i helt oproblematiska miljöer någonstans på denna jord där vi ger bistånd. Vi är noga med kontroll vad gäller korruption, och vi för en kontinuerlig dialog med regeringarna i våra biståndsländer.

De pengar som kommer via palestinska myndigheten är 40 miljoner kronor som går via EU genom den så kallade Pegasemekanismen. Som Mikael Oscarsson tog upp har detta granskats av EU:s revisionsrätt, och rådet har konstaterat att det är i sin ordning. Pengarna är öronmärkta till tjänstemän och statsbyggande. De går till lärare, tjänstemän, sjuksköterskor och så vidare. Vi är mycket noga med att inget ska sippra ned till Hamas.

Vi måste lyfta blicken. Vi talar om ett land som är ockuperat och där ockupationen är det främsta utvecklingshindret. I Gaza bor det 1,8 miljoner människor, och 1,3 miljoner är flyktingar – detta på ett område som är en fjärdedel av Öland i storlek. Energibristen är mycket stor. Vattentillgången är katastrofal. 90 procent av grundvattnet är förorenat och oanvändbart. Inom kort kommer 100 procent att vara oanvändbart. Sveriges bistånd går i mycket hög grad till att hjälpa till med vattenförsörjning och vattenrening. Det är något som kommer barn, flyktingar och andra svaga grupper i Palestina till del så att de över huvud taget ska överleva.

I kriget förra året dödades 2 1000 palestinier. Majoriteten var civila. Bland dem var 500 barn.

Man bedömer att 425 000 barn är i behov av psykosocialt stöd och traumabehandling. Ett av Sidas program är att stödja Gaza Community Mental Health Programme, som driver tre psykiatrikliniker i Gaza. Där hjälper man ungdomar under 18 år som har utsatts för traumatiska händelser. Alla har sett släktingar eller närstående bli hemlösa eller traumatiserade eller få sina bostäder eller skolor förstörda. Det är den typen av hjälp Sverige ger.

Jag tycker inte att det är rimligt att insinuera att vi borde dra tillbaka stödet till barn och ungdomar, till vattenförsörjning och till att försöka ge hopp om en framtid genom att stödja utveckling av den privata sektorn,

Anf. 63 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Den här interpellationsdebatten kom till därför att jag i likhet med många andra anser att det är viktigt att ta intryck av exempelvis Nordirland. För att komma vidare i fredsprocessen där var man tvungen att ta itu med skolböckerna, där det förekom uppvigling. När man tog itu med det kunde man komma vidare i processen.

Därför, herr talman, har jag tagit upp den här frågan. Hillary Clinton säger att de har tagit upp frågan om skolböckerna med den palestinska myndigheten men att det som oroar är att problemet verkar bli värre. Hon säger att det inte är utbildning som läroböckerna ger de palestinska barnen utan indoktrinering.

Biståndsministern säger att Sverige har en dialog med alla mottagarländer. Då verkar det rent ut sagt dumt att inte ha en dialog om de här sakerna. Jag har läst upp citat efter citat från skolböcker, från den officiella palestinska tv-kanalen och från deras officiella tidning.

Det är rimligt att vi ställer motkrav. Ingen har sagt att Israel är perfekt, i varje fall inte jag. De gör också fel och förtjänar kritik. Men här är vi en stormakt. Vi ger pengar.

Jag tycker absolut inte att vi ska dra tillbaka pengar som går till mat och vatten. Men låt oss diskutera den riktiga frågan, nämligen att de uttalanden man gör har betydelse. Sverige bör så fort som möjligt föra in kriterier i de fortsatta samtalen.

Anf. 64 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Sveriges regering är mycket tydlig i dialogen med företrädare för såväl Palestina som Israel om vikten av att ta avstånd från våld. Alla parter har ett ansvar för att inte bidra till uppvigling, provokationer eller hämnd.

Jag kan inte kommentera vad som står på politiska hemsidor i andra länder eller vad som sägs i tv, men jag kan konstatera att president Abbas alltid har varit tydlig i sitt avståndstagande från våld och att säkerhetssamarbetet mellan Israel och den palestinska myndigheten uppskattas av båda sidor.

Jag vill återvända till barnens situation eftersom ledamoten Oscarsson nämner situationen i skolan. Situationen för barnen i Gaza är helt fruktansvärd i dag. Symtomen hos traumatiserade barn är rädsla och ångest.

På Sidas hemsida finns berättelser om hur barn inte kan lämna sina föräldrar och klamrar sig fast vid dem och plågas av mardrömmar. De här barnen får hjälp av svenska biståndspengar. Det är oerhört viktigt.

Att vi hela tiden har en dialog med andra regeringar och biståndsländer gör att vi har mycket större möjligheter att få länder att stå fast vid att respektera mänskliga rättigheter och avstå från våld. Detta gör vi i allra högsta grad i vår kontakt med Palestina och även med andra biståndsländer.

Det är genom vårt bistånd som vi har en möjlighet att nå fram. Ett ständigt hot om att dra tillbaka bistånd är inte en framkomlig väg. Framför

allt är det de allra svagaste i Palestina som skulle drabbas om vi gjorde någonting sådant.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2014/15:525 om antagningsregler till lärarutbildningen

Anf. 65 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Roger Haddad har frågat mig varför regeringen inte går vidare med att skärpa antagningssystemet till lärarutbildningen, vad regeringen avser att göra med det arbete som redan gjorts på Utbildningsdepartementet och om regeringen har uppfattningen att ett lämplighetstest inte ska införas.

Roger Haddad har vidare frågat mig vilka andra reformer regeringen planerar för att på kort sikt höja kvaliteten inom lärarutbildningen.

När det gäller frågan om att skärpa antagningskraven till lärarutbildningarna har regeringen inte fattat något beslut. Förändringar av det komplexa antagningssystemet för högre utbildning kräver noggrann analys för att klarlägga möjliga konsekvenser, inte minst när det gäller så viktiga utbildningar som lärar- och förskollärarytbildningarna.

Höjda antagningskrav är dock inte det enda sättet att tillförsäkra att de bästa studenterna antas till lärar- och förskollärarytbildningen. Det är minst lika viktigt att göra lärarutbildningen till ett attraktivt utbildningsval för studenter. Då är det viktigt att även diskutera utbildningens innehåll och utformning.

Lärarytbildningen ska ställa krav på studenterna, bedrivs med god pedagogik och på bästa sätt förbereda studenterna för arbetslivet. Det är helt avgörande att utbildningen håller hög kvalitet och efterfrågas på hela arbetsmarknaden.

Försöksverksamheten med lämplighetsbedömning vid antagning till lärar- och förskollärarytbildning pågår. Två lärosäten, Linnéuniversitetet och Högskolan i Jönköping, deltar i verksamheten. Universitets- och högskolerådet, UHR, samordnar försöksverksamheten.

Enligt lärosätenas planering ska lämplighetsbedömningen ligga till grund för antagningen till höstterminen 2016. Därefter ska försöksverksamheten utvärderas, vilket UHR har fått i uppdrag att ansvara för. Resultatet av utvärderingen, som ska vara klar 2018, kommer sedan att ligga till grund för regeringens fortsatta ställningstaganden i fråga om lämplighetsbedömningen.

När det gäller kvaliteten inom lärar- och förskollärarytbildningarna är det en mycket viktig och prioriterad fråga för regeringen. Alla studenter som ska bli lärare eller förskollärare ska ha genomgått en utbildning av hög kvalitet.

Därför föreslog regeringen i vårändringsbudgeten för 2015 en förstärkning av resurserna till lärar- och förskollärarytbildningar och till utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap med 125 miljoner kronor för 2015. Avsikten är att kvalitetsförstärkningen ska fortsätta kommande år.

För 2016–2018 beräknar regeringen 250 miljoner kronor per år för satsningen. Det här är en viktig satsning som kommer att göra det möjligt för lärosätena att höja kvaliteten på bland annat lärar- och förskollärarytbildningarna, exempelvis genom att undervisningstiden för studenterna kan ökas.

Regeringen avser att fortsätta arbetet med att se över hur kvaliteten inom lärar- och förskollärarytbildningen kan stärkas även i andra delar.

Anf. 66 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Helene Hellmark Knutsson för svaret.

Folkpartiet lämnade in interpellationen den 20 april. Den har alltså ingenting att göra med den OECD-rapport som kom i går och som granskar de svenska skolresultaten. Man hade kommentarer bland annat om temat för interpellationen, nämligen Sveriges framtida lärarytbildning.

Många av oss har följt denna fråga under lång tid. Lärarytbildningen reformerades så sent som 2011. När statsrådet nu kommenterar den nuvarande lärarytbildningen är det klart att jag blir nyfiken på om det finns några nya ambitioner eller planer och om det är några ändringar på gång i den delen.

Om jag är rätt informerad har lärarytstudenter inte ens utexaminerats från den nya lärarytbildningen.

Konkret, herr talman, handlar den här interpellationen om två saker.

Folkpartiets och Alliansens aviserade förslag om att höja gränsen för antagning när det gäller högskoleprovet från 0,1 till 0,5 poäng skulle ha trätt i kraft den 30 juni 2015. Är beskedet i dag att det inte blir något ikraftträdande av den viktiga förändringen?

Jag noterar att statsrådet gjorde en hänvisning när det gäller lämplighetstest. Folkpartiet föreslog i regeringsställning att det skulle införas ett slags lämplighetstest på lärarutbildningen för att försöka bidra till ökad genomströmning och inte minst höjd kvalitet i lärarutbildningen. Vi har redan i dag bekymmer när det gäller avhopp. Det är väldigt många som inte ens tar ut sin lärarexamen eller under tiden väljer att sadla om och ta ut någon annan examen än den man planerade för från början.

Parallellt, herr talman, ser vi lärarbrist och fortfarande svag attraktionskraft för läraryrket. Men jag minns i valrörelsen – vi som var kandidater till riksdagen och andra församlingar – att socialdemokratiska företrädare var mycket tuffa i sina krav, inte minst gentemot Folkpartiet, som innehade utbildningsministerposten, och sa att 0,5 poäng var otillräckligt och att 0,9 poäng skulle gälla. Det krävde Ibrahim Baylan och Magdalena Andersson. När det gäller lämplighetstest var det inte bara försöksverksamhet man ville se, utan det skulle vara krav på att varenda lärarstudent skulle genomgå ett lämplighetstest.

Vi kan diskutera gränsen 0,5 eller 0,9 poäng vid urvalet till lärarutbildningen, för där tror jag att vi skulle kunna hitta en gemensam position. Men det är klart att jag blir bekymrad om Socialdemokraterna och regeringen nu ger ett nytt besked – att det blir förändringar tidigast och eventuellt 2018. Är det så jag ska tolka statsrådets svar?

Anf. 67 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack, Roger Haddad, för de mer konkretiserade frågorna!

Det är helt riktigt att det ännu inte finns någon samlad kvalitetsutvärdering av den nya lärarutbildningen. Regeringen avser att lägga fram ett förslag – som just nu är ute på remiss – om ett nytt kvalitetsutvärderingssystem. Det ligger naturligtvis nära till hands att lärarutbildningen är en av de utbildningar som ska kvalitetsgranskas när det har hunnit gå en viss tid, så att man har hunnit examinera en del från den nya lärarutbildningen.

Frågan om antagningspoängen måste sättas in ett betydligt större sammanhang. Det handlar om ett stort avsteg som man gör från hur antagning ska gå till. Som jag sa i mitt inledande anförande är antagningssystemet komplext redan nu. Förändringarna bör inte göras förhastat utan sättas in i ett större sammanhang där man fullt ut kan överblicka konsekvenserna av en förändring.

Beträffande försöksverksamheten med lämplighetstest: UKÄ kommer att följa upp den verksamheten. När den förra regeringen utlyste möjligheten att delta i verksamheten var intresset från lärosätena ganska svalt. Det var tre lärosäten som anmälde sig, varav ett sedan hoppade av när de såg att de inte fick full kostnadstäckning, för det är ett mycket kostsamt system. Ska man göra en reform som kanske kommer att kosta upp mot 250 miljoner kronor måste man veta att det ger den effekt som man vill ha, så jag tycker att det är lämpligt att följa upp försöksverksamheten innan man går vidare.

Anf. 68 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Tack, statsrådet!

Folkpartiet har hela tiden lyft fram vikten av höjd kvalitet och kunskapsfokus i skolan. En viktig och central del är just lärarutbildningen. Den nya lärarutbildningen – med tydligare stadiindelning, fördjupade ämnesinriktningar, lärarlegitimation och lämplighetstest – var några av våra förslag.

Det är intressant att notera att den 18 augusti 2014, inför valet, gick Socialdemokraterna kraftigt ut med dessa krav, som vi egentligen i grunden var överens om. Minimikravet för att antas till lärarutbildningen via högskoleprovet måste skärpas. Vi fick kritik för att 0,5 poäng var för lite. Socialdemokraterna, statsrådets eget parti, ville ha 0,9 poäng som minimigräns för att antas via högskoleprovet, och ni ville till och med gå ännu snabbare fram när det gällde lämplighetstest.

Exakt åtta månader efteråt, i *Ekot* den 18 april, säger statsrådet: Jag har inga planer på att fortsätta den inriktningen, och det blir tidigast och eventuellt i maj 2018. Vad har hänt, så att man från regeringens och statsrådets sida gör en sådan vändning i de här viktiga frågorna?

I går, herr talman, kom en rapport från OECD, hos många svenskar i allmänheten känd för PISA-rapporten. Där kommenteras särskilt just lärarutbildningen. Vi ställer alldeles för låga krav, och det är i princip fritt fram för ”vem som helst” att antas till lärarutbildningen. Den är för splittrad. Den finns på för många orter, på 28 orter. Man föreslår en skärpning, helt enkelt. Inte minst måste Sverige som nation, staten, ställa mycket högre krav på lärarstudenterna, till exempel genom att titta på antagningskraven eller olika typer av tester.

Det statsrådet säger här är att det är ett avsteg från det övriga. Men om det är ett avsteg, varför förde ni fram det så tufft och hårt några veckor under valrörelsen? Nu ändrar ni er. Är ni inte överens i regeringen, eller är regeringen inte överens med stödpartiet i riksdagen? Det vill jag ha svar på.

Sedan, herr talman, säger statsrådet Helene Hellmark Knutsson: Vi måste pröva detta ordentligt. Detta kan vi inte hasta fram.

Men efter många år som skolpolitiker – och nu är jag inne på andra mandatperioden i utbildningsutskottet – kan jag säga: Det är inte första gången man tittar på reformeringen av lärarutbildningen. Detta har utretts upp och ned, fram och tillbaka i många år. Inte minst Långtidsutredningen kommenterade lärarutbildningen, och det kom tydligt fram förslag på att Sverige som nation måste ställa högre krav på dem som ska utbilda våra ungdomar i skolan.

Det är en besvikelse för mig och Folkpartiet om regeringen inte längre har ambitionen att gå fram med detta i samma takt som man aviserade före valet utan eventuellt våren 2018. Då är frågan: Vad beror det på?

Anf. 69 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Roger Haddad upprepar samma frågor, och jag kan naturligtvis ta upp tiden med att upprepa samma svar.

Om man ska ändra i antagningsreglerna är det en stor förändring man gör, där man inte riktigt kan överblicka konsekvenserna om man inte utreder det samlat, vilket jag tycker är självklart att man ska göra.

Försöksverksamhet om lämplighetstest pågår redan. Det kommer att ge oss det kunskapsunderlag som vi behöver för att fortsätta att fatta beslut men också göra den ekonomiska prioritering som ett sådant införande skulle innebära.

Men bara därför att vi väntar på detta väntar vi inte med att höja kvaliteten i lärarutbildningen, utan det är precis det vi har gjort, till skillnad mot Folkpartiet, som inte har lagt några kvalitetspengar på lärarutbildningen. Vi har redan för i år lagt 125 miljoner, som bland annat ska användas till lärar- och förskolläraryrket. Beloppet ska höjas för 2016 och framåt till 250 miljoner.

Det är *en* sak vi kan göra. Andra saker som vi ska göra för att höja kvaliteten i lärarutbildningen är bland annat att stärka VFU, den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. Där pågår försök med övningskolor som UKÄ kommer att utvärdera och följa upp. Det andra som är viktigt är att stärka forskningsanknytningen i utbildningen. När jag är ute på de lärosäten som har lärarutbildning ser jag att det pågår mycket arbete kring detta, för att se till att det blir en starkare forskningsanknytning och en strikt vetenskaplig grund för utbildningen.

Att höja kvaliteten och göra den attraktiv – alla vet att detta är en svår utbildning som förbereder en väl för det yrke man ska ha – kommer också att locka studenter som har goda skolresultat. Sedan ligger det inte bara där, utan vi måste också se till att stärka läraryrkets attraktivitet, för utbildningen ska ändå leda till ett yrke. Där pågår just nu ett arbete, bland annat som aviserat för 2016 en ytterligare satsning på lärarlönerna med 3 miljarder.

Anf. 70 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Det finns en anledning till att jag återkommer till mina frågor i interpellationen, och det är för att statsrådet inte svarar på mina frågor.

När det gäller underlag för att göra ändringar av kraven för antagning till lärarutbildningen har jag i mina inlägg här pekat på flera utredningar, till exempel Långtidsutredningen. Det finns även andra utredningar, och senast i går OECD, som föreslår att Sverige ska höja kraven på dem som ska antas till lärarutbildningen.

Statsrådet kan i sitt sista inlägg svara på om hon tycker att vi ska ha högre antagningskrav. Hon kan ge ett kort svar: ja eller nej.

När det gäller lämplighetstest finns det svårigheter. Det är därför som det pågår en försöksverksamhet. Men det är klart att jag var tvungen att ändå jämföra med den socialdemokratiska finansministerkandidaten och dåvarande skolpolitiska talespersonen som angrep oss för att gå för försiktigt fram. Nu när man har hamnat i regering och till och med har fått ansvar för denna viktiga fråga aviserar man ett eventuellt införande våren 2018. Det är klart att det är en ompositionering av ambitionen.

Kvalitetsinsatserna är viktiga, men vi har faktiskt reformerat lärarutbildningen. Lärarlegitimationen är i sig en kvalitetsförstärkning och kvalitetsmärkning. Förskolläraryrket ändrades, och legitimation för förskollärare har införts. Vi har också satsat pengar på humaniora och samhällsvetenskap. Den informationen har jag. Jag har följt dessa frågor i många år. Men det som var intressant i denna debatt var: Kommer regeringen att införa högre antagningskrav eller inte?

Anf. 71 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Som jag sa kräver ett införande av lämplighetstest i detta fall en uppföljd försöksverksamhet. Om man ska ändra i antagningsreglerna ska man också sätta in det i ett sammanhang och vara säker på att man fullt ut överblickar konsekvenserna av det. Men det hindrar inte regeringen från att fortsätta att verkligen stärka kvaliteten i utbildningen.

Det ska inte bara vara svårt att komma in på utbildningen. Det ska också vara en tuff utbildning att gå igenom som faktiskt ger ett plus i cv:t.

Att vi ska ha en lärarutbildning av allra högsta kvalitet hoppas jag är någonting som vi delar, både Folkpartiet och de övriga partierna i den här riksdagen.

Men jag kan bara konstatera att man inte tillförde några extra kvalitetsmedel i budgetförslagen från de borgerliga partierna. Det gör däremot regeringen.

Att stärka kvaliteten är prioriterat. Det ska, som sagt, göras bland annat i form av kvalitetspengar. Men det handlar också om att stärka den verksamhetsförlagda delen av utbildningen och att stärka forskningsanknytningen i utbildningen.

Det finns redan utvärderingar gjorda om att detta är några av de saker som vi behöver jobba med. Det kan vi börja göra redan nu, och vi har också satt igång ett arbete om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2014/15:416 om Parkeringsutredningen

Anf. 72 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Erik Andersson har frågat mig hur jag ser på de förslag som presenterades i Parkeringsutredningen och vad jag ämnar göra inom parkeringsområdet.

I december 2004 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en bred översyn av bestämmelserna inom parkeringsområdet. I utredningens uppdrag ingick även att utarbeta förslag till den reglering som bedömdes nödvändig. Huvudsyftet för utredningen var att förenkla, modernisera och effektivisera regelverket. Parkeringsutredningen överlämnade sitt slutbetänkande till regeringen i december 2006.

I betänkandet föreslogs bland annat att den icke straffrättsliga regleringen för beivrande av felparkering skulle läggas samman till ett enhetligt sanktionssystem vilande på civilrättslig grund.

Utredningen föreslog även att polismyndigheterna inte skulle handlägga ärenden om felparkeringsavgifter samt att polisen inte längre skulle utfärda parkeringsanmärkningar.

Under remitteringen av utredningens förslag inkom många synpunkter på utformningen av förslagen. Efter remissbehandlingen av betänkandet valde regeringen att inte gå vidare med huvuddelen av utredningens förslag. Regeringen har senast redogjort sitt ställningstagande om Parkeringsutredningen i budgetpropositionen för 2015.

Anf. 73 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag tackar infrastrukturministern för svaret.

Man kan säga att vi i Sverige har två system när det gäller parkering. Vi har ett civilrättsligt system och ett offentligrättsligt system. Det innebär att det på gatumark är trafikförordningen som gäller först och främst, där det finns generella regler om parkering. Sedan kan kommunerna besluta om en särskild trafikföreskrift för parkeringsbestämmelser. När det är fråga om privat mark eller kvartersmark, som man brukar säga, är det markägaren som får besluta vilken reglering som ska gälla just på den delen.

Som tur är använder man sig av samma vägmärken, och de privata bolagen får inte ta ut en högre kontrollavgift än vad som har beslutats för den delen i kommunen. Det är kommunfullmäktige i varje kommun som beslutar om olika nivåer. Detta är bra.

Jag förstår givetvis att det har kommit en del synpunkter på Parkeringsutredningen. Ett förslag var att man skulle klampa felparkerade bilar. Men vitsen med parkeringsbestämmelserna är oftast att man ska få bort bilarna. Då är det inte bra att klampa dem eftersom de då blir kvar på samma plats. Det skulle inte öka framkomligheten, vilket man vill uppnå.

Jag tror också att det är bra att Trafikverket driver in dessa felparkeringsavgifter när det gäller det offentligrättsliga systemet, eftersom det underlättar för många kommuner att det inte behöver byggas upp 290 olika system.

Det finns dock en fråga som jag tycker att det är bra, dels ur ett intressekonfliktperspektiv, dels för att öka trovärdigheten i fråga om de privata parkeringsbolagen när det gäller privat kvartersmark, att utredningen tog upp. Det är frågan som handlar om när någon bestrider en kontrollavgift. Som det ser ut i dag är det de privata bolagen som själva får avgöra ärendet – om man har gjort fel eller inte. Det kan ha varit felskyllning eller någon reglering som inte stämt överens med lagstiftningen. Visserligen behöver man inte betala in själva avgiften förrän frågan har lösts. Exempelvis kan man gå till domstol i ett enkelt förfarande. Men det finns en intressekonflikt här, nämligen att det är bolagen själva som avgör vad som är rätt och fel.

I utredningen föreslogs en annan instans, liknande Allmänna reklamationsnämnden, som man kallade parkeringsnämnden. Besluten skulle inte vara bindande att följa. Men precis som i Allmänna reklamationsnämnden följer de allra flesta bolag de beslut som fattas där. Det skulle vara normgivande och bra för hela parkeringsbranschen. Jag tror också att det skulle öka trovärdigheten för hela branschen.

När man parkerar fel där ett offentligrättsligt system gäller är det inte kommunen själv som avgör om man har gjort rätt eller fel, utan ärendena går till polisen. Det tror jag är sunt för hela trovärdigheten.

I svaret från infrastrukturministern hänvisar hon till ställningstagandet om Parkeringsutredningen i budgetpropositionen. Där skriver man att övriga delar av Parkeringsutredningen tas upp i samband med att reglerna om parkeringsövervakning i framtiden ses över.

Då undrar jag givetvis: När i framtiden kommer det att ske?

I detta anförande instämde Erik Ottoson (M).

Anf. 74 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Delar av de förslag som Parkeringsutredningen kom med har genomförts, inte som en direkt konsekvens av eller i direkt anslutning till Parkeringsutredningen men på andra sätt. Bland annat har man nu möjligheter att stoppa så kallade målvakter genom att man kan beslagta en bil för icke betalda felparkeringsavgifter och så vidare. En rad av de åtgärder som föreslogs har alltså vidtagits.

I de delar som Erik Andersson lyfter fram i interpellationen och i sitt inlägg fanns det ett antal förslag, precis som beskrivs här. Problemet med dem var bara att en ovanligt samstämmig remissinstanskår avvisade dessa förslag.

Det var 2004, under Ulrica Messings tid som infrastrukturminister, som utredningen tillsattes. Det var sedan Åsa Torstensson som 2006 tog emot utredningen och remitterade den. Den har också passerat Catharina Elmsäter-Svärd under hennes tid som infrastrukturminister. Båda dessa infrastrukturministrar och regeringar har gjort bedömningen att detta inte är förslag som skulle vara lämpliga att genomföra. Den nuvarande regeringen gör ingen annan bedömning av saken.

I dagsläget finns det från regeringens sida inga planer på att göra någon större översyn av parkeringsfrågorna. Även om de problem som en gång i tiden föranledde Parkeringsutredningen fortfarande föreligger gör regeringen bedömningen att problemen inte är av sådan art att tänkbara lösningar inte ligger inom så nära räckhåll att vi anser att det är angeläget att just nu sätta tänderna i den här frågan igen.

Anf. 75 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! I Sverige finns det tusentals parkeringsvakter som gör ett väldigt bra jobb för att förbättra framkomligheten och trafiksäkerheten i landet. Men att vi har två system kan ju förvirra en del för medborgarna.

I det offentligt rättsliga systemet är det kommunerna själva som beslutar om vilka regler som ska gälla. Om man anser att felparkeringsavgiften inte är riktig kan man överklaga den till polisen. Sedan kan man gå vidare till tingsrätten. I det fallet behöver medborgaren inte betala mer än avgiften för felparkeringsanmärkningen.

Om man anser att någonting har gjorts fel i det civilrättsliga systemet måste medborgaren först kontakta bolaget och bestrida avgiften. Sedan kan man gå vidare till tingsrätten. Då måste medborgaren betala de rättegångskostnader som kan uppstå. Därför är det nog inte så få medborgare som drar sig för att få rätt i dessa ärenden när det gäller civilrättslig parkering på kvartersmark.

Då undrar jag om infrastrukturministern särskilt har behandlat frågan om parkeringsnämnden och kommit fram till att förslaget inte var så bra. Du tog upp andra bra förslag som man har beslutat om. Det gäller exempelvis problemet med många målvakter inom det här området. Nu har myndigheterna möjlighet att beslagta bilarna om de har ett värde över 5 000 kronor – om jag inte minns helt fel – för att få in de pengar som man är skyldig till det offentliga.

När det gäller den civilrättsliga parkeringen undrar jag: Har man funderat på just parkeringsnämndsfrågan, om det är ett bra förslag eller har man funderat på något annat i den riktningen? Eller tycker man att det är bra att de privata parkeringsbolagen själva kan avgöra om man har gjort

rätt eller fel? Som jag sa finns det en intressekonflikt här eftersom bolagen är beroende av de intäkter som de får in via kontrollavgiften.

Anf. 76 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Som jag nämnde i mitt första inlägg har frågan beretts av två tidigare regeringar, först av den borgerliga regeringen 2006–2010 och sedan av den borgerliga regeringen 2010–2014. Båda dessa regeringar valde att inte gå vidare med de delar av förslaget som Erik Andersson nämnde i sitt inlägg. Det främsta skälet har varit att dessa åtgärder har mött väldigt stark kritik från många tunga remissinstanser.

Det innebär också att även om infrastrukturministern skulle tycka att det här var en fantastiskt bra idé, så är jag väldigt tveksam till om ett sådant förslag skulle få gehör i Sveriges riksdag där majoriteten ju ser ut som den gör.

Det är möjligt att Erik Andersson har andra uppgifter om hur frågan har hanterats eller borde ha hanterats än vad jag har. Under den tid som jag har innehaft det här ämbetet har jag inte haft anledning att fördjupa mig i Parkeringsutredningen eftersom den har varit avförd av två tidigare regeringar. Den nuvarande regeringen har bara noterat att de förslag som fanns i Parkeringsutredningen inte är lämpliga att genomföra. Med det har jag låtit mig nöja, och jag tänker nog fortsätta med det.

Anf. 77 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag förstår att det har varit två regeringar som har tyckt att det finns vissa problematiska delar i Parkeringsutredningen, så de har valt att inte gå vidare. Men jag ställer interpellationen här i dag och i år, och då är det den här regeringen som ska svara på frågan. Därför tänkte jag att man kunde få ett svar på om infrastrukturministern är beredd att gå vidare med inrättandet av en parkeringsnämnd som objektivt och opartiskt kan sätta kan ta ställning om man anser sig ha blivit felaktigt lappad med en kontrollavgift. Om de privata bolagen själva ska få avgöra dessa ärenden ställer det ganska höga krav på en enskild medborgare att gå vidare till tingsrätten och betala rättegångskostnaderna om han eller hon förlorar målet.

Därför undrar jag om den nuvarande regeringen är beredd att ens titta på frågan om parkeringsnämnd och se om det finns en möjlighet att inrätta en sådan. Jag vet inte om det har funnits så mycket kritik från remissinstanserna mot just parkeringsnämnden, men det är möjligt. Jag tycker inte att det är bra system där den dömande makten ska utövas av den som utför något, att den ska avgöra om man har gjort fel. Det bör vara en opartisk instans som utreder. Efter det – om den instansen inte dömer till ens favör – skulle man kunna gå vidare till tingsrätten. Jag tror också att tingsrätten då skulle få färre ärenden, så att den kan syssla med andra viktiga mål i samhället.

Jag vill givetvis tacka infrastrukturministern för svaret, och jag hoppas på ett positivt svar när det gäller just parkeringsnämnden.

Anf. 78 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Som jag sa i mitt första inlägg finns det i dagsläget inga planer från regeringens sida att vare sig lyfta fram de förslag som fanns i Parkeringsutredningen eller att gå vidare med parkeringsfrågan. De förslag

som lämnades av Parkeringsutredningen var just de förslag som kraftigt avvisades från remissinstanserna, och det inbegriper även det här förslaget om parkeringsnämnd.

Det är möjligt att det förslaget kan återkomma i en annan form eller i ett annat skede, men för ögonblicket är det inte aktuellt att ta upp det igen. Där gör vi precis samma värdering och bedömning som två tidigare regeringar har gjort.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2014/15:444 om Västra länkens betydelse för Umeås utveckling

Anf. 79 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Edward Riedl har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att Västra länken i Umeå kommun ska färdigställas så snart som möjligt och när jag bedömer att den kommer att stå klar.

Umeåprojektet är ett projekt som många följer med intresse. Den 16 december 2014 fattade Trafikverkets enhet Juridik och Planprovning beslut om att återförvisa Trafikverket Region Nords begäran om fastställelse av arbetsplanen för delen som omfattar Västra länken. Motivet som framfördes var att arbetsplanen inte uppfyllde de formella krav som ställs i planprocessen.

Trafikverket arbetar nu med att ta fram nytt och kompletterande underlag för den Västra länken i Umeå. Detta arbete måste få ske enligt de regler som följer av väglagen med framtagande av planer, miljökonsekvensbeskrivningar och med den skyldighet som finns att hålla samråd. Det är viktigt att Trafikverket genomför planeringsprocessen på ett korrekt sätt och att beslutsunderlaget blir fullgott. Som ansvarigt statsråd är jag förhindrad att närmare kommentera det pågående myndighetsarbetet, inklusive upprättandet av tidsplaner.

Anf. 80 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Umeå är Norrlands största stad och över tid en av Sveriges snabbast växande städer. I centrala Umeå är luftkvaliteten mycket dålig till följd av stora trafikflöden, inte minst från den tunga trafiken.

I dag är två tredjedelar av ringleden runt Umeå färdigbyggd och invigd, och folk kan köra där i dag. Det som saknas är just Västra länken som jag ställde frågan till ministern om.

Den 16 december 2014 – alltså precis före jul föregående år – meddelade Trafikverket att projektet kommer att försenas på grund av formella brister i underlaget. Så långt har vi samma bild.

Det finns en bred politisk enighet i Umeå om den dragnings som är bäst. Trafikverket har samma uppfattning. Alliansregeringen hade samma uppfattning. Allt borde därmed ha varit frid och fröjd och ringleden färdig att byggas.

Att utreda andra alternativ kommer bara att försena färdigställandet av ringleden runt Umeå. Under tiden fortsätter luftkvaliteten i de centrala

delarna av staden att vara mycket dålig, vilket drabbar hälsan hos de människor som vistas där.

Jag ställde två frågor till infrastrukturministern. Den första var: Vilka åtgärder tänker statsrådet vidta för att Västra länken i Umeå kommun färdigställs så snart som möjligt? Som svar på den frågan konstaterar statsrådet att hon och andra följer frågan med intresse.

Den andra frågan var: När bedömer statsrådet att Västra länken i Umeå kommun kommer att stå klar? Det väljer statsrådet att inte svara närmare på.

Jag skulle gärna vilja att statsrådet kommenterade hur hon ser på sin egen roll i det här, om det finns möjligheter för infrastrukturministern att påverka ärendet i positiv riktning.

I detta anförande instämde Erik Ottoson (M).

Anf. 81 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tror nog att Edward Riedl känner till att vi i Sverige har en ordning där statsråd inte har rätt att lägga sig i handläggningen av enskilda ärenden vid de statliga myndigheterna. Det här är ett typiskt exempel på ett enskilt ärende hos en statlig myndighet. Det innebär att jag som statsråd varken har möjlighet eller rätt att gå in och styra hur ärendet ska hanteras av Trafikverket.

Vi skriver regleringsbrev till Trafikverket. Vi ger uppdrag till Trafikverket. Vi skriver också instruktioner till Trafikverket och till de andra statliga verken. Men vi deltar inte aktivt i handläggningen av enskilda ärenden. Eftersom det här är ett ärende som är under beredning och under arbete vid Trafikverket avvaktar jag som statsråd den processen, att den har sin gång enligt de lagar, regler och föreskrifter som det förväntas att den ska ha.

Det är Trafikverket som, när det gäller juridik och planprövning, har att säkerställa inte bara att vissa instanser är överens utan också att planläggningen skett enligt konstens alla regler. Enheten har poängterat att så inte har skett i det här fallet, och därför har man återförvisat planen för fortsatt utredning.

Hur lång tid det kommer att ta vågar jag inte svara på. Den frågan får Edward Riedl gärna ställa till Trafikverket, för det är de som handhar den. Det finns ingen politisk motvilja eller liknande från regeringens sida mot att projektet ska färdigställas, men handläggningen svarar Trafikverket för.

Anf. 82 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Jag har fått bra svar av ministern. Nuvarande regering kommer inte att aktivt motarbeta färdigställandet av ringleden runt Umeå. Det är jag väldigt glad för, och jag hade givetvis inte heller trott att ministern skulle framföra den typen av ståndpunkter.

Jag skulle ändå vilja fråga statsrådet om hon tycker att nuvarande situation är bra, att det är okej att Trafikverket hanterat frågan på sådant sätt att det försenar färdigställandet av ringleden och drabbar människors hälsa på det sätt det gör. Finns det någonting som ministern tycker att hon skulle kunna göra för att nuvarande situation snabbt ska lösas och vi kan färdigställa ringleden? Givet all fakta som finns på bordet kommer

dragningen av ringleden runt Umeå aldrig att få någon annan geografisk placering än den som anges i det redan färdigställda förslaget. Det här tar tid helt i onödan.

Min fråga till statsrådet är, trots allt: Anser hon att hon på något sätt kan bidra till att lösa detta?

Anf. 83 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det regeringen eller riksdagen kan göra är att ändra de förordningar som styr planverksamheten eller de lagar som styr vilka delar som ska vara uppfyllda i en plan för att den ska anses vara upprättad i enlighet med de regler som finns.

Jag tycker att det är bra när Trafikverket tar fram planer i enlighet med de processer som är föreskrivna och därmed lämnar ifrån sig planer som är färdigberedda. Det är bra när det fungerar så. Jag ska lägga till att det i det här fallet har tillkommit delar beträffande hur den här typen av ärenden ska hanteras, och processen har förändrats över tid. Det har nog bidragit till att det inte har blivit rätt hela vägen.

Som statsråd har jag inte en så stark önskan att få träffa ledamöterna i konstitutionsutskottet att jag tänker ge mig in och detaljstyra hur framdriften av ett enskilt ärende vid Trafikverket ska gå till.

Anf. 84 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Jag får tacka ministern för de svar jag fått och för den diskussion vi haft. Jag tycker dock att det är tråkigt att ministern ser sina möjligheter som så väldigt begränsade när det gäller att påverka det här ärendet i någon form av positiv riktning. Vi får väl ta diskussionen med Trafikverket, Umeå kommun och så vidare. Det tycker jag är tråkigt. Jag hade hoppats att ministern ansett sig kunna bidra mer till att den situation som i dag råder i Umeå inte ska fortgå alltför länge.

Jag har inget ytterligare att tillägga utan tackar för den diskussion vi haft.

Anf. 85 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Ibland kan jag önska att jag som minister hade fler verktyg i min verktygslåda och att jag kunde göra direktingripanden i enskilda ärenden. Men vi har den ordning som vi har i Sverige, och jag tycker att den i grunden är ganska klok. Regeringen styr myndigheterna, men myndigheterna agerar självständigt och under ansvar för att genomföra det arbete de har att genomföra på regeringens uppdrag.

Även om det i enskilda fall kan upplevas som frustrerande tror jag att det på det stora hela gagnar Sverige och Sveriges medborgare att man vet att myndigheterna agerar utifrån sitt övergripande uppdrag och inte beroende på vilket intresse ministern eventuellt visar för enskilda objekt. Även om det är frustrerande i det enskilda fallet tror jag att det långsiktigt trots allt är en klok ordning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 18.56 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna i väntan på att statsrådet Mehmet Kaplan (MP) skulle infinna sig i kammaren för att lämna svar på interpellation 2014/15:533.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.58.

Svar på
interpellationer

§ 20 Svar på interpellation 2014/15:533 om robustheten i det svenska telenätet

Anf. 86 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Ursäkta att jag kom för sent!

Erik Ottoson har frågat mig om jag haft någon dialog med branschföreträdare om robustheten i det svenska telenätet. Han har även frågat om jag anser att ett samarbete mellan en statlig myndighet och branschens operatörer kan innebära att myndigheten i fråga helt väljer att bortse från de synpunkter deras "samarbetspartner" framställer. Erik Ottoson har slutligen frågat mig om jag på något sätt avser att vidta några åtgärder inom ramen för min tjänsteutövning i syfte att komma till rätta med den situation som beskrivs i interpellationen och därmed bespara konsumenterna onödiga kostnadsökningar som inte för med sig någon ökad robusthet i nätet.

Telenätens robusthet och tillförlitlighet blir allt viktigare i takt med att samhället blir mer digitaliserat. Pålitliga elektroniska kommunikationer är i dag en förutsättning för såväl enskilda hushåll som för näringslivet samt vid upprätthållandet av samhällsfunktioner.

Post- och telestyrelsen utför ett viktigt arbete inom detta område. PTS har att förhålla sig till riksdagens mål om att "elektroniska kommunikationer ska vara effektiva, säkra och robusta samt tillgodose användarnas behov. De elektroniska kommunikationerna ska i första hand tillhandahållas genom en väl fungerande marknad, men staten ska ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden." PTS måste således göra en balanserad avvägning som tar hänsyn till olika mål och intressen.

PTS har föreslagit föreskrifter om krav på driftssäkerhet i syfte att bland annat förtydliga vilka tekniska och organisatoriska åtgärder som tillhandahållare ska vidta för att säkerställa rimlig nivå av driftssäkerhet vid tillhandahållande av allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster i enlighet med lagen om elektronisk kommunikation, LEK. I samband med att dessa föreskrifter träder i kraft ska de befintliga allmänna råden på området upphävas.

PTS har en ständig dialog med branschen om robusthet i det svenska telenätet, främst genom Driftsäkerhetsforum, ett forum där PTS och marknadens aktörer träffas för diskussioner om frågor som rör driftssäkerhet i elektroniska kommunikationer. De aviserade föreskrifterna

och deras konsekvenser har diskuterats under två år, bland annat inom ramen för Driftsäkerhetsforum men också på andra sätt.

Ett konsoliderat förslag till föreskrifter om driftssäkerhet remitterades i början av året. Remissinstanserna har fått möjligheter att framföra ytterligare synpunkter på ett reviderat förslag. PTS har vad jag erfarit under remissbehandlingen redan beaktat många synpunkter.

Regeringen har förtroende för att PTS kommer att, liksom annars, göra en välvägd bedömning innan de fattar beslut om föreskrifterna. PTS är självständig i sin myndighetsutövning, och som statsråd varken kan eller ska jag föregripa de bedömningar som myndigheten gör.

Anf. 87 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Välkommen till kammaren, statsrådet! Jag hoppas att du hinner fånga andan ett ögonblick medan undertecknad kommenterar svaret en aning.

Jag tackar för svaret och vill visa min uppskattning för att det har skett en del i statsrådets hållning sedan vi senast sågs i den här frågan. Jag vill också visa min uppskattning för att man nu från regeringens sida börjat fördjupa sin analys vad gäller vikten av att ha en politik för ett robust svenskt telenät.

Det handlar inte bara om telefonförbindelser. Det handlar som bekant också mycket om internet och andra tjänster som tillhandahålls, såsom säkerhetslarm för personer med nedsatt rörlighetsförmåga som kan komma i behov av hjälp i sina hem och så vidare. Ett exempel är min 92-åriga farmor. Hon kanske i och för sig har tryckt på larmet fler gånger av misstag än då det varit nödsituationer, men det är fortfarande självfallet oerhört viktigt att man når fram när det väl behövs.

Det som är oroväckande i den situation som vi har nu är att Post- och telestyrelsen har valt att fokusera sitt arbete på detaljerade krav på exakta tekniska lösningar för den så kallade robustheten. När branschdeltagare som arbetar på marknaden har tittat på detta har de sett att förslagen på tekniska specificeringar inte har varit någonting som man upplever skulle ge någon reell förbättring av robustheten. Däremot är de väldigt dyra.

I stället för att sätta upp mål att uppnå avseende funktionalitet och robusthet har Post- och telestyrelsen valt att ställa krav på tillvägagångssätt för hur man ska uppnå mål. Det här står lite grann i kontrast mot vad vi är vana vid från politiskt håll beträffande vilka krav man ställer på folk som ska utföra en viktig tjänst. Det viktiga måste ju vara att man uppnår målet om ett robust svenskt telenät, snarare än att man uppnår mål om ett visst antal dieselaggregat, ett visst antal parallella kablar och så vidare.

Statsrådet och jag har tidigare varit överens om att varken han eller jag ska släppas in i de tekniska detaljerna. Jag tror att det fortsatt är av godo. Jag tror också att det kan finnas skäl att överväga huruvida Post- och telestyrelsen ska tillåtas gå in i de tekniska detaljerna. Det är en styrningsfråga vilka befogenheter regeringen ger till sina myndigheter.

Därför blir min fråga till statsrådet, om han nu hunnit hämta andan, huruvida han som statsråd avser att vidta några åtgärder vad gäller Post- och telestyrelsens befogenheter och möjligheter att detaljreglera exakt var det ska stå ”dieselaggregat” i stället för att reglera vilken funktion som ska uppnås för kundens del. Det måste ändå vara det som är det viktiga för

konsumenterna, för robustheten och för den samhällsfunktion som de här entreprenörerna utför.

Anf. 88 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar Erik Ottoson så mycket för följdfrågorna.

Vi är absolut överens om att vi bör hantera den här frågan översiktligt. I grunden är det en fråga som är till nytta för Sverige som nation och i yttersta fall för slutkunderna.

När det gäller motivet för föreskrifterna – det här är tekniskt, som Erik Ottoson sa, och vi håller det på en översiktlig nivå – är det viktigt att veta att samhället är väldigt starkt beroende av elektroniska kommunikationer, samtidigt som marknaden och tekniken fortsätter att utvecklas. Detta gör att PTS ser behov av att revidera nuvarande allmänna råd och förtydliga kraven i föreskrifterna. Hur detaljerade kraven ska vara är någonting som jag som statsråd har svårt att påverka, annat än i det årliga arbete som vi gör för att hantera myndigheternas arbete.

Men om man tittar på detaljerna tycker jag i alla fall att vi måste vara överens om målen för föreskrifterna och vilken av de olika ingångarna som man behöver fokusera på, som Erik Ottoson är inne på. Om man då tittar på delmålen för föreskrifterna kan man se att de ska säkerställa att en grundläggande nivå av driftssäkerhet upprätthålls i nät och tjänster. Det är en ingång. En annan handlar om att tydliggöra reglerna och precisera dessa för berörda operatörer. En tredje handlar om att skapa en ökad tydlighet för samhällsviktiga konsumenter om vilken den grundläggande nivån är för att dessa ska kunna upphandla den nivå som de behöver för sin verksamhet. Det här tredje ligger närmast det som Erik Ottoson tar upp.

Jag måste vidhålla att jag som statsråd inte ska gå in på en detaljnivå som jag inte kan och bör hantera. Att Erik Ottoson som riksdagsledamot lyfter frågan ligger däremot helt och fullt inom ramen för det riksdagen har att hantera, för då kan frågan belysas. Myndigheten, som naturligtvis också följer denna debatt och diskussion, har möjlighet att ta in frågan, och vi som regering kan inkludera detta nästa gång vi tillhandahåller underlag för vad myndigheten ska jobba med under kommande år.

Men återigen: Att gå in på en sådan detaljnivå låter sig inte göras för mig som statsråd.

Anf. 89 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Vi hamnar ofta i en ordväxling i debatten som utmynnar en lektion statskunskap och var någonstans gränsen för ministerstyre går. Jag tror att de flesta av oss avhandlade det i kursen samhälle A på gymnasiet. Jag tror att vi är överens om var den gränsen går.

Det gör att statsrådet har ett stort ansvar för vilka befogenheter som myndigheterna ges. Frågan blir i förlängningen: Ska en myndighet ha befogenheten att gå in och säga att här ska stå ett diesellaggregat, och det ska betalas av teleoperatör? Är det den detaljnivån våra myndigheter ska ägna sig åt? Jag tvivlar på det.

Det ska dessutom sägas att den samrådsprocess som statsrådet hänvisar till mellan Post- och telestyrelsen och de entreprenörer som finns på området beskrivs av statsrådet främst ur Post- och telestyrelsens perspektiv. Det är helt riktigt i sak utifrån hans roll som statsråd. Vi har

dock som politiker, oavsett vad vi har för delar av regeringsformen att förhålla oss till, ett ansvar att försöka se hela verkligheten.

Där har vi egentligen en enig bransch som är oerhört besviken över den bristande dialog som har förevarit med Post- och telestyrelsen. Om jag är korrekt underrättad har branschen så sent som den 27 april i år bett om ett möte med Post- och telestyrelsens generaldirektör, och han avböjde. Det är för mig ett orostecken på hur det hanteras.

Det huvudsakliga är att vi alla får en mobiluppkoppling i handen, precis som statsrådet nu förmodligen använder sig av, och en ordentlig och robust kontakt med telenätet oavsett var någonstans i landet vi befinner oss. Vi kan ägna oss åt täckningskrav på landsbygden, hastighetsdimensioneringar och mål för det. Men det är så att våra teleoperatörer tvingas att lägga pengar på saker som är verkningslösa.

Enligt dem själva är det 1–2 procent av tidigare problem med robustheten i nätet som skulle lösas av det som Post- och telestyrelsen nu föreslår. Det ligger på en sådan detaljnivå att man egentligen inte når det övergripande målet. Om statsrådet och jag är överens om att det är det övergripande målet som spelar roll finns det skäl att statsrådet skickar en tydlig signal här i dag att våra myndigheter ska ha det för ögonen.

Det ligger inom ramen för vad han har möjlighet att göra som statsråd genom generella direktiv. Jag ser fram emot det årliga arbetet med att ge direktiv till myndigheterna som han talar om och hur tydlig regeringen där kommer att vara med att det är målet som är det viktiga och inte medlen.

Jag är orolig för inte bara min egen utan många andras telefonräkning. Det är inte på skattebetalarnas eller på Post- och telestyrelsens generaldirektörs nota det kommer, utan det är vi som betalar räkningen. Det hade varit illa nog om det landade hos skattebetalarna. Men nu landar det på alla som har ett vanligt teleabonnemang. Det är verkningslösa åtgärder till väldigt stora belopp. Det är oroväckande, herr talman.

Anf. 90 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack så mycket, Erik Ottoson, för en mycket tydlig och värtalig beskrivning av problematiken i grunden. Även om jag inte vill polemisera med inledningen av det Erik Ottoson sa handlar det i grunden om vilka olika roller vi har i statsadministrationen.

Själva grunden för att jag som statsråd leder regeringens arbete inom det område som innehåller mina portföljer innebär också ett ansvar för myndigheter. Samtidigt har vi myndigheterna som har ett ansvar för sina respektive områden. Det gäller särskilt en myndighet som har en tillsynsroll och behöver det oberoendet för att kunna fatta de beslut som avser att hantera alla inom dess kompetensområde förekommande utmaningar.

Vad säger LEK, lagen om elektronisk kommunikation? Den säger att den som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa att verksamheten uppfyller rimliga krav på driftssäkerhet. Det är grundtexten.

Vi vet att 2007 – det vill säga under förrförra mandatperioden – utfärdade den myndighet som vi diskuterar allmänna råd om god funktion och teknisk säkerhet samt uthållighet och tillgänglighet vid extraordinära

händelser i fredstid. De allmänna råden grundade sig på den dåvarande bestämmelsen om driftssäkerhet i LEK.

Detta är ingenting nytt. Enligt förordningen om elektronisk kommunikation får PTS utfärda föreskrifter om på vilket sätt skyldigheten ska fullgöras. Det är helt inom ramen för vad myndigheten ska göra. Själva grunden är arbetet med att utforma föreskriften, och det har pågått under drygt två års tid. PTS har inte fattat något beslut om föreskrifterna. Enligt dess planering ska dessa vara klara och träda i kraft nu vid halvårsskiftet mellan juni och juli månad i år, och det finns en övergångstid på fem år.

Med allt detta i beaktande måste vi erkänna den utmaning som finns i att vi har blivit alltmer beroende av elektroniska kommunikationer. Jag vet att varken jag eller mina företrädare skulle vilja stå där när myndigheten utifrån en politisk ingång har valt att låta bli att försöka förutse de utmaningar som möter när vi hamnar i olika typer av extraordinära händelser.

Det måste vara myndighetens roll att göra den typen av scenarieövningar att den kan försöka förutse vad som kan hända. Vi brukar tala om svarta svanar i krishantering. Vi måste kunna se det oförutsedda. Det ligger i sakens natur att vi som politiker kanske inte är de som är bäst lämpade att försöka förutse detta, utan det finns experter.

Varken Erik Ottoson eller jag är experter inom området som vi nu diskuterar. Det är möjligt att Erik Ottoson har expertkunskaper inom detta område. Men jag vet att det sitter många experter på PTS och jobbar med frågan. Det ska dessutom vara teknikneutralt, konkurrensneutralt och syfta till att vi som nation har en god förberedelse för att kunna hantera alla eventualiteter. Sedan kommer svarta svanar ändå att uppstå. Då kommer vi att häpna och tänka: Varför tänkte vi inte på det? Det scenariot hoppas vi att vi inte behöver stå inför.

Anf. 91 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Min gamla professor i statsvetenskap brukar säga: Det finns ingen som älskar regeringsformen så mycket som ett statsråd i en jobbig interpellationsdebatt. Det visar sig lite grann. Nu är vi tillbaka i regeringsformen. Det är vi som stiftar lagarna här, och det är statsrådet som har till uppgift att bereda lagförslag för oss här i riksdagen att bereda.

Alla de lagar han läste upp här – möjligen med undantag av regeringsformen, den är lite svårare att reglera – har han möjlighet att lägga fram förslag på förändringar i. Det var där min fråga tog sin utgångspunkt. Är det rimligt att man har möjlighet att föreskriva om exakt var dieselaggregat ska stå, var kablar ska dras och ligga dubbelt och så vidare?

Statsrådet använder begreppet teknikneutral. Det är jättebra! Det är precis det som jag är ute efter, teknikneutrala krav. Sätt ett skarpt krav i form av en procentsats: Så här bra robusthet ska vi ha i telenätet. Men det som just nu håller på att ske är att vi har en statlig myndighet som går in i detaljer och styr saker som kommer att bli väldigt dyra för konsumenten, och jag fruktar också dyrt för statsrådet rent politiskt.

Apropå var man vill stå rent politiskt och ha fingrarna i syltburken någonstans: Jag tror inte att det skulle gynna någon att vi möjliggör för våra myndigheter att gå in och göra detaljregleringar i sådant som inte når nytta men som kostar vanliga konsumenter pengar. Sedan är jag överens

med statsrådet om i princip allt annat. Han förstärker mina argument om detta med målstyrning. Men nu har vi en myndighet som ägnar sig åt detaljstyrning i medel och inte i mål.

Där har statsrådet ett ansvar när han ska vara med om att skriva regleringsbrev nästa gång och i annan eventuell styrning av myndigheten. Det finns det som kallas lunch. Det fick jag också lära mig på statsvetenskapen. Det finns möjligheter för statsrådet att agera. Är han villig att ta de möjligheterna?

Anf. 92 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack för uppföljningsfrågorna, Erik Ottoson! Naturligtvis har vi ett ansvar för att hantera en väl avvägd statsadministrativ styrning. Det handlar i grunden om en oerhört viktig myndighet som gång efter annan har pekats ut som en av de mer kritiska myndigheterna när det gäller att upprätthålla en god balans mellan den tillit till staten som medborgarna har att förlita sig på och möjligheten att tillhandahålla ett balanserat underlag för marknaden.

Utifrån det jag har sett när det gäller hur PTS har jobbat genom åren och i form av svar som tidigare statsråd med ansvar för området har uttryckt är det min övertygelse att det är en myndighet som har expertkunskapen, en myndighet som vi har ett stort förtroende för och en myndighet som kommer att, liksom annars, göra en väl avvägd bedömning innan de fattar beslut om föreskrifterna. Det är, som jag sa i mitt tidigare inlägg, viktigt att veta att det inte har fattats något beslut inom området ännu.

PTS är självständigt i sin myndighetsutövning. Det är absolut inte – missförstå mig inte där – en lektion i statsvetenskap. Det handlar om en elementär ingång till att statsrådet inte lägger sig i myndighetens utövning på annat sätt än det som är tydligt fastslaget. Vi varken ska eller kan ingripa i den typen av frågor som myndigheten gör i bedömningsskålen.

Det här är något som jag tar med mig. Frågan är inlämnad. Vi har debatterat den – den finns alltså på riktigt. Och jag tar den med mig till departementet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2014/15:501

Talman meddelade att socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S) på grund av sjukdom var förhindrad att vid dagens sammanträde besvara interpellation 2014/15:501 av Lotta Finstorp (M) om hälsoeffekter av slopandet av den bortre tidsgränsen.

§ 22 Svar på interpellation 2014/15:470 om statlig verksamhet på landsbygden

Anf. 93 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Sten Bergheden har frågat landsbygdsminister Sven-Erik Bucht vad som görs för att landsbygdskommunerna ska utvecklas och huruvida det är rätt väg att gå att flytta statlig verksamhet från glesbygd och mindre orter. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag svarade för några veckor sedan Anette Åkesson på en liknande fråga om statliga jobb ute i landet. Innehållet i Sten Berghedens fråga rör olika aspekter av lokalisering av statlig verksamhet. Vi ska ha en rättssäker och effektiv statsförvaltning med god service och tillgänglighet, och vi vill värna landsbygdens utveckling. Som Sten Bergheden vet bygger regeringens förvaltningspolitik på att myndigheterna själva, utifrån de mål och uppgifter som riksdagen och regeringen fastställer, avgör hur verksamheterna ska organiseras för att på bästa sätt tillgodose samhällets behov.

Myndigheternas uppdrag är att ge god service på ett kostnadseffektivt sätt. Organisering, geografisk indelning och arbetsgivarpolitik, där kompetensförsörjningen är central, är delegerat till myndigheterna. Samtidigt har regeringen ett övergripande ansvar för den offentliga servicens tillgänglighet och kvalitet i hela landet. Regeringen avser därför att ge Statskontoret i uppdrag att bland annat ta fram ett samlat underlag när det gäller statliga myndigheters beslut om lokalisering.

Regeringen anser att det är viktigt att bedriva en politik som utvecklar landsbygden och möjligheten för kvinnor och män att bo och verka i hela landet. Regeringen har i budgetpropositionen för 2015 uttalat att utgångspunkten för nya myndigheter är att de i första hand bör lokaliseras utanför Stockholms län.

Regeringen har också uttalat att myndigheter som behöver vara lokaliserade i Stockholm bör pröva om delar av verksamheten kan lokaliseras till annan plats och vidare att det är viktigt att de statliga myndigheternas lokalisering kan få större spridning över landet.

Anf. 94 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Jag vill tacka civilministern för svaret.

Jag har ställt interpellationen med anledning av de förändringar som Skatteverket föreslog. Och efter det har regeringen och civilministern uttalat en hel del som man har tänkt göra, framför allt att tillsätta utredningen av Statskontoret. Det tycker jag är bra. Jag vill passa på att ge ministern beröm för att han har tagit tag i frågan. Det är mycket positivt.

Regeringen har också lyssnat på den oro och de protester som fanns runt om i landet. De kom från rent socialdemokratiskt styrda kommuner ned till moderat och centerpartistiskt styrda kommuner. Det är klart att kommunerna ute i landet slåss för sina arbetstillfällen. En verksamhet liknande den i Mariestad på 80 arbetstillfällen skulle i Göteborg motsvara kanske 160 arbetstillfällen som försvinner. Det är alltså viktigt att man jobbar vidare med det.

Civilministern tar också upp att staten eller regeringen ändå har det yttersta ansvaret för myndighetens arbete i olika former, kanske framför

allt genom direktiv och annat. Det ansvaret har man nu försökt snappa upp och titta vidare på.

I det här arbetet är det också viktigt att ministern tar med sig att det kan finnas gamla uppgörelser, sedan regionsbildningarna startades. I Västra Götaland fanns det en överenskommelse om att skattekontoret och Skatteverket skulle vara kvar i Mariestad, och detta har anammats av regionen och tidigare vid bildningen av regionen. Efter det har det varit förhandlingar, och Skatteverket har ändrat sin verksamhet något. Men det är viktigt att kolla upp att de statliga verken följer det de har lovat. Man får alltså göra en ny förhandling om man har tänkt genomföra något annat.

Frågan i dag blir egentligen om översynen har startat än. Har man tillsatt den? Och vad kan civilministern presentera rent konkret? Vilka direktiv har utredningen fått? Och när kan vi se någon form av svar från utredningen? Det skulle vara bra att få svar på det eftersom det är många där ute som fortfarande följer frågan.

I detta anförande instämde Erik Ottoson (M).

Anf. 95 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka Sten Bergheden för denna interpellation och för det gemensamma arbetet med att säkerställa att staten finns i hela landet. Vi har ett samhälle där det finns en risk för att en regional klyfta växer och där det finns risk för att staten tappar sin legitimitet i delar av landet.

Vi har högst urbaniseringstakt i Europa. Det är klart att det skapar en hel del utmaningar i den offentliga sektorn. Det är viktigt att regeringen tar sitt ansvar tillsammans med riksdagen för att verka för att vårt samhälle ska hålla ihop och för att vi ska ha en god service och stark statlig närvaro i hela landet.

Mot bakgrund av detta agerade vi på så sätt att vi bestämde oss för att ge Statskontoret i uppdrag att kartlägga lokaliseringen av de statliga jobben. Men de ska också titta närmare på hur vi, på en övergripande, principiell nivå, skulle kunna styra myndigheterna i lokaliseringsbesluten. Vi vill behålla den ordning som vi har där den här typen av beslut fattas av myndigheterna och där vi har en delegering. Men regeringen har möjlighet att på en principiell nivå sätta upp mål för myndigheterna. De ska beaktas i samband med lokaliseringsbeslut. Därför är det viktigt att Statskontoret får möjlighet att titta närmare på denna fråga.

Regeringen har inte fattat detta beslut ännu. Frågan bereds fortfarande i Regeringskansliet. Men jag hoppas att vi inom kort kan fatta beslutet och ge uppdraget till Statskontoret. Jag ser också fram emot att ta del av Statskontorets arbete och fortsätta arbeta för att våra myndigheter ska få bästa möjliga förutsättningar för att bedriva sin verksamhet och bidra till att hålla ihop samhället Sverige.

Anf. 96 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret. Jag förstår att detta arbete ligger i sin linda och ska sättas igång. Det är positivt.

Vad jag förstod antydde civilministern att man är beredd att titta på vilken styrning och vilka mål som ska finnas i de olika delarna. Det kan

finnas fler saker att ta hänsyn till. Jag välkomnar det. Det är bra att vi har dialogen och att vi går vidare med det här.

Det är oerhört viktigt för olika samhällen runt om i landet att man har både offentlig verksamhet och näringslivsverksamhet, inte minst eftersom en person som kanske ska anställas på ett skattekontor kan ha med sig en partner, och den ska också ha arbete någonstans. Då behöver kombinationen finnas, och det är viktigt att den vidmakthålls och fortsatt finns.

Jag får tacka för svaret – jag är nöjd så långt. Jag kan väl också upplysa ministern om att det är många som kommer att följa detta. Vi förväntar oss att vi kommer att komma fram till ett bra förslag i den här delen och att vi så långt det är möjligt kan bli överens om de här förändringarna, om det behövs.

Anf. 97 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag vill tacka Sten Bergheden för engagemanget i denna fråga. Jag tycker att det är bra att det finns flera aktörer som vill följa regeringens arbete, och jag ser fram emot en fortsatt dialog i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2014/15:478 om nya upphandlingsreglers konsekvenser för företagare

Anf. 98 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Mot bakgrund av att jag har tillsatt en utredning som ska analysera hur uttryckliga krav på villkor enligt kollektivavtal kan föras in i de tre nya kommande upphandlingslagarna har Ann-Charlotte Hammar Johnsson frågat mig om jag har gjort ställningstagandet att det är förenligt med vad kommissionen uttalat om likabehandling för alla leverantörer i Europa att införa uttryckliga krav på villkor enligt kollektivavtal.

Jag har vidare fått frågan om jag ser några farhågor på den lokala hemmamarknaden med tillämpningar som ger långtgående effekter, så att företag förhindras att delta och på så vis riskerar både arbeten och verksamheter samtidigt som den offentliga sektorn sätter krokben för sig själv.

Slutligen har jag fått frågan om företagandet i Sverige påverkas av de långtgående krav som nu gör det svårare för ett stort antal företag att delta i offentliga upphandlingar.

För mig är det uppenbart att såväl EU-lagstiftaren som kommissionen anser att villkor enligt kollektivavtal kan användas som krav vid upphandlingar så länge villkoren är i överensstämmelse med unionslagstiftningen samt de grundläggande principerna, bland annat likabehandlingsprincipen och principen om icke-diskriminering. Genom de nya direktiven ger EU-lagstiftaren uttryck för att upphandlande myndigheter och enheter ska ges bättre möjligheter att använda upphandling för att uppnå gemensamma samhällsliga mål och att skyldigheter som fastställts i kollektivavtal kan användas för att uppnå dessa mål.

Regeringen värnar om skyddet för arbetstagare och anser att utrymmet för social dumpning på arbetsmarknaden måste elimineras. Av den anledningen ska arbetstagare som utför tjänster i Sverige som har upphandlats av offentlig sektor utföra tjänsterna i enlighet med villkor enligt kollektivavtal. Att oseriösa leverantörer som inte erbjuder sina anställda sjysta villkor förhindras att bli tilldelade offentliga kontrakt är enligt min mening inte ett problem. Detta är nämligen följden av krav på villkor enligt kollektivavtal vid upphandlingar.

Som jag redan nämnt måste dock kraven i varje enskild upphandling utformas så att de står i överensstämmelse med bland annat likabehandlingsprincipen. Leverantörer som inte har tecknat kollektivavtal men som erbjuder motsvarande villkor måste alltså ges samma förutsättningar att delta i upphandlingar som leverantörer som har tecknat kollektivavtal.

Jag anser inte att företagandet påverkas negativt om det sociala skyddet för arbetstagare förstärks och krav på villkor enligt kollektivavtal ställs i enlighet med det jag nyss sagt, eftersom leverantörerna då kommer att konkurrera på lika villkor. Tvärtom vad Ann-Charlotte Hammar Johnsson antyder kommer ett sådant kravställande att bidra till en sund konkurrens på marknaden och till att leverantör som inte uppfyller sjysta villkor inte tillåts snedvrیدا konkurrensen.

Anf. 99 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är tydligt, bra och rättsligt rätt att Sverige ska rätta sig efter de grundläggande krav på likabehandling och icke-diskriminering som gäller enligt EU-lagstiftningen. Jag kan konstatera att vi delar den uppfattningen. Vi delar också den uppfattning statsrådet ger uttryck för i sitt svar, nämligen att oseriösa aktörer på arbetsmarknaden ska beivras. Det råder det inga delade meningar om i kammaren.

Dock håller inte ministrerns resonemang hela vägen när det gäller att följa likabehandlingsprincipen och möjligheten att delta i upphandlingar genom att erbjuda motsvarande villkor som de som tecknat kollektivavtal. Säger man det, vilket ministern gör, utgår man från en bild av företagande som är gammalmodig och väldigt snäv. Den tar inte hänsyn till de grundläggande principerna i EU-lagstiftningen om att alla ska kunna delta på samma villkor. Det finns exempel på detta i vårt land.

Överallt i nya branscher och inte minst i tjänstesektorn sker det branschglidningar, det vill säga att företag börjar leverera på olika och nya sätt. Det finns typer av tjänster inom företag som skiljer sig åt, där man levererar såväl tekniska tjänster och bemanningstjänster som andra företagstjänster. De har alla intresse av att kunna sälja till den offentliga marknaden, och offentlig sektor har självklart i högsta grad nytta och glädje av att det finns ett stort antal företag som är med och deltar i dessa upphandlingar och erbjuder sina tjänster.

Jag anser att ni med ert sätt att resonera begränsar detta, då ”kollektivavtal” är ett begränsande begrepp. Det finns nämligen lagstiftning som täcker innehållet i begreppet ”kollektivavtal” eller ”kollektivavtalsliknande” – utan att gå så långt som att hänvisa till det.

De här branschglidningarna sker i stora, kunskapsintensiva tjänsteföretag. Vilka företag tänker man då stänga ute? Det blir nämligen

en konsekvens, och sedan har man överklagandet om diskriminering och likabehandling som ett brev på posten. Det är något som har debatterats länge, och som resonemanget har gått är det något man vill undvika och förändra.

Det finns som sagt många lösningar där ute i näringslivet. Sjysta företag – människor av kött och blod – startar och driver verksamheter för att försörja sig själva och andra, och de levererar de nya lösningarna på ett nytt sätt. Ni socialdemokrater blundar för dem. Ni säger att ni vill åstadkomma innovationer, och här finns ju massor att hämta om bara synsättet kan vidgas. I stället säger ni ”Rättning i ledet!” och att det ska vara på *ett* sätt. Det ska vara begreppet ”kollektivavtal”, som begränsar, trots att man skulle kunna låta bli att använda begreppet och i stället efterfråga det som ligger i det.

Det ni de facto gör är att se till att krympa antalet företag som deltar i upphandlingar. Ni slår ut ett antal aktörer från morgondagens upphandlingar med det resonemang ni för, till nackdel för produkter, tjänster och pris på varor. De företag som blir kvar blir nämligen de allra största företagen. Ett exempel är ISS. De är medlemmar i Svenskt Näringsliv, och de har uppåt 25 kollektivavtal på den svenska arbetsmarknaden. De fixar ju direkt att ställa upp på det ni ställer specifika krav på, men det lilla företaget klarar inte det.

Ett bevis på att detta sker, på ett märkligt sätt, finns i en sydlig kommun som heter Malmö. Där har man i sina villkor skrivit om sociala villkor enligt tillämpade branschavtal. Man skriver att det specifika avtal man hänvisar till ska vara specifikt. Det går inte att tolka det på något annat sätt än att det inte duger att visa upp motsvarande villkor. Här kan varken företag som har en annan lösning än kollektivavtal – eller de företag som *har* kollektivavtal, fast en annan sort – delta. Man går nämligen in med precision och säger: Exakt så här ska det vara.

Ministern tar upp att det ska vara möjligt att delta. Det man gör där ute är då att man tar sig större friheter än vad det här handlar om. Bland annat blir det en myndighetsfråga, vilket jag återkommer till i mitt nästa inlägg.

I detta anförande instämde Erik Ottoson (M).

Anf. 100 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Jag tror att vi alla är överens om att principerna bakom offentlig upphandling bör värnas. Hela näringslivet ska få möjlighet att verka på någorlunda likartade villkor, och medborgarnas pengar ska användas på ett effektivt sätt. Men ett fungerande system måste hela tiden balansera mellan å ena sidan behovet av tydliga regler och å andra sidan behovet av avsaknad av alltför krångliga regler. Om regelverket blir alldeles för svårt riskerar vi att de värden vi vill skapa med de offentliga upphandlingarna går förlorade.

Möjligheterna att ställa både miljökrav och sociala krav är i dagens system betydande. Detta slog man fast i Genomförandeutredningen, som kom med sin rapport förra året. Men sådana krav måste också vara förenliga med EU:s grundläggande principer och friheter. Det internationella regelverket har som främsta syfte att slå vakt om konkurrensen och hindra att enskilda länder inför regler som ensidigt gynnar just det landet.

En viktig utgångspunkt här är också att få fler små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar. Vi måste hela tiden ha i åtanke att alla ytterligare regleringar som riskerar att försvåra för näringslivet – inte minst för små företag – också riskerar att göra att systemet med offentliga upphandlingar inte fungerar som det är tänkt, det vill säga konkurrensfrämjande. Krångel och stora kontrakt är i dag de viktigaste konkreta orsakerna till att små företag avstår från att delta i offentliga upphandlingar, och det är inte så vi vill ha det.

Såväl regeringen som Sverigedemokraterna strävar nu efter att införa ytterligare regler genom att ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor hos den som ska lämna anbud. Därmed gör man regelverket knepigare, för man får inte ställa faktiska krav på kollektivavtalsanslutning – där är EU-rätten tydlig.

Regeringens argument och förslag tycker jag andas protektionism och slutenhet. Den politik som man driver på det här området och de förslag som man driver inom EU syftar i stor utsträckning till att motverka den fria rörligheten. Sverige är ett litet land som är beroende av handel och rörlighet, och protektionistisk politik är inte en politik för jobben i Sverige.

Herr talman! Mer än hälften av de små företagen saknar i dag kollektivavtal, men de allra flesta lever ändå upp till högt ställda sociala krav. Nu vill regeringen att de ska leva upp till kollektivavtalsliknande villkor. Men vad är egentligen det? En och samma bransch kan ju ha många olika avtal. Mödan med att definiera, kontrollera och argumentera när det gäller vad som faktiskt är kollektivavtalsliknande avtal kanske får små företag att avstå från att lämna anbud.

LO skriver på sin hemsida: En kommunal tjänsteman kan svårligen sätta sig in i det legala utrymmet för sociala krav i ett femtiotal olika kollektivavtal. En kommunal tjänsteman som jobbar med frågan kan alltså inte klara av att reda ut vad som är kollektivavtalsliknande avtal. Hur kan vi då förvänta oss att en småföretagare ska klara det? Vad vill vi att de ska jobba med? Vill vi att de ska jobba i sin verksamhet, eller vill vi att de ska administrera?

Det här slår stenhårt mot små och medelstora företag, just dem som vi vill ska få en större chans att vara med och lämna anbud.

Jag skulle vilja ställa en fråga till ministern. Låt säga att det på ett område finns fem olika kollektivavtal. Vilket anser ministern då är det som de som inte har kollektivavtal ska rätta sig efter? Och hur väl anser ministern att det rimmar med föreningsfriheten? Det blir ju en indirekt obligatorisk anslutning till kollektivavtal även på arbetsplatser där sådana inte efterfrågas.

Anf. 101 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Sveriges Radio har i dag rapporterat om taxiförare i Stockholm, Göteborg och Malmö. *Ekot* har intervjuat 100 taxiförare om deras anställningsvillkor, och hälften uppger att de arbetar tolv timmar eller mer varje arbetspass. Av de 100 förarna jobbar 66 förare sex till sju dagar i veckan. 13 av 100 förare jobbar varje dag, alltså sju dagar i veckan, vilket är olagligt. 9 av dem som tjänar minst kör regelbundet färdtjänst och sjukresor, alltså resor som samhället, vi skattebetalare, betalar, och det till löner som är omöjliga att leva på. De flesta som *Ekot* pratat med har enbart provisionsbaserad lön. De 10 förare som tjänar minst har en lön på mindre

än 54 kronor i timmen före skatt. Den allra lägsta timlönen uppgår till 27 kronor i snitt före skatt.

Det här är verkligheten på svensk arbetsmarknad, herr talman.

Maria Malmer Stenergard och Ann-Charlotte Hammar Johnsson borde fråga mig: Varför agerade ni inte dag ett efter maktskiftet för att få en lagstiftning på plats? Här har regeringen ett väldigt tydligt ställningstagande: Vi ska värna svenska arbetstagare på svensk arbetsmarknad, och svenska skattemedel ska aldrig användas till social dumpning.

Den verklighet i taxibranschen som Sveriges Radio rapporterar om i dag bidrar vi till att upprätthålla genom att inte ställa krav i samband med offentliga upphandlingar. Skattebetalarna i vårt samhälle bidrar till social dumpning. Det är inte frivilligt att betala skatt. När man använder skattemedel är det då rimligt att utgå från de grundläggande principer som gäller på svensk arbetsmarknad, och en grundläggande princip är att vi ska värna arbetstagares rättigheter.

Vi har valt kollektivavtalsvägen, vilket interpellantens parti också ställt sig bakom, åtminstone under de senaste åtta åren. Ser vi nu en förändring i Moderata samlingspartiet? Är man beredd att ge sig på svenska kollektivavtal? Är man beredd att använda offentliga upphandlingar som ett verktyg för att genomföra social dumpning och försämringar för arbetstagare, ja, då är det bra att man är ärlig med detta, också inför svenska löntagare.

Men denna regering kommer att verka för att eliminera social dumpning på svensk arbetsmarknad, och ett första steg är att göra det självklara, att säkerställa att vi ställer krav på villkor enligt svenska kollektivavtal i samband med offentliga upphandlingar av tjänster och byggtreprenader. Detta är dessutom en skyldighet vi har enligt europeisk lagstiftning, en skyldighet vi har enligt de direktiv som vi arbetar för att implementera just nu. Något som också följer av EU-rätten är att värna arbetstagares rättigheter.

Jag måste säga att jag är väldigt förvånad över denna interpellation, för jag trodde att det fanns en överenskommelse i Sveriges riksdag om att vi ska verka för sjysta villkor. Och den verklighet som beskrevs i dag i *Ekot* är en verklighet som gäller för svenska arbetstagare. Det är ingenting som vi ska tolerera, och den här regeringen kommer inte heller att göra det.

Anf. 102 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Ja, sjysta villkor ska gälla. Det är absolut ingen tvekan om det.

I exemplet med taxichaufförerna görs en beskrivning som ministern själv vet inte stämmer. Den stämmer inte så till vida att det faktiskt inte har med kollektivavtal att göra, utan det handlar om hur man upphandlar. Och debatten om hur man upphandlar har förts på olika ställen.

Ministern och jag har flera gånger varit och debatterat på samma ställen och har då sagt att det behövs en kunskap i det här landet om hur man upphandlar. Om man upphandlar till underpriser är man med och skapar en situation, och det har inget att göra med om man har kollektivavtal eller inte. Det finns massor av företag, familjeföretag och enskilda företagare, som är hur sjysta som helst. Man kan inte säga, som ministern gör, att det

är i de företag som har kollektivavtal som de sjysta villkoren finns och att alla andra är oseriösa. Det är inte en beskrivning av verkligheten.

Sjysta företag ska delta enligt lika principer med smarta lösningar inom offentlig upphandling, och de kan se olika ut. Om man går in och säger att det ska vara en lön på en viss nivå tar det bort möjligheterna att till exempel ha optioner. Man kan vara delägare i ett företag, vilket är en annan lösning. Den utesluter ministern, för ministern ser bara en enda sak framför sig, kollektivavtal – det löser allt. Men, tyvärr, så är det inte.

Herr talman! Jag övergår nu till Malmö stad som spelar med de här reglerna på hög nivå. Jag tänkte läsa högt från deras handbok om de modeller som används för att upphandla vita jobb med ledning av ministerns partikamrat i Malmö: Ett viktigt led i denna verksamhet är att se till att de som jobbar på arbetsplatsen är medlemmar i förbundet. Regelmässigt bör den fackliga organisationen därför kontrollera anställningsvillkor med medlemsregister. De som inte är medlemmar i förbundet ska kontaktas, helst personligen av de lokala kontaktombuden, för att ges möjlighet att inträda i förbundet.

Det är för mig en skrämmande läsning hur en kommun väljer att agera i upphandlingsförfaranden.

Vi kan också läsa om kontrollen av företag som levererar varor och tjänster till kommunen och som ska användas för att förmå avtalslösa arbetsgivare att teckna kollektivavtal. Det står att den fackliga kontrollanten ska kontakta förbundet och begära att stridsåtgärder vidtas, inklusive sympatiåtgärder, för det fall arbetsgivaren inte frivilligt tecknar kollektivavtal.

Vilka budskap sänder det? Är det detta synsätt vi ska ha i Sverige framöver? Då kommer vi att få massor av överklaganden. Vi kommer bort ifrån vad det handlar om, att göra det möjligt för småföretagaren att gå ut i Europa och delta i upphandlingar. Nej, det ska stängas ned, för det blir nämligen följden. Man riskerar dessutom företagens överlevnad, och man riskerar jobb. Det är det som blir en följd av det här sättet att resonera.

Dessutom har Malmö stad kommit på att man kan använda gratis arbetskraft. Det finns de som har erbjudit sig, javisst. Gratis arbetskraft – vad innebär det? Vilken beroendeställning skapar de sig till kommunen, och vad innebär det? Jo, att man kan gå in på ett företag och rakt av plocka ut det man vill ha. Och vad händer om personer som inte är försäkrade går in och jobbar gratis på någon annans uppdrag och det börjar läcka information?

Hedrar vi företagen något och tror att de flesta företag i det här landet är sjysta företag? Jag är övertygad om att det är så.

Anf. 103 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Jag noterar att ministern målar upp den svenska arbetsmarknaden som en enda stor social soptipp. Jag tror att de flesta som arbetar på den svenska arbetsmarknaden inte skulle hålla med om den verklighetsbeskrivning som ministern gör. Sedan finns de självklart rötägg, och de är vi så rörande överens om att vi måste hjälpas åt att bekämpa. Men genom att måla upp denna generellt sett felaktiga bild av den svenska arbetsmarknaden låter ministern bli att svara på min fråga, det vill säga: Vilket av de fem kollektivavtalen är det som den som inte har kollektivavtal ska rätta sig efter? Hur växer jobben fram när

småföretagarna går under av den administration som regeringen lägger på dem?

Den vita jobbmodellen gå ut på att den som lägger anbud förbinder sig att godta att ett ombud för kommunen när som helst kommer och går igenom deras papper för att bland annat kontrollera om de betalar skatt.

Det mest uppseendeväckande är att kommunerna anlitar fackliga representanter för uppgiften att genomföra dessa kontroller. De är så ivriga att få rota i arbetsgivarnas anställningslistor för att kunna rekrytera medlemmar till facket att de kan tänka sig att göra jobbet gratis.

Herr talman! Sedan när är det kommunens eller, ännu värre, fackets uppgift och inte revisorers eller Skatteverkets uppgift att kontrollera att skattelagstiftningen efterlevs? I vilken värld lever vi när Byggnads utbildade personal förklädda till kommunanställda genomför gryningsråder i stället för myndigheter som fått denna makt delegerad till sig genom lag?

Anser ministern att kravet på att man ska tvingas tillåta facklig personal att göra oanmälda kontroller av bland annat anställningslistor är ett skäligt avtalsvillkor?

Anf. 104 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Låt mig inledningsvis upplysa debattörerna om att vi befinner oss i Sveriges riksdag och att jag representerar Sveriges regering, inte Malmö kommun. Vill ni debattera med Malmö kommuns upphandlingspolicy går det säkert att ordna med Malmö kommun.

Det vi debatterar i dag är vilka åtgärder den svenska regeringen vidtar för att eliminera social dumpning i den del av ekonomin som är finansierad med offentliga medel. Det handlar om över 600 miljarder kronor, vilket är en tredjedel av Sveriges offentliga utgifter och minst en femtedel av bruttonationalprodukten. Det handlar om hur vi kan använda dessa pengar som ett verktyg för att säkerställa att vi har ordning och reda på arbetsmarknaden och att vi inte tillåter att arbetstagare utnyttjas på svensk arbetsmarknad.

Det har sagts här att kollektivavtal är någonting problematiskt. Kollektivavtal är grunden i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Det är en otroligt smart lösning som skapar möjligheter och flexibilitet för parterna att anpassa avtalen till de behov som finns i branscherna i vårt land.

Vi kommer att försvara svenska kollektivavtal. Vi kommer att försvara den svenska kollektivavtalsmodellen, som står sig väl i konkurrens med andra modeller där staten har intervenerat och lagstiftat på detaljnivå. Dit vill vi inte komma.

För att upprätthålla vår arbetsmarknadsmodell krävs att regeringen aktivt tar ställning för denna modell och säkerställer att vi har en lagstiftning och en offentlig konsumtion som tar hänsyn till arbetstagarnas rättigheter. Då är det en självklarhet att vi arbetar med att denna typ av krav också ska ställas i samband med offentlig upphandling.

Det sas att vi ska ta tag i rötäggen. Hur ska vi ta tag i rötäggen? Om vi inte ställer krav på villkor enligt svenska kollektivavtal, hur ska vi komma åt problemet med taxichaufförer som upplever detta varje dag? Det är ingen teoretisk diskussion, utan det är en verklighet som påverkar arbetstagare varje dag. Hur ska vi ta tag i denna problematik om vi inte tar

fram en lagstiftning i enlighet med EU-rätten som ställer krav på villkor enligt svenska kollektivavtal?

Ingenstans i det utredningsuppdrag som regeringen har fattat beslut om sägs det att vi ska ha ett regelverk som tvingar parter att teckna kollektivavtal. Tvärtom har vi varit tydliga med att vi väljer en annan väg: att krav ska ställas på villkor enligt kollektivavtal.

De tekniska frågeställningar som blir aktuella i samband med offentliga upphandlingar ska utredas noga av en särskild utredare som utsågs av regeringen i december 2014. Då kommer vi också ha svar på vilka kollektivavtal som ska gälla för en särskild bransch.

Vi kommer att noga utreda de frågor som finns rättsligt. Men när det gäller principen att vi ska stå upp för svenska kollektivavtal, att vi ska verka för att ställa sociala krav i samband med offentlig upphandling och att vi ska ha nolltolerans mot social dumpning och villkor som strider mot svenska kollektivavtal när det gäller offentlig upphandling är regeringen mycket tydlig i sitt ställningstagande. Denna debatt är jag beredd att ta varje dag i Sveriges riksdag om det behövs.

Anf. 105 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Det är sant att statsrådet inte är i Malmö stad utan sitter i regeringen. Det borde dock oro ministern att kommuner påtar sig myndighetsuppdrag. Som Maria sa har vi ett skatteverk och andra sätt att hantera saker och ting lagvägen.

Lagvägen används också om man skriver in att man inte ska dumpa eller ha svarta jobb. Det är begrepp som går långt över Sveriges gränser. Europas länder har inte svenska kollektivavtal, utan de har andra sätt att lösa sina egna diskussioner.

Här används ett begrepp som utelåser. Det vet ministern mycket väl, för det är därför det måste göras en utredning. Det kommer inte att vara möjligt, utan utredningen är till för att uppnå andra mål.

Företag här hemma måste kunna gå ut och verka på andra områden samtidigt som andra kan komma hit. Det är det som bygger exportlandet Sverige och skapar möjligheter.

När det gäller missbruket av taxi går det att lösa genom att ställa upphandling med funktion. Det beror på hur man ställer frågorna i en upphandling och vad man vill uppnå. Tar man lägsta pris för något får man resultat därefter. Det säger sig självt att om man upphandlar på en nivå där man inte ens täcker lönen för en timme blir det problem. Men det behövs inget kollektivavtal för att lösa det, för det kan man lösa i nästa upphandling. Man säger att det inte går längre, river upp upphandlingen och gör nya avtal.

Herr talman! Moderaterna är för att hitta möjligheter, förenkla och skapa smarta lösningar. Vi tror och tänker att det finns många sjysta företag i detta land, och de har andra lösningar som liknar kollektivavtal. Men om man inte kallar det så kan inte alla vara med.

Anf. 106 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Man kan ställa krav, sägs det i debatten, och då löser sig problemet. Men problemet är att våra landsting och kommuner inte ställer krav i tillräckligt stor utsträckning. Därför har vi denna verklighet.

I avsaknad av en nationell lagstiftning uppkommer massor med rättsliga frågeställningar som också leder till överprövningar, vilket skapar en osäkerhet i samband med offentliga affärer.

Regeringen gör ett tydligt och nödvändigt vägval. Vi ska i nationell lagstiftning reglera hur upphandlande myndigheter och enheter ska hantera frågor som handlar om arbetsrätt och arbetstagares rättigheter.

Vi ska jobba med funktionsupphandlingar. Vi ska jobba med innovationsvänliga upphandlingar. Vi ska jobba med att dela upp upphandlingarna så att vi inte missgynnar små och medelstora företag.

Det är en hygienfaktor att vi har ordning och reda på den offentliga arbetsmarknaden, den del av arbetsmarknaden som är offentligt finansierad.

Om vi inte gör detta kommer vi att få en utveckling där våra skattepengar fortsätter att användas till social dumpning. Då kommer vi till ett läge där olika kommuner, landsting och statliga myndigheter väljer olika vägar för att säkerställa att man jobbar med den sociala dimensionen. Då får vi inte en enhetlig rättstillämpning, och det kommer inte att gynna leverantörerna.

Jag tror inte att denna debatt handlar om tekniska lösningar. Den handlar om huruvida vi ska värna svenska kollektivavtal eller inte. Det är en ideologisk fråga, och vi vet att svenska folket starkt och tydligt har tagit ställning för vår arbetsmarknadsmodell. Den som vill ta denna fajt får gärna göra det, men regeringen har valt väg för länge sedan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellation 2014/15:481 om förbättrade matematikkunskaper

Anf. 107 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Erik Bengtzboe har frågat mig vilka andra konkreta åtgärder än utökad undervisningstid jag vill vidta för att lyfta och förbättra elevernas matematikkunskaper.

Jag delar Erik Bengtzboes oro över de sjunkande kunskapsresultat i bland annat matematik som syns i såväl nationella som internationella jämförelser. Resultaten i bland annat PISA-studien från 2012 ställer krav på oss att reagera och agera.

Svenska elevers resultat har sjunkit i de nationella och internationella kunskapsmätningarna. Skolan har i dag många mätpunkter, inte minst i de nationella proven i årskurs 3. Skolverkets statistik från 2014 visar att av de eleverna i årskurs 3 som deltog i alla delprov i matematik klarade 65 procent att nå upp till kravnivåerna. Regeringen ser allvarligt på detta.

En god läsförmåga är avgörande för att varje elev ska kunna utvecklas och nå kunskapsmålen. Men internationella undersökningar visar att svenska elevers läskunnighet har försämrats på senare år. Var femte 15-åring når i dag inte upp till en grundläggande nivå i läsning, en nivå som är nödvändig för att kunna tillgodogöra sig även annan kunskap, visar 2012 års PISA-studie.

God läsförmåga kan också vara avgörande för resultaten i matematik. Enligt en djupgranskning som Skolverket utfört av de sjunkande

kunskapsresultaten i matematik kan 70 procent eller mer förklaras av elevers bristande läsförståelse.

Det är grundläggande för alla barns och elevers kunskapsutveckling att de får stöd och stimulans från första början, i förskoleklassen om så behövs. Tidiga insatser är ofta avgörande för att elever ska lyckas med sina studier. Därför vill regeringen införa en läsa-skriva-räkna-garanti som säkerställer att insatser sätts in så fort en lärare upptäcker ett behov, redan från förskoleklass.

Regeringen avser också att från och med hösten 2016 införa ett obligatoriskt bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling samt i matematik i årskurs 1 och ett kunskapskrav i läsförståelse i årskurs 1 i grundskolan, sameskolan och specialskolan.

Det enskilt viktigaste för elevernas resultat i matematik är att de möter skickliga och engagerade lärare som har tid att undervisa.

Regeringen avser att genom en nationell samling för läraryrket bidra till en positiv utveckling av läraryrkets status och attraktivitet. Detta vill vi uppnå genom att vidta åtgärder för att höja lärarnas löner och också göra satsningar på kompetensutveckling för lärare.

Utökningen av karriärtjänster ligger fast i regeringens budget. Vi bygger ut statsbidraget för karriärsteg i skolan till ca 1,5 miljarder från och med 2017. Det motsvarar ca 17 000 förstelärare, alltså ungefär en lärare per arbetslag.

I regeringens lågstadielöfte ingår åtgärder som syftar till att öka antalet anställda så att lärare i lågstadiet kan ägna mer tid åt varje elev och klasserna bli mindre, vilket är en särskilt betydelsefull insats för just matematikundervisningen.

Det ingår också åtgärder för att öka tillgången till lärare med specialpedagogisk kompetens med huvudsakligt fokus på lågstadiet. I vår budgetproposition fanns också en särskild satsning på nationella skolutvecklingsprogram med systematiska och långsiktiga insatser för att utveckla och förbättra skolor. Några motsvarande förslag återfanns inte i de borgerliga partiernas budgetförslag.

Det goda pedagogiska ledarskapet är viktigt för all matematikundervisning och därmed för elevernas måluppfyllelse i matematik. Därför genomförs kompetensutvecklingsinsatser för förskolechefer och rektorer. Regeringen bereder just nu rektorsutredningen.

De åtgärder som regeringen avser att vidta visar att vi vill stärka kvaliteten i undervisningen och höja kunskapsnivån i skolan.

Anf. 108 ERIK BENGZBOE (M):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret.

Matematik är ett otroligt viktigt ämne i skolan, inte av den anledningen att var tionde elev i dag tyvärr inte klarar matematiken i grundskolan, vilket är den vanligaste anledningen till att de inte kan gå vidare till gymnasiet, utan anledningen är att matematik i grunden är ett språk för att kunna förstå matematiken men även andra ämnen i framtiden.

Den sittande regeringen har tidigare inte visat det största intresset när det gäller att stärka matematikkunskaperna bland de svenska eleverna.

Initiativ från alliansregeringen och från Alliansen i opposition under det senaste halvåret för att stärka fokuset på matematik och stärka

matematikkunskaperna har tagits emot med en kall hand, trots att vi vet att vi under väldigt lång tid haft sjunkande resultat. Enligt IFAU har kunskaperna sjunkit ända sedan 1982.

Fru talman! Gustav Fridolin har varit utbildningsminister i 214 dagar, och ändå lyser åtgärderna med sin frånvaro.

Bedömningsstöd, läsa-skriva-garanti och tidiga insatser är absolut viktiga inslag för att stärka elevernas kunskap överlag och också matematikkunskaperna. Det gäller även läsförståelse, som vi har varit inne på.

Man bör inte minst nämna Läslyftet – den stora kompetensutvecklande insats som Alliansregeringen införde och som lägger grunden för att göra allt detta möjligt och få stödet på plats. Men det räcker inte för att möta de utmaningar som finns när det gäller matematiken.

OECD var i Sverige i måndags – i går. Man hade en gemensam presentation med utbildningsministern där man gick igenom hur läget egentligen ser ut i den svenska skolan. Man berörde även matematiken.

Kritiken mot det svenska skolsystemet och dess otydlighet kring vem som egentligen är ansvarig lyste med sin närvaro.

Däremot var inte allt nattsvalt. OECD hade ett par punkter där man tyckte att Sverige har tagit steg i rätt riktning de senaste åren. Man nämnde bland annat de tydliga karriärreformer som alliansregeringen sjösatte och som den nuvarande regeringen nu tyvärr väljer att dra ned på.

OECD konstaterar att Sveriges utmaningar är tre: Vi har en dålig attityd när det gäller utbildning, vi har alldeles för lågt utbildade lärare som inte alls får den fortbildning och de karriärvägar de behöver och vi har alldeles för lite undervisningstid i jämförelse med andra länder.

Därför genomförde alliansregeringen reformer för att stärka kompetensen för lärare och utöka matematikundervisningen.

Utökningen av matematikundervisningen med en timme i lågstadiet följdes upp med en timme på högstadiet, som regeringen nu aviserar att man tänker ta bort. Man vill inte längre se den, trots att vi vet att matematikkunskaperna brister och att vi har för få timmar.

OECD pekar tydligt ut att lärarna är av avgörande vikt för att nå goda resultat. Inte minst måste man se till att de bästa lärarna får chans att göra karriär inom de områden där de behövs allra mest.

Ändå väljer regeringen att dra ned just på karriärreformen i utsatta områden. De 22 000 förstälärare det skulle bli enligt Alliansens budget har utbildningsminister Gustav Fridolin reviderat ned till 17 000. Det är ingenting annat än en minskad ambitionsnivå.

Det som OECD pekar ut som de viktigaste sakerna, nämligen undervisningstiden och lärarna, väljer regeringen att slå dövörat till för och backa ifrån. I bästa fall gömmer man förslag på framtida förbättringar i utredningar.

Anf. 109 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Jag delar Erik Bengtzboes analys och beskrivning av vikten av matematiken och dess roll i skolan.

Erik Bengtzboe beskriver matematiken som ett språk. Matematiken innebär också en möjlighet för elever att få grundläggande kunskaper och förstå abstrakta sammanhang. Detta är viktigt inte minst när man ska dechiffrera en politisk debatt som denna eller kunna förstå andra av skolans ämnen. På det sättet blir matematiken, på samma sätt som läsförståelsen, en grundkunskap som man behöver ha med sig för skolans andra ämnen.

Jag pekade därför i mitt svar på en lång rad åtgärder som vi vidtar och som kan stärka matematiken i skolan. Vi gör satsningar på läsförståelse, som tidigare undersökningar visar är intimt sammankopplad med matematiken, vi har läsa-skriva-räkna-garantin för de tidiga åren, som handlar om tidig uppföljning av matematiken så att alla får med sig grunderna i räkning, och vi gör satsningar på lärare.

Jag instämmer i Erik Bengtzboes beskrivning av vikten av karriärtjänster. Jag tycker därför att det är bra att vi fortsätter utbyggnaden till det vi var överens om, nämligen ungefär en karriärlärare per lärarlag.

Jag tycker dock att det behöver kompletteras med andra insatser. Som ni vet gör vi i vår budget en insats på ungefär 3 miljarder på årsbasis, vilket ska kunna ge betydligt många fler lärare en möjlighet till utveckling och löneutveckling i sitt yrke.

Jag tror dessutom att det behövs en större insats. Vi hade i vår budget ett förslag på upp till 125 miljoner för löneutveckling i de skolor som har de tuffaste förutsättningarna.

Därutöver pekar vi på att vi behöver fler anställda under de tidiga åren. Vi behöver stärka specialpedagogiken och antalet speciallärare. Detta är viktigt inte minst i de ämnen som en del elever har riktigt svårt för, och dit räknas matematiken.

Vi behöver nationella skolutvecklingsprogram och bygga vidare på den styrka som finns i Mattlyftet och Läslyftet, och vi behöver stärka ledarskapet. Alla de frågorna lyfte jag upp i mitt interpellationssvar.

Därutöver behöver vi se över den svenska timplanen. Den ger inte tillräckligt starka garantier för att alla elever ska få de timmar och lektioner de behöver. Det är anledningen till att vi har fått in Skolverkets underlag, som beställdes av en tidigare regering. Det är också anledningen till att den sittande regeringen och de borgerliga partierna har kommit överens om att vi ska fortsätta att föra samtal om timplanen.

De samtalen ska inledas i år, så att vi kan få på plats en ny timplan, förhoppningsvis brett politiskt förankrad, så att vi inte hamnar i en situation där skolorna upplever att de ständigt får nya, skiftande, politiska direktiv, ständigt får nya regler i timplanen och ständigt får nya timmar som förs till eller tas bort. Därför hoppas vi kunna lägga fram en sådan timplan i bred förankring så att den kan börja gälla i skolan 2017.

Jag hör och ser att de borgerliga partierna vill öka antalet timmar i matematik med 100. Vi kommer att börja föra samtal, och de inleds utifrån det underlag som Skolverket har lämnat in, som hade det önskemålet från den tidigare regeringen.

Jag vill bara betona – det har förts fram från flera som har kommenterat Skolverkets underlag – att det inte är självklart att resultaten i matematik blir bättre om samma lärare ska minska sin förberedelse tid för lektionerna med 100 timmar, det vill säga om samma lärare ska undervisa samma elever mer och får mindre tid för att skapa kvalitet i undervisningssituationen. Då får vi ett problem.

Det problemet måste vi, om vi vill öka antalet mattetimmar, lyckas hantera. Vi har i dag en brist på mattelärare. Ökar vi antalet timmar är risken stor att det på många skolor är samma mattelärare som ska göra fler timmar, med risken att kvaliteten på timmarna blir sämre.

Jag konstaterar att resultaten i de finska PISA-proven är betydligt bättre i matematik för 15-åringar där som har mindre matematik än de svenska eleverna.

Anf. 110 ERIK BENGTZBOE (M):

Fru talman! Jag vill inledningsvis beklaga och tycker att det är otroligt olyckligt att utbildningsministern ställer generellt höjda lärarlöner – där det ytterst är kommunerna som har ansvar för att se till att man är konkurrenskraftig – mot utbyggda karriärtjänster, framför allt i områdena som är utsatta studiesocialt och som mest av allt behöver de professionella lärarna.

Att måla upp bilden av att en karriärreform där man ser till att de bästa lärare vi har får bra betalt för att gå dit där de behövs mest står i konflikt med höjda lärarlöner för alla deras kollegor, det tror jag inte är en framkomlig väg utan något som snarare riskerar att spä på den typ av

problem som vi har haft i den svenska skolan, där vi inte har skapat tillräckligt stora karriärmöjligheter för lärare. Den enda möjligheten att göra karriär har varit att sluta undervisa och i stället börja arbeta administrativt på en skola. Att måla upp den bilden tycker jag inte är rimligt.

Politik handlar om att prioritera med de resurser som man har – absolut – men politik är också mycket mer än fina ord. Sedan interpellationen skrevs har regeringen släppt sin vårändringsbudget, där det är tydligt att man drar ned på ambitionsnivån i skolan. Insatser som är finansierade och planerade försvinner. Matematikundervisningen ryker. Förstelärarytbyggnaden ryker. Examenspremier för bland annat de speciallärare och mattelärare som du konstaterar att det är brist på och som vi behöver locka fler att utbilda sig till tar ni bort.

Hur ska vi kunna få fler lärare som är möjliga att anställa, när ni väljer att dra ned kraftigt, när ni väljer att kraftigt minska incitamenten för duktiga lärare att gå till de skolor där de behövs mest men också för duktiga elever att välja att studera inom de områden där det är brist? Det är helt enkelt så, fru talman, att utbildningsministerns ord inte riktigt stämmer med den politik man faktiskt bedriver.

Extra stöd i de tidiga åldrarna är självfallet oerhört viktigt, framför allt för att höja dem som har det allra svårast. Det är tidigt som vi ser att problem grundläggs för många elever. Men pratar man med OECD målas det också upp en klar och tydlig bild av att det inte bara är där det brister i Sverige. Enligt OECD är det framför allt inom de 15 mest topppresterande procenten som vi tappar allra mest. Här hjälper det inte med mer extrastöd tidigt. Här handlar det om att vi behöver utöka undervisningstiden och så att säga slå en väg en framåt för att få mer undervisning och bättre undervisning.

Utbildningsministern återkommer gång på gång till att han gärna vill ha en översyn av timplanen med Alliansen från regeringens sida, och han insinuerar gång på gång att han nog vill ha mer matematikundervisning, men samtidigt lägger han in några brasklappar om att det kanske inte är riktigt nödvändigt när han ska prioritera i budgeten.

Regeringen skriver själv i sin egen budget att detta är en prioriterad fråga som man avser att återkomma till 2016. Men samtidigt stryker man den finansiering som gör det möjligt att utöka matematikundervisningen.

Om det är en prioriterad fråga, om vi är överens om att vi behöver mer matematikundervisning, varför envisas i så fall regeringen med att dra undan mattan för att göra det möjligt? Om det behövs fler matematik- och speciallärare, varför drar regeringen undan examenspremien? Om alla dessa insatser behövs, framför allt förstelärare i utsatta områden, varför drar regeringen undan just de insatser som utbildningsministern står och talar sig varm för?

Anf. 111 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! I den vårändringsbudget som vi har lagt fram finns det dock för innevarande år ungefär 1 miljard mer för utbildningsinsatser totalt sett. Vi satsar mer jämfört med den liggande budgeten på utbildningsinsatser för i år. Däremot prioriterar vi om något. Jag kan gå igenom de saker som Erik Bengtzboe tog upp.

Erik Bengtzboe hade ett vallöfte som också återfanns i Alliansens budget om att man skulle införa ytterligare 5 000 karriärtjänster. Det motsvarar ungefär 3 procent av lärarkåren. Vi menar att vi i stället behöver komplettera karriärtjänstreformen. Den är bra, framför allt när den används på rätt sätt av huvudmännen ute på skolorna, men den behöver kompletteras med fler olika karriärvägar, fler steg, fler möjligheter för fler lärare att utvecklas i yrket. Därför lägger vi 3 miljarder. De fanns inte med i Alliansens budget. Men nu talar man sig varm för att detta finns med i budgetarna för de olika partierna som kommer in i dagarna: 3 miljarder från nästa år för att ge parterna möjlighet att mer generellt höja lärarlönerna.

Det är 3 miljarder för olika insatser för att fler lärare ska utbildas i yrket som ska jämföras med de 160 miljoner för nästa år för en ytterligare utbyggnad av karriärtjänstreformen eller i slutet av mandatperioden någonstans mellan 400 och 500 miljoner, som Alliansens vallöfte var på. Då är 3 miljarder trots allt sex gånger mer.

När det handlar om insatser i de områden som har det allra tuffast stämmer det också, som Erik Bengtzboe säger, att Alliansen hade ett vallöfte om att 13 miljoner för nästa år skulle tillföras systemet med karriärtjänster i utanförskapsområden. Det är alltså inte de 5 000 karriärtjänster som det ibland har låtit som i debatten, utan det handlar om 175 karriärtjänster i utanförskapsområden.

Man ska då veta att den statsbidragsförordning som skrevs av min företrädare har fått väldigt hård kritik för hur den är utformad. Man har i praktiken ritat ringar på kartan och sagt: Skolorna i de här områdena kan få pengar. Det blev jobbigt, när det visade sig att skolorna i några kommuner låg precis utanför ringen. Eleverna bodde inom ringen, men skolorna låg utanför. I Malmö kommun, en av våra mest segregerade städer i landet, var det en enda skola som uppfyllde kraven på att få en karriärtjänst i ett utanförskapsområde. Tror verkligen Alliansen att Malmö kommun har bara en skola som brottas med särskilt tuffa förutsättningar på grund av segregation?

Av det skälet har vi sagt: Den modellen tror vi inte på att bygga vidare på. Det är bra med dem som finns. De får fortsätta agera och får finnas inom systemet. Men vi tror att vi behöver ha större satsning på rekrytering och lärarlöner just i skolor med tuffa förutsättningar. I vårt budgetförslag fanns faktiskt upp till 125 miljoner för en sådan satsning, och 125 miljoner är trots allt mer än 13.

Ja, här har vi satsningar, och vi vill uppenbarligen samma sak. Jag kan stå här och upprepa: Vi har lagt lite mer på höjda lärarlöner, lite mer på höjda lärarlöner i utanförskapsområden, i det ena fallet sex gånger mer och i det andra fallet tio gånger mer. Men vi vill uppenbarligen samma sak, så det går inte att påstå att regeringen inte vill göra detta.

När det handlar om antalet mattetimmar sa Graham Donaldsson, en av professorerna bakom OECD-rapporten, en oerhört viktig sak: Svenska lärare måste få möjlighet att gå från compliance, anpassning till ständigt skiftande politiska direktiv, till ownership, ägarskap, över skolutvecklingen. Ska man kunna gå den vägen kan vi inte ha en situation där vi ständigt ändrar, rycker och river i förutsättningarna för skolan.

Det är skälet till att en sådan sak som grundskolans timplan ska avgöras i breda politiska samtal. Vi har bjudit in till dem. Alliansen har svarat att

man tänker komma till den typen av samtal. Där ska vi avgöra hur vi gör med antalet timmar i matematik.

Anf. 112 ERIK BENGTZBOE (M):

Fru talman! OECD var också tydligt med att om det var någonting som man såg som positivt i det svenska skolsystemet på lång sikt var det just att det funnits en politisk stabilitet när det gäller utbildningen. Man upplever inte alls att man ser de tvära kast som utbildningsministern hänvisar till. Tvärtom konstaterar man att Sverige faktiskt är ett föredöme när det gäller att se till att ha en politisk stabilitet och samling kring hur viktigt det är med en allmän och lika utbildning för alla, där alla får den chans som de faktiskt behöver.

Jag tycker att det är viktigt att faktiskt hålla sig till hur saker och ting ligger till.

Om utbildningsministern nu har ett problem med att han tycker att den föreslagna karriärreformen för förstelärare i utanförskapsområden är för dåligt tillspetsad och att den är för liten, för svag och för dåligt riktad, kan lösningen omöjligt vara regeringens linje att slopa insatsen helt och hållet, där man drar undan 5 000 förstelärartjänster och där ambitionsnivån är lägre.

Som utbildningsministern själv sa: Man prioriterar om, man prioriterar annorlunda och man har lägre ambitioner när det gäller att fokusera på det som är allra viktigast.

Examenspremien för lärare inom yrken där det är brist försvinner. Då kan man tala hur väl man vill om att man vill öka möjligheterna för kommunerna och huvudmännen att rekrytera. Det spelar ingen roll om det inte finns några lärare att rekrytera.

Man drar undan karriärtjänsterna, trots att OECD säger att det är det bästa som vi har gjort och att det är någonting som är oerhört viktigt för att utveckla resultaten.

Man drar också ned på matematikundervisningen, trots att vi kan konstatera att det är där som det brister och att det är där som vi ligger efter.

När PISA-rapporten kom 2012 argumenterade den dåvarande oppositionen, den nuvarande regeringen, som om OECD:s inslag var heliga och som om det var där sanningen fanns. Väl i majoritet slår man dövörat till och prioriterar i stället helt andra saker. Det är beklagligt, men jag tackar utbildningsministern för hans svar.

Anf. 113 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Jag ska personligen se till att köpa ett exemplar av *Fem myror är fler än fyra elefanter* till Erik Bengtzboe och eventuella kollegor i den moderata riksdagsgruppen.

Att lägga 125 miljoner i stället för 13 miljoner på lönesatsningar på skolor i utsatta områden är inte att dra bort en satsning. 125 miljoner är ju mer än 13 miljoner.

Nej, det är inte exakt samma satsning som de borgerliga partierna föreslog i sitt budgetförslag eftersom den har konstruktionsproblem. Men det är en större satsning. Det är en nästan tio gånger större satsning på löner i områden som har särskilt tuffa förutsättningar.

Att lägga 3 miljarder på att fler lärare ska kunna utvecklas och få en bra löneutveckling är faktiskt mer än att lägga 400 miljoner på fler karriärtjänster.

Jag skulle ha förståelse för om de borgerliga partierna sa: Vi ska göra båda sakerna. Vi ska ha både de 13 miljonerna till karriärtjänster i utanförskapsområden och 125 miljoner till en större satsning. Vi ska ha både 5 000 nya karriärtjänster, alltså de 400 miljonerna, och en satsning på 3 miljarder på höjda lärarlöner. Men det säger ni inte. De 3 miljarderna saknas i ert budgetalternativ, och de 125 miljonerna saknas i ert budgetalternativ.

Till dessa saker lägger vi alltså mer pengar. Vi prioriterar detta mer. Det går för oss eftersom vi inte håller alla skattesänkningar heliga. Vi gör justeringar på skattesidan och är beredda att göra det för att kunna satsa på skolan. Det är därför som vi i ändringsbudgeten har 1 miljard mer till utbildning totalt sett för innevarande år.

Vi säger att vi ska prioritera om. Några av de saker som jag nämnde i interpellationssvaret som handlade om insatser för matematik – det var där diskussionen började – är sådant som också helt saknas i de borgerliga budgetförslagen. Där fanns inte den halva miljarden för nästa år till insatser för speciallärare – betydligt mer än examenspremierna. Där fanns inte heller de 140 miljonerna till nya nationella skolutvecklingsprogram. Jag tror att det är områden där vi också kommer att kunna mötas, om man vågar prioritera.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 25 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2014/15:115 Några värdepappersmarknadsfrågor

Motioner

med anledning av prop. 2014/15:108 Några ändringar i vapenlagen

2014/15:3078 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD)

med anledning av prop. 2014/15:110 Ambitionshöjning för förnybar el
och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2015

2014/15:3077 av Birger Lahti m.fl. (V)

2014/15:3079 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD)

2014/15:3080 av Lars Hjalmered m.fl. (M, FP, KD)

2014/15:3082 av Rickard Nordin m.fl. (C)

med anledning av skr. 2014/15:42 Riksrevisionens rapport om
Arbetsförmedlingens arbete vid varsel m.m.

2014/15:3083 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD)

2014/15:3084 av Fredrik Christensson och Annika Qarlsso (C)

med anledning av skr. 2014/15:98 Redovisning av skatteutgifter 2015

2014/15:3081 av Per Åsling m.fl. (C, M, FP, KD)

§ 26 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 29 april

2014/15:549 Offentlig upphandling av livsmedel

av *Lena Ek* (C)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2014/15:550 Illegala pass och resehandlingar

av *Beatrice Ask* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2014/15:551 Framtidens försvarsexport

av *Lena Asplund* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:552 Dialog mellan arbetsmarknadsministern och företag

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:553 Utjämningsystem för kostnader för säkerhetspersonal på flygplatser

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2014/15:554 Dubbelreglering vid byggnation av cisterner

av *Ola Johansson* (C)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2014/15:555 Skattehöjningar som drabbar landsbygden

av *Gunilla Nordgren* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:556 Överskottsmålet

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:557 Tioårig grundskola

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2014/15:558 Tioårig grundskola

av *Erik Bengtzboe* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2014/15:559 Svenska mjölkproducenters konkurrenskraft

av *Ulf Berg* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2014/15:560 Åtgärder mot överskuldsättning

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2014/15:561 Sveriges bilaterala skatteavtal

av *Olle Felten* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:562 Arbetstillfällen i Halland

av *Jörgen Warborn* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:563 Byggbranschen

av *Erik Andersson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:564 Sänkt ROT-avdrag

av *Helena Bouveng* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

den 30 april

2014/15:565 Regler som borde hindra så kallade täldläger

av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 4 maj

2014/15:566 En ohållbar bostadssituation

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2014/15:567 Strukturerad lönedumpning

av *Tina Ghasemi* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:568 Mänskliga rättigheter på Krimhalvön

av *Margareta Cederfelt* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 27 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 29 april

2014/15:471 Problemen med oseriösa så kallade asfترلäggare

av *Pia Hallström* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2014/15:472 Utsatta EU-migranter som utnyttjas som arbetskraft

av *Pia Hallström* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:473 Nätlångare

av *Hans Hoff* (S)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2014/15:474 Praktik under lärarutbildning

av *Krister Örnfjäder* (S)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2014/15:475 Yttrandefrihet

av *Karin Svensson Smith* (MP)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2014/15:476 Långsiktig finansiering för Sveriges kvinno- och tjejjourer

av *Pia Hallström* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:477 Fixering av suggor
av *Catharina Bråkenhielm* (S)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2014/15:478 Kompensation till ideell secondhand
av *Daniel Sestrajcic* (V)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2014/15:479 Kostnader för Archer
av *Mikael Oscarsson* (KD)

till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

2014/15:480 Helgavskiljning med fotboja
av *Ellen Juntti* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2014/15:481 Erkännande av Västsahara
av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2014/15:482 Ekonomiskt stöd till PLO
av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet *Isabella Lövin* (MP)

den 30 april

2014/15:483 Nedläggning av svensk kärnkraft
av *Jan R Andersson* (M)

till statsminister *Stefan Löfven* (S)

2014/15:484 Krisen vid Högskolan i Jönköping
av *Annika Eclund* (KD)

till statsrådet *Helene Hellmark Knutsson* (S)

den 3 maj

2014/15:485 Utrotning av mygg
av *Sofia Arkelsten* (M)

till klimat- och miljöminister *Åsa Romson* (MP)

den 4 maj

2014/15:486 Stöd till minoriteter
av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2014/15:487 Politiska företrädare i regioner, landsting och kommuner
av *Markus Wiechel* (SD)

till kultur- och demokratiminister *Alice Bah Kuhnke* (MP)

2014/15:488 Sekretess mellan myndigheter
av *Phia Andersson* (S)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2014/15:489 Avskaffande av roamingavgifter inom EU
av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet *Mehmet Kaplan* (MP)

2014/15:490 Europeiskt samarbete mot påverkansoperationer i medierna

av *Sofia Arkelsten* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:491 Militärallianser

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsminister Stefan Löfven (S)

§ 28 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 29 april

2014/15:414 Fler sjuksköterskor i vården

av *Margareta Cederfelt* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:418 Ordning och reda i skönhetsindustrin

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:425 Kontroll av försändelser till intagna i rättspsykiatrisk tvångsvård

av *Susanne Eberstein* (S)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:430 Effekterna av ett begränsat ROT-avdrag

av *Johan Hultberg* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2014/15:435 Löftesbrott om ideella organisationers välgörenhet

av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:434 Möjlighet för svenska medborgare i Norge att ansöka om pass

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2014/15:433 Fler säkra rastplatser

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2014/15:432 Åtgärder mot att rastplatser blir boplatser

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2014/15:431 Beslut om en skola ska genomföra de frivilliga nationella proven

av *Gunilla Nordgren* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2014/15:436 EU:s importtullar på bioetanol

av *Lars Hjälmered* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:461 Utbildningsministerns nyttjande av regeringsplanet

av *Edward Riedl* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2014/15:438 Moms på ideell secondhandverksamhet

av *Aron Modig* (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:440 Byte av arbetsuppgifter under graviditet

av *Tina Ghasemi* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2014/15:441 Skolverkets befogenheter gällande ANDT-material

av *Lena Hallengren* (S)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2014/15:439 Arbetsskador inom jord- och skogsbruket

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2014/15:437 Marin nedskräpning

av *Boriana Åberg* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2014/15:445 Sverigeförhandlingen och bostadsbyggande inom stråket

Arlanda – Uppsala

av *Solveig Zander* (C)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2014/15:444 Regeringens initiativ med anledning av

flyktingtragedierna i Medelhavet

av *Beatrice Ask* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:443 Tidtabell för införande av värdlandsstöd

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:446 Utländska examinas värdering i Sverige

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2014/15:448 Miljöbilspremien

av *Edward Riedl* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2014/15:447 Bostadsbyggande på regementsorter

av *Jan R Andersson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:449 Patientsäkerhet

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:455 Patientsäkerhet utan resurser

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:456 Bensinskattens effekt på Norrland

av *Edward Riedl* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:454 Östlig förbindelse

av *Sofia Fölster* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2014/15:453 Demokratibistånd till Ryssland

av *Sotiris Delis* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2014/15:457 Militärflygplan i incidenter

av *Désirée Pethrus* (KD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

§ 29 Kammaren åtskildes kl. 20.24.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med § 10
anf. 10 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 14 anf. 42 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57,
av talmannen därefter till och med § 23 anf. 106 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Anmälan om ersättare	1
§ 5 Anmälan om ny ersättare	2
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 7 Anmälan om granskningsrapport	4
§ 8 Ärende för hänvisning till utskott	5
§ 9 Ärenden för bordläggning	5
§ 10 Svar på interpellation 2014/15:492 om heltid	5
Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	5
Anf. 2 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	6
Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S)	7
Anf. 4 JENNY PETERSSON (M)	8
Anf. 5 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	8
Anf. 6 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	9
Anf. 7 HILLEVI LARSSON (S)	10
Anf. 8 JENNY PETERSSON (M)	11
Anf. 9 HANIF BALI (M)	11
Anf. 10 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	12
Anf. 11 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	13
Anf. 12 HANIF BALI (M)	13
Anf. 13 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	14
§ 11 Svar på interpellation 2014/15:494 om riktiga jobb i stället för låtsasåtgärder	14
Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	14
Anf. 15 HANIF BALI (M)	15
Anf. 16 CHRISTIAN HOLM (M)	16
Anf. 17 HILLEVI LARSSON (S)	16
Anf. 18 JENNY PETERSSON (M)	17
Anf. 19 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	18
Anf. 20 HANIF BALI (M)	19

Anf. 21 CHRISTIAN HOLM (M).....	20
Anf. 22 HILLEVI LARSSON (S).....	20
Anf. 23 JENNY PETERSSON (M).....	21
Anf. 24 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	21
Anf. 25 HANIF BALI (M).....	22
Anf. 26 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	23
§ 12 Svar på interpellation 2014/15:495 om snabbspår och etablering för nyanlända	23
Anf. 27 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	23
Anf. 28 HANIF BALI (M).....	24
Anf. 29 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	25
Anf. 30 HANIF BALI (M).....	26
Anf. 31 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	27
§ 13 Svar på interpellation 2014/15:528 om arbetsintegrerande sociala företag som påverkas av regeringens politik.....	28
Anf. 32 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	28
Anf. 33 LOTTA FINSTORP (M).....	28
Anf. 34 EVA-LENA JANSSON (S).....	29
Anf. 35 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	30
Anf. 36 LOTTA FINSTORP (M).....	31
Anf. 37 EVA-LENA JANSSON (S).....	32
Anf. 38 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	32
Anf. 39 LOTTA FINSTORP (M).....	33
Anf. 40 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	33
§ 14 Svar på interpellation 2014/15:499 om stängning av kontor i Sankt Petersburg	34
Anf. 41 Statsrådet KRISTINA PERSSON (S).....	34
Anf. 42 HANS WALLMARK (M).....	35
Anf. 43 Statsrådet KRISTINA PERSSON (S).....	36
Anf. 44 HANS WALLMARK (M).....	36
Anf. 45 Statsrådet KRISTINA PERSSON (S).....	38
Anf. 46 HANS WALLMARK (M).....	38
Anf. 47 Statsrådet KRISTINA PERSSON (S).....	39
§ 15 Svar på interpellation 2014/15:540 om breddning av det nordiska försvarssamarbetet	39
Anf. 48 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	39
Anf. 49 HANS WALLMARK (M).....	40
Anf. 50 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	42
Anf. 51 HANS WALLMARK (M).....	43
Anf. 52 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	44

Anf. 53 HANS WALLMARK (M)	45
Anf. 54 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	45
§ 16 Svar på interpellation 2014/15:500 om villkor för det	
palestinska biståndet.....	46
Anf. 55 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	46
Anf. 56 MIKAEL OSCARSSON (KD)	47
Anf. 57 FREDRIK MALM (FP)	48
Anf. 58 SOFIA DAMM (KD).....	49
Anf. 59 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	49
(forts.).....	50
Ajournering	
.....	50
Återupptagna förhandlingar	
.....	50
§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2014/15:500 om villkor för	
det palestinska biståndet	50
Anf. 60 MIKAEL OSCARSSON (KD)	50
Anf. 61 FREDRIK MALM (FP)	51
Anf. 62 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	51
Anf. 63 MIKAEL OSCARSSON (KD)	52
Anf. 64 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	53
§ 17 Svar på interpellation 2014/15:525 om antagningsregler	
till lärarutbildningen.....	53
Anf. 65 Statsrådet HELENE HELLMARK	
KNUTSSON (S).....	53
Anf. 66 ROGER HADDAD (FP).....	54
Anf. 67 Statsrådet HELENE HELLMARK	
KNUTSSON (S).....	55
Anf. 68 ROGER HADDAD (FP).....	56
Anf. 69 Statsrådet HELENE HELLMARK	
KNUTSSON (S).....	56
Anf. 70 ROGER HADDAD (FP).....	57
Anf. 71 Statsrådet HELENE HELLMARK	
KNUTSSON (S).....	58
§ 18 Svar på interpellation 2014/15:416 om	
Parkeringsutredningen.....	58
Anf. 72 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	58
Anf. 73 ERIK ANDERSSON (M)	59
Anf. 74 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	60
Anf. 75 ERIK ANDERSSON (M)	60
Anf. 76 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	61
Anf. 77 ERIK ANDERSSON (M)	61
Anf. 78 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	61
§ 19 Svar på interpellation 2014/15:444 om Västra länkens	
betydelse för Umeås utveckling	62
Anf. 79 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	62
Anf. 80 EDWARD RIEDL (M)	62
Anf. 81 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	63
Anf. 82 EDWARD RIEDL (M)	63
Anf. 83 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	64

Anf. 84 EDWARD RIEDL (M)	64
Anf. 85 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	64
Ajournering	65
Återupptagna förhandlingar	65
§ 20 Svar på interpellation 2014/15:533 om robustheten i det svenska telenätet	65
Anf. 86 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	65
Anf. 87 ERIK OTTOSON (M)	66
Anf. 88 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	67
Anf. 89 ERIK OTTOSON (M)	67
Anf. 90 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	68
Anf. 91 ERIK OTTOSON (M)	69
Anf. 92 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	70
§ 21 Svar på interpellation 2014/15:501	70
§ 22 Svar på interpellation 2014/15:470 om statlig verksamhet på landsbygden	70
Anf. 93 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	70
Anf. 94 STEN BERGHEDEN (M)	71
Anf. 95 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	72
Anf. 96 STEN BERGHEDEN (M)	72
Anf. 97 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	73
§ 23 Svar på interpellation 2014/15:478 om nya upphandlingsreglers konsekvenser för företagare	73
Anf. 98 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	73
Anf. 99 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	74
Anf. 100 MARIA MALMER STENERGARD (M)	75
Anf. 101 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	76
Anf. 102 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	77
Anf. 103 MARIA MALMER STENERGARD (M)	78
Anf. 104 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	79
Anf. 105 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	80
Anf. 106 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	80
§ 24 Svar på interpellation 2014/15:481 om förbättrade matematikkunskaper	81
Anf. 107 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	81
Anf. 108 ERIK BENGTZBOE (M)	82
Anf. 109 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	83
Anf. 110 ERIK BENGTZBOE (M)	84
Anf. 111 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	85
Anf. 112 ERIK BENGTZBOE (M)	87

Anf. 113 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	87
§ 25 Bordläggning	88
§ 26 Anmälan om interpellationer	89
§ 27 Anmälan om frågor för skriftliga svar	90
§ 28 Anmälan om skriftliga svar på frågor	92
§ 29 Kammaren åtskildes kl. 20.24.	94

Tryck: Elanders, Vällingby 2015